

الله محمد

دانشگاه پیام نور

واحد بهارستان اصفهان

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی

گرایش: روانشناسی

عنوان:

بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر میزان طلاق و

رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در شهر اصفهان

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر مریم روح الامین

نگارنده:

فاطمه سلطانی دهنوی

شماره دانشجویی: ۹۶۳۹۱۹۲۸۱

خردادماه ۱۴۰۰

به نام خدا
پایان نامه دوره کارشناسی

نظریه استاد راهنما

این پژوهش جهت دریافت درجه کارشناسی رشته روانشناسی دانشگاه پیام نور واحد بهارستان اصفهان توسط فاطمه سلطانی دهنویی انجام شده و با نمره مورد قبول واقع شده است.

استاد راهنما

تقدیم به:

تقدیم به پدر و مادر مهربان

آن دو فرشته‌ای که از خواسته‌هایشان گذشتند سختی‌ها را به جان خریدند و خود را سپر برای مشکلات و ناملایات کردند تا من به جایگاهی که اکنون در آن اساده‌ام برسم.

تقدیم به همسر عزیزم

که سایه‌دار مهربانیش سایه‌دار زندگی‌م می‌باشد، او که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم تسهیل نمود و در سایه بهیاری و همدلی او به این منظور نائل شدم.

سپاسگزاری

شایسته است به آئین قدرشناسی، از پیش گاه تالی استادان بزرگوار گروه روانشناسی که در این سال ها، از محضر ایشان، ادب نفس و ادب درس آموختم، فروتنانه، مراتب قد رانی ام را ابراز دارم. از جمله از لطف بی دریغ استاد گران قدر رابنما، سرکار خانم دکتر مریم روح الامین که با حسن خلق و صبوری از ابتدای کار از هیچ کمی بر بنده دریغ ننمودند. و در نهایت از خانواده ام که آراش روحی و آسایش فکری فراهم نمودند. محیطی مطلوب مراتب تحصیلی را به نحو احسن به اتمام رساندم و از دوستان و عزیزانی که در طول تحصیل همراه بنده بودند، سپاسگزاری می نمایم.

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه	۳
۱-۲- بیان مسئله	۴
۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش	۵
۱-۴- اهداف پژوهش	۶
۱-۴-۱- هدف کلی	۶
۱-۴-۲- اهداف جزئی پژوهش	۶
۱-۵- فرضیات پژوهش	۶
۱-۵-۱- فرضیه اصلی	۶
۱-۵-۲- فرضیات فرعی	۷
۱-۶- تعاریف متغیرهای پژوهش	۷
۱-۶-۱- تعاریف نظری	۷
۱-۶-۲- تعاریف عملیاتی	۷

فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش

۲-۱- چیستی شبکه های اجتماعی	۱۰
۲-۲- شبکه اجتماعی به معنای کلی	۱۱
۲-۳- شبکه اجتماعی مجازی چیست؟	۱۲
۲-۴- رسانه اجتماعی یا رسانه شبکه اجتماعی چیست؟	۱۲
۲-۵- معرفی و تاریخچه شبکه های اجتماعی	۱۳
۲-۶- علل پیوستن به شبکه های اجتماعی مجازی	۱۵
۲-۷- تعامل در شبکه های اجتماعی	۱۵
۲-۸- چگونگی بهره گیری جوانان از شبکه های اجتماعی مجازی	۱۶
۲-۹- مطالعات جمعیت شناختی کاربران	۱۸
۲-۱۰- تأثیرات شبکه های اجتماعی بر ابعاد مختلف زندگی	۲۰
۱-۱۰-۱- هویت زدایی	۲۱
۲-۱۰-۲- انزوای طلبی	۲۱
۳-۱۰-۲- فردگرایی	۲۲
۴-۱۰-۲- روابط آزاد	۲۲
۵-۱۰-۲- استرس زنان	۲۳

- ۲-۱۱- اثرات منفی و غیر قابل جبران شبکه های اجتماعی بر زندگی انسان ها..... ۲۴
- ۲-۱۲- کارکردهای شبکه های اجتماعی..... ۲۷
- ۲-۱۳- کودکان و نوجوانان در شبکه های اجتماعی اجتماعی..... ۳۰
- ۲-۱۴- رضایت زناشویی..... ۳۳
- ۲-۱۵- دلایل بروز آشفتگی در روابط زناشویی..... ۳۳
- ۲-۱۶- دستیابی به رضایت زناشویی..... ۳۵
- ۲-۱۷- ایجاد رضایت زناشویی..... ۳۶
- ۲-۱۸- زوج خوشبخت و کامل..... ۳۷
- ۲-۱۹- علل مشکلات و تعارضات در میان زوجین..... ۳۷
- ۲-۲۰- طلاق..... ۳۸
- ۲-۲۱- طلاق و کودکان..... ۳۹
- ۲-۲۲- تاریخچه طلاق..... ۳۹
- ۲-۲۳- اثرات طلاق..... ۴۰
- ۲-۲۴- نقش عشق در ازدواج و تداوم زندگی..... ۴۱
- ۲-۲۵- مدل مثلث عشق استرنبرگ..... ۴۲
- ۲-۲۶- اثرات نزدیکی و فاصله در تداوم زندگی..... ۴۴
- ۲-۲۷- نقش فشارهای فرهنگی در رضایت زن و شوهر..... ۴۵
- ۲-۲۸- پیشرفت فردی در زوجین..... ۴۶
- ۲-۲۹- روابط جنسی..... ۴۷
- ۲-۳۰- اختلافات مالی..... ۴۸
- ۲-۳۱- روابط والدین و کودک..... ۴۹
- ۲-۳۲- عوامل شخصی..... ۵۰
- ۲-۳۳- حسادت..... ۵۱
- ۲-۳۴- خشونت زناشویی..... ۵۲
- ۲-۳۵- رضایت زناشویی و عقاید مذهبی..... ۵۳
- ۲-۳۶- توصیه های تربیتی برای بحران زدایی..... ۵۴
- ۲-۳۷- هفت اصل زندگی زناشویی کارآمد..... ۵۵
- ۲-۳۸- کارکرد مطلوب خانواده..... ۵۷
- ۲-۳۹- معنی و مفهوم خانواده متعادل..... ۵۸
- ۲-۴۰- خانواده مدرن..... ۵۹
- ۲-۴۱- زیر منظومه زن و شوهری..... ۶۰
- ۲-۴۲- تفاوت های زنان و مردان..... ۶۱

- ۶۱-۴۲-۱- نقش کروموزوم Y در ایجاد تفاوت ها.....
- ۶۲-۴۲-۲- تفاوت در رشد.....
- ۶۳-۴۲-۳- تفاوت در علایق و رغبت ها.....
- ۶۴-۴۲-۴- پرخاشگری.....
- ۶۴-۴۲-۵- اضطراب.....
- ۶۵-۴۳-۲- پیشینه پژوهش.....
- ۶۵-۴۳-۱- پژوهش های خارجی.....
- ۶۶-۴۳-۲- پژوهش های داخلی.....

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

- ۷۱-۳-۱- روش پژوهش.....
- ۷۱-۳-۲- جامعه آماری.....
- ۷۱-۳-۳- حجم نمونه و نمونه گیری.....
- ۷۱-۳-۴- نحوه گردآوری داده ها.....
- ۷۲-۳-۵- ابزار اندازه گیری پژوهش.....
- ۷۲-۱-۵-۳- آزمون رضایتمندی زناشویی Enrich.....
- ۷۴-۲-۵-۳- پرسشنامه شبکه های اجتماعی و مجازی.....
- ۷۴-۳-۶- روش گردآوری داده ها.....
- ۷۴-۳-۷- روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
- ۷۴-۳-۸- بررسی عوامل دموگرافیک بر روی متغیر های تحقیق.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

- ۷۷-۴-۱- یافته ها:.....
- ۷۷-۴-۲- تحلیل ویژگی های جمعیت شناختی پاسخ دهندگان.....
- ۸۱-۴-۳- آزمون نرمال بودن توزیع متغیرها.....
- ۸۲-۴-۴- بررسی فرضیه های تحقیق.....
- ۸۲-۱-۴-۴- فرضیات اصلی.....
- ۸۵-۲-۴-۴- فرضیات فرعی.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

- ۸۸-۵-۱- هدف:.....
- ۸۸-۵-۲- فرضیات پژوهش.....
- ۸۸-۵-۳- بیان یافته ها و نتیجه.....
- ۸۹-۵-۴- همسو کردن.....

- ۵-۵- پیشنهادات پژوهش ۸۹
- ۵-۵-۱- پیشنهادات بنیادی ۸۹
- ۵-۵-۲- پیشنهادات کاربردی ۸۹
- ۵-۶- محدودیت های در دسترس پژوهش ۹۰

منابع:

- ۵-۷- منابع داخلی ۹۲
- ۵-۸- منابع خارجی ۹۶

پیوست ها:

- ۵-۹- پرسشنامه رضایت زناشویی Enrich ۹۸
- ۵-۱۰- پرسشنامه شبکه های اجتماعی و مجازی ۱۰۱
- ۵-۱۱- خروجی های نرم افزار SPSS ۱۰۵

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۴-۱: توزیع افراد بر حسب عضویت در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی	۷۷
جدول ۴-۲: توزیع افراد بر حسب جنسیت به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی	۷۸
جدول ۴-۳: توزیع افراد بر حسب متقاضی طلاق به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی	۷۹
جدول ۴-۴: توزیع افراد بر حسب سطح تحصیلات به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی	۸۰
جدول ۴-۵: توزیع افراد بر حسب رضایت از روابط زناشویی به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی	۸۱
جدول ۴-۶: آزمون تعیین نرمال بودن متغیرهای اصلی تحقیق	۸۲
جدول ۴-۷: شاخص کفایت مدل رابطه رضایت زناشویی و استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی	۸۲
جدول ۴-۸: جدول آزمون تحلیل واریانس جهت معنی داری مدل رگرسیونی	۸۳
جدول ۴-۹: خلاصه تحلیل رگرسیون ساده در مورد استفاده از شبکه های اجتماعی برای پیش بینی رضایت زناشویی	۸۳
جدول ۴-۱۰: شاخصه های توصیفی میزان رضایت زناشویی به تفکیک افراد غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی اجتماعی	۸۴
جدول ۴-۱۱: نتایج آزمون تی مستقل برای مقایسه میانگین نمرات رضایت زناشویی بین افراد غیر عضو و عضو	۸۴
جدول ۴-۱۲: نتایج آزمون خی دوی پیرسون برای ارتباط بین متغیرهای تقاضای طلاق و عضویت	۸۵
جدول ۴-۱۳: شاخصه های توصیفی میزان رضایت زناشویی به تفکیک زنان و مردان عضو شبکه های اجتماعی اجتماعی	۸۵
جدول ۴-۱۴: نتایج آزمون تی مستقل برای مقایسه میانگین نمرات رضایت زناشویی بین زنان و مردان عضو	۸۵
جدول ۴-۱۵: میانگین و انحراف معیار نمرات رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی به تفکیک سطح تحصیلات	۸۶
جدول ۴-۱۶: تحلیل واریانس برای مقایسه میانگین رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی بین سطح تحصیلات	۸۶

فهرست نمودار

صفحه

عنوان

نمودار ۴-۱: چگونگی توزیع افراد بر حسب عضویت در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی.....	۷۷
نمودار ۴-۲: چگونگی توزیع افراد بر حسب جنسیت در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی	۷۸
نمودار ۴-۳: چگونگی توزیع افراد بر حسب متقاضی طلاق در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی	۷۹
نمودار ۴-۴: چگونگی توزیع افراد بر حسب سطح تحصیلات در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی.....	۸۰
نمودار ۴-۵: چگونگی توزیع افراد بر حسب رضایت زناشویی در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی.....	۸۱

چکیده:

به نظر می‌رسد شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی به عنوان یکی از کارگزاران جامعه‌پذیری امروزی در بروز پدیده طلاق و رضایت زناشویی زوجین تاثیر زیادی دارد. هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی بر میزان طلاق و رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ می‌باشد. در پژوهش حاضر جامعه آماری شامل کلیه زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی به میزان طلاق و رضایت زناشویی در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ می‌باشد. مقدار نمونه ۱۰۰ نفر زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال انتخاب شده است. در این پژوهش از دو پرسشنامه رضایتمندی زناشویی در این پژوهش از دو پرسشنامه رضایتمندی زناشویی Enrich و پرسشنامه محقق ساخته شبکه‌های اجتماعی و مجازی استفاده شده است.

پژوهش نشان داد میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی بر رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال شهر اصفهان اثر معناداری دارد. هم‌چنین بین رضایت زناشویی افراد عضو شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی و افراد غیر عضو تفاوت معناداری وجود دارد. از طرف دیگر، بین تقاضای طلاق و عضویت افراد در شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی رابطه معناداری وجود دارد. مشخص شد بین رضایت زناشویی زنان و مردان عضو شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی تفاوت معناداری وجود ندارد. هم‌چنین بین رضایت زناشویی اعضای شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی با سطوح تحصیلات رابطه معناداری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی و مجازی، رضایت زناشویی، طلاق

فصل اول:
کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

رسانه شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌ای است که امور تولید محتوای ویدئو، صدا، متن و یا چندرسانه‌ای توسط کاربران آن انجام می‌شود و در محیط اجتماعی منتشر و بین هم‌تایان به اشتراک گزارده می‌شوند (کاپیلانو و باتلپر، ۲۰۱۰). میزان استفاده از اینترنت و شبکه‌های مجازی چنان رو به گسترش است که نسل کنونی را نسل زد، نسل اینترنت یا نسل شبکه نام نهاده‌اند. این نسل متولدین اواسط دهه ۱۹۹۰ میلادی به بعد هستند. بین استفاده نسل‌های مختلف از شبکه‌های اجتماعی و همچنین انگیزه‌های آن‌ها از پیوستن به فضای مجازی تفاوت‌های قابل توجهی وجود دارد. به عنوان مثال، نتایج تحقیقات نشان داده است که مادران نسبت به پدران بیشتر از فیس بوک استفاده می‌کنند و بیشتر دوستان فیس بوکی مادران، اعضای خانواده و خویشاوندان آن‌ها هستند؛ به عنوان مثال، نتایج تحقیقات نشان داده است که مادران نسبت به پدران بیشتر از فیس بوک استفاده می‌کنند و بیشتر دوستان فیس بوکی مادران، اعضای خانواده و خویشاوندان آن‌ها هستند؛ اما پدران بیشتر با دوستان فیس بوکی خود در خارج از فیس بوک ارتباط برقرار می‌کنند (بارتولومو، ۲۰۱۲). مطالعات اخیر نشان داده‌اند که بیش از ۹۵ درصد از دانشجویان مقطع کارشناسی در انگلیس به طور مداوم از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند (مدج و همکاران، ۲۰۰۹). در سال‌های اخیر محبوبیت شبکه‌های اجتماعی آنلاین تا حد بی‌سابقه‌ای افزایش یافته است. به طوری که محبوب‌ترین آن‌ها صدها میلیون کاربر دارند. این موفقیت منافی را در درون خود این جوامع شبکه‌ای ایجاد کرده است و تعداد مطالعات و پژوهش‌ها جهت درک این شبکه‌ها را افزایش داده است ولی گستردگی بسیار و محدودیت دسترسی به تمامی کاربران بزرگترین شبکه‌های اجتماعی آنلاین کسب اطلاعات مکفی درباره‌ی دیدگاه کاربران آن‌ها و چگونگی روابطشان را با مشکل مواجه کرده است (ژوکا، ۲۰۱۰)

«طلاق» اسمی برای تطبیق است یعنی از بین بردن قید و اصطلاح شرعی به معنای از بین بردن قید نکاح است. طلاق در اصطلاح شرعی عبارت است از «ازله قید النکاح بصیغه مخصوصه» طلاق، گسستن و از بین بردن قید ازدواج با لفظ مخصوص است (گواهی، ۱۳۷۳). سیزر (۱۹۹۸)، رضایت از یک رابطه را ارزیابی ذهنی فرد از آن رابطه می‌داند. اسچوماچر (۲۰۰۵)، مهمترین عامل در رضایت زناشویی را انطباق بین همسران معرفی می‌کند. (وینچ، ۱۹۷۴)، رضایت زناشویی را انطباق بین وضعیت کنونی و موجود زندگی زناشویی با وضعیت مورد انتظار همسران از زندگی زناشویی تعریف می‌کند (ستاری، ۱۳۸۷). از نظر الیس، رضایت زناشویی احساس عینی خوشنودی، رضایت و لذت تجربه شده توسط زن و شوهر است. زمانی که تمامی جنبه‌های زندگی مشترک خود را در نظر

بگیرید. بنابراین رضایت زناشویی داشتن نگرش مثبت و لذت‌بخش از تمامی جنبه‌های روابط زناشویی است. برادباری (۲۰۰۰)، رضایت زناشویی را به عنوان نگرش‌ها یا احساسات کلی فرد نسبت به همسر و رابطه زناشویی تعریف می‌کند (افخمی، ۱۳۸۵). گوردون (۱۹۹۹)، نیز رضایت زناشویی را سازگاری درونی و بیرونی زن و مرد می‌داند، به طوری که در موقعیت‌های مختلف زندگی تفاهمی دوجانبه بین آن‌ها به وجود آید. حال که شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی به جزء لاینفک زندگی ما تبدیل شده‌اند، آیا تأثیری بر میزان رضایت زناشویی و طلاق بین همسران دارند؟

۲-۱- بیان مسئله

از آنجا که به نظر آمد شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی به عنوان یکی از کارگزاران جامعه‌پذیری امروزی در بروز پدیده طلاق و رضایت زناشویی زوجین تأثیر زیادی دارد این موضوع را با توجه به روزبودن آن انتخاب نمودیم. نقش خانواده به عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماعی می‌تواند هم در جنبه مثبت آن یعنی ایجاد کانون آرامش و هم در جنبه منفی‌اش یعنی ایجاد آسیب اجتماعی بسیار مهم و تأثیرگذار باشد. از جمله وجوه منفی پدید آمده از درون این نهاد اجتماعی، بروز آسیبی تحت عنوان «طلاق» است که آثار مخرب آن در ابعاد اجتماعی فوق‌العاده زیاد بوده و موجب ایجاد ناهنجاری‌های اجتماعی بسیاری می‌گردد. در پیدایش این معضل، عوامل شناخته شده و ناشناخته‌ای دست به دست هم داده و موجب ناسازگاری زناشویی و انحلال خانواده و بالا رفتن نرخ طلاق در جامعه ایرانی به خصوص در سال‌های اخیر شده است. این پدیده از طرف متخصصان رشته‌های مختلف علوم انسانی به گونه‌های متفاوتی مورد تحلیل و تبیین قرار می‌گیرد.

یکی از این عوامل احتمالی تأثیرگذار بر افزایش روند طلاق در بین زوجین، «شبکه‌های اجتماعی» هستند. شبکه‌های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از وب‌سایت‌های اینترنتی هستند که در آن کاربران اینترنتی حول محور مشترکی به صورت مجازی دور یکدیگر جمع می‌شوند و گروه‌های آنلاین را تشکیل می‌دهند. در واقع شبکه اجتماعی شبکه‌ای متشکل از افراد و گروه‌ها و تعامل بین آن‌هاست. شبکه‌های اجتماعی نظیر فیس‌بوک، توئیتر و نرم‌افزارهای تلفن همراه نظیر وی‌چت، تانگو، واتس‌آپ و وایبر که به شکل رایگان در اختیار تمامی کاربران دنیا قرار می‌گیرند قادرند تا با جایگزینی ارزش‌های مدرن به جای ارزش‌های سنتی، سبک زندگی غربی را ترویج نموده و چالش جدی بین الگوهای رفتاری زوجین ایجاد نمایند.

در این پژوهش سعی خواهیم کرد که به این پرسش پاسخ گوئیم؛ آیا شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی بر میزان طلاق و رضایت زناشویی زوجین اثرگذار است؟

۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش

جوامع امروزی با مشکلات و معضلات اجتماعی متعددی روبرو هستند. اما در همه جوامع برخی از مسائل و مشکلات از درجه اهمیت بالاتری برخوردار هستند که به واسطه ی میزان آسیبی که بر پیکره جامعه وارد می کنند، می توان به اهمیت آن ها پی برد. یقیناً یکی از مهم ترین این معضلات، پدیده «طلاق و روابط زوجین و میزان رضایت زناشویی» است؛ چرا که صدمه های وارده از این معضل بر پیکره خانواده که مرکز ثقل جامعه محسوب می شود، وارد می آید. همان طور که می دانیم خانواده اولین و بنیادی ترین نهاد اجتماعی موجود در جامعه است که هم ضامن سلامت و هم بقای آن تلقی می گردد. از سوی دیگر شخصیت فرزندان در خانواده شکل گرفته و آنان را منطبق و سازگار با الگوهای جامعه بار می آورد. اما خانواده همیشه قادر به نگهداشت، انسجام و هدایت اعضاء به سمت یک هدف نیست و برخی از اوقات دچار گسست در بین اعضای خود می گردد که در نهایت این فاصله و گسست می تواند منجر به فروپاشی این نهاد بسیار مهم شود. شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی در دهه اخیر به طور فزاینده ای رشد و پیشرفت کرده طوری که روی روابط افراد و نهاد خانواده تاثیر گذاشته است.

همه می دانیم که انسان، موجودی اجتماعی است. وجود ما در میان جمع معنا پیدا می کند و در این بین شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی یکی از بهترین دستاورد های ماست که جهان را برای ما در دسترس تر کرده است. رسانه شبکه های اجتماعی رسانه هایی هستند که امور تولید محتوای ویدئو، صدا، متن و یا چندرسانه ای توسط کاربران آن انجام می شود و در محیط اجتماعی منتشر و بین همتایان به اشتراک گزارده می شوند (کاپیلانو و باتلپر، ۲۰۱۰). شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی به جزء لاینفک زندگی ما تبدیل شده اند، ما از طریق آن ها با دوستان دور و نزدیکمان در ارتباط هستیم، از جدیدترین اخبار و وقایع جهان مطلع می شویم، گروه ها و تشکل های مورد علاقمان را دنبال می کنیم، بازی می کنیم، خرید می کنیم، یاد می گیریم، دوستان جدید پیدا می کنیم و در واقع با همه جهان در ارتباط هستیم. از میان رسانه های متنوع و نوین می توان از شبکه های اجتماعی به عنوان یکی از پرمخاطب ترین رسانه ها در سراسر دنیا یاد کرد که به خصوص با رشد فن آوری تلفن های همراه هوشمند و تسهیل دسترسی افراد به این شبکه ها ضریب نفوذ اعضاء آن به سرعت در حال افزایش است. با آمدن شبکه های اجتماعی مجازی، شکل جدیدی از زندگی در فضای مجازی شکل گرفت و روابط میان افراد با شکل سنتی آن تفاوت کرد. نمی توانیم فواید آن و ویژگی های منحصر به فرد رسانه های اجتماعی را منکر شویم اما در کنار همه اینها مشکلاتی نیز وجود دارد. از جمله این مشکلات می توان به ایجاد مشکلات در زندگی زناشویی همسران اشاره کرد.

لذا ما تلاش خواهیم کرد که متوجه شویم بین پیشرفت و گسترش شبکه‌های اجتماعی و دنیای مجازی بر روی افزایش میزان طلاق و کاهش رضایت زناشویی رابطه معناداری موجود می‌باشد یا خیر.

۱-۴- اهداف پژوهش

۱-۴-۱- هدف کلی

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر روی طلاق و رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ می‌باشد.

۱-۴-۲- اهداف جزئی پژوهش

- بررسی تاثیر گرایش به سبک زندگی مدرن و حضور افراد متقاضی طلاق در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی.
- بررسی تاثیر عدم حضور زوجین در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر رضایت زناشویی.
- بررسی رابطه بین سبک زندگی سنتی افراد عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و متقاضی طلاق نسبت به افراد غیر عضو.
- بررسی رابطه بین تقاضای طلاق و عضویت یکی از زوجین متقاضی طلاق در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی.

۱-۵- فرضیات پژوهش

۱-۵-۱- فرضیه اصلی

- میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ اثر معناداری دارد.
- بین رضایت زناشویی افراد عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و افراد غیر عضو تفاوت معناداری وجود دارد.
- بین تقاضای طلاق و عضویت افراد در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی رابطه معناداری وجود دارد.

۲-۵-۱- فرضیات فرعی

- بین رضایت زناشویی زنان و مردان عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی تفاوت معناداری وجود دارد.
- بین رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی با سطوح تحصیلات رابطه معناداری وجود دارد.
- بین عضویت در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و طلاق و رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ رابطه معنادار وجود دارد.

۶-۱- تعاریف متغیرهای پژوهش

۱-۶-۱- تعاریف نظری

رسانه شبکه‌های اجتماعی^۱: رسانه‌ای است که امور تولید محتوای ویدئو، صدا، متن و یا چندرسانه ای توسط کاربران آن انجام می‌شود و در محیط اجتماعی منتشر و بین هم‌تایان به اشتراک گزارده می‌شوند (کاپیلانو و باتلیر، ۲۰۱۰).

طلاق: «طلاق» اسمی برای تطبیق است یعنی از بین بردن قید و اصطلاح شرعی به معنای از بین بردن قید نکاح است. طلاق در اصطلاح شرعی عبارت است از «ازله قید النکاح بصیغه مخصوصه» طلاق، گسستن و از بین بردن قید ازدواج با لفظ مخصوص است (گواهی، ۱۳۷۳).

رضایت زناشویی زوجین: رضایت زناشویی را انطباق بین وضعیت کنونی و موجود زندگی زناشویی با وضعیت مورد انتظار همسران از زندگی زناشویی تعریف می‌کند (ستاری، ۱۳۸۷).

۲-۶-۱- تعاریف عملیاتی

رسانه شبکه‌های اجتماعی: میزان نمره‌ای که زوجین بین ۲۵ تا ۴۰ سال در بررسی تأثیر شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر میزان طلاق و رضایت زناشویی از پرسشنامه شبکه های اجتماعی و مجازی کسب نموده‌اند.

رضایت زناشویی زوجین: میزان نمره‌ای که زوجین بین ۲۵ تا ۴۰ سال در بررسی تأثیر شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر میزان طلاق و رضایت زناشویی از پرسشنامه رضایت زناشویی ENRICH ۴۷ ماده ای کسب نموده‌اند. رضایت زناشویی احساس عینی خوشنودی، رضایت و لذت تجربه شده توسط زن و شوهر است. زمانی که تمامی جنبه‌های زندگی مشترک خود را در نظر بگیرید. بنابراین

^۱ Social Media

رضایت زناشویی داشتن نگرش مثبت و لذت بخش از تمامی جنبه های روابط زناشویی است. این موضوع از طریق پرسشنامه رضایت زناشویی ENRICH ۴۷ ماده ای سنجیده خواهد شد

فصل دوم:
ادبیات و پیشینه پژوهش

۱-۲- چيستی شبکه های اجتماعی

شبکه اجتماعی ساختاری اجتماعی است که از گره‌هایی (که عموماً فردی یا سازمانی هستند) تشکیل شده است که توسط یک یا چند نوع خاص از وابستگی مانند ایده‌ها و تبادلات مالی، دوست‌ها، خویشاوندی، لینک‌های وب، سرایت بیماری‌ها (اپیدمولوژی) به هم متصل اند.

تحلیل شبکه های اجتماعی روابط اجتماعی را با اصطلاحات رأس و یال می‌نگرد. رأس‌ها بازیگران فردی درون شبکه‌ها هستند و یال‌ها روابط میان این بازیگران هستند. انواع زیادی از یال‌ها می‌تواند میان رأس‌ها وجود داشته باشد. نتایج تحقیقات مختلف بیانگر آن است که می‌توان از ظرفیت شبکه های اجتماعی در بسیاری از سطوح فردی و اجتماعی به منظور شناسایی مسائل و تعیین راه حل آن‌ها، برقراری روابط اجتماعی، اداره امور تشکیلاتی، سیاستگذاری و رهنمون سازی افراد در مسیر دستیابی به اهداف استفاده نمود. شبکه های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با این که عمر خیلی زیادی ندارند، به خوبی توانسته اند جای خود را در زندگی مردم باز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه های اجتماعی متفاوت، در شبکه های اجتماعی مجازی کنار هم گرد آمده اند و از فاصله های بسیار دور در دنیای واقعی، از این طریق با هم ارتباط برقرار می‌کنند.

شبکه های اجتماعی، نقش پررنگی در دنیای امروز دارند که نمی‌توان آن‌ها را نادیده گرفت. این سایت‌ها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد و در سطح کشورها و حتی بین الملل تأثیرگذارند و به همین دلیل، در حال گسترش هستند و در آینده، به مراتب نقش بیشتر و مهم‌تری را در زندگی بازی خواهند کرد.

شبکه های اجتماعی، یکی از انواع رسانه های اجتماعی به شمار می‌روند. رسانه های اجتماعی در سال‌های اخیر در زندگی آنلاین و آفلاین کاربران اینترنتی، آن‌چنان تأثیرگذار بوده اند که شکل های ارتباطات اجتماعی نیز از این رسانه های جدید تأثیر پذیرفته است. امروزه رسانه های اجتماعی به بخش جدایی ناپذیر زندگی بسیاری از مردم تبدیل شده اند. شبکه های اجتماعی، بخشی از رسانه های اجتماعی هستند که با اهداف مختلفی ایجاد شده و کاربران بسیار زیادی را به خود جذب کرده اند.

امروزه بعضی از شبکه های اجتماعی با سرویس هایی که ارائه می‌دهند و با کاربری هایی که دارند، خود به یک رسانه خبری تبدیل شده و اثرات عمیقی بر وقایع مختلف در دنیای واقعی گذاشته اند؛ به خصوص بر زندگی افرادی که در آن عضو هستند.

به عبارت ساده تر، یک شبکه اجتماعی، سایت یا مجموعه سایتی است که به کاربرانی که دوست دارند علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند و دیگران هم با آنان به اشتراک بگذارند، این مکان را می‌دهد. شبکه‌های اجتماعی به خصوص آن‌هایی که کاربردهای معمولی و غیرتجاری دارند، مکان‌هایی در دنیای مجازی هستند که مردم خود را به طور خلاصه معرفی می‌کنند و ارکان برقراری ارتباط بین خود و هم‌فکرانشان را در زمینه‌های مختلف مورد علاقه فراهم می‌کنند.

در شبکه‌های اجتماعی افراد به دو صورت دوست محور (Friend-Oriented) و یا دنباله محور با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. شبکه‌های اجتماعی انواع مختلفی دارند، شبکه‌های اجتماعی عمومی مانند فیسبوک که تعداد زیادی از افراد را همانند فضای عمومی جامعه کنار هم گردآورده است، شبکه‌های اجتماعی تخصصی که بیشتر توسط پژوهشگران، محققان و دانشگاهیان و حول رشته‌های گوناگون شکل می‌گیرد، شبکه‌های اجتماعی فیلم، موسیقی، کتاب، هابی (hubby)، کسب و کار و غیره. شبکه‌های اجتماعی بر حسب هدف راه‌اندازی و موضوع فعالیت خود امکانات متنوعی علاوه بر امکانات عمومی مانند اضافه کردن دوستان، به اشتراک گذاری متن، تصویر و فایل‌های چندرسانه‌ای و سیستم ارسال پیام در اختیار کاربران قرار می‌دهند، امکانات و ویژگی‌هایی نظیر خبرخوان، بازی‌های آنلاین، تماشای فیلم، ارتباط با سایر رسانه‌ها، ارتباط با دستگاه‌های قابل حمل نظیر موبایل و تبلت و نظایر اینها کاربران این شبکه‌ها را از مراجعه به چندین سایت باز داشته و احتیاجات و نیازمندی‌های اطلاعاتی، ارتباطی و تفریحی مختلفی از ایشان را پوشش می‌دهد، نتیجه آن که گرایش به شبکه‌های اجتماعی رشدی روزافزون دارد.

۲-۲- شبکه اجتماعی به معنای کلی

شبکه اجتماعی در علوم اجتماعی به بررسی روابط بین انسان‌ها، گروه‌های انسانی و سازمان‌ها می‌پردازد. لازم به ذکر است مبحث شبکه اجتماعی و شبکه اجتماعی مجازی بسیار نزدیک ولی متفاوت هستند و در حیطه جامعه‌شناسی و IT و بسیاری از علوم قابل بحث می‌باشند. شبکه اجتماعی مجازی مثل هر شبکه اجتماعی از اجتماع و روابط انسان‌ها در اجتماع تشکیل شده، تعداد روابط در یک شبکه یا اندازه شبکه در تعریف آن مهم نیست بلکه ممکن است نوع آن را تغییر دهد، کوچکترین اجتماع انسانی از ۲ نفر تشکیل می‌شود.

در نظر بگرید ۲ شخصی که بایکدیگر رابطه شغلی دارند هر کدام در همان زمان با شخص دیگری ارتباط عاطفی، خانوادگی، تجاری و... دارند و در مرحله بعد باز هر کدام از این افراد که با ۲ نفر اول ارتباط دارند با اشخاص دیگری ارتباطات دیگری دارند و این زنجیره ارتباطات مسلسل وار تکرار

می شود، که به هر کدام از این ارتباط ها یک گره گفته می شود و تعداد این گره ها اندازه یک شبکه اجتماعی را نمایش می دهد. حال اگر این افراد در یک محل مثل یک دهکده حضور فیزیکی داشته باشند این اجتماع کاملاً ملموس خواهد بود.

ممکن است در یک جامعه انواع ارتباط یکطرفه وجود داشته باشد و افراد بدون تمایل به داشتن ارتباط در کنار یکدیگر به شکل ناخواسته در شبکه اجتماعی قرار بگیرند. شاید برای شما جالب باشد که سعدی خیلی پیش از این در گلستان معروفش به شبکه اجتماعی و مهندسی اجتماعی به نثر فارسی اشاره کرده باشد:

رازی که نمان خواهی با کس در میان منه و گر چه دوست مخلص باشد، که مر آن دوست را نیز دوستان مخلص باشد، همچین مسلسل.

از کنار هم قرار دادن کلمات شبکه و اجتماع نمی توان به معنی کاملی برای شبکه های اجتماعی رسید ولی برداشت کلی از آن در ذهن نقش خواهد بست، واقعیت این است که شبکه اجتماعی از ابتدای بشریت وجود داشته ولی نوع مجازی آن که در ابتدای قرن ۲۱ نمایان شده نمونه ای است که با ظهور اینترنت، اصطلاح معروف دهکده جهانی را ترجمه کرده. شبکه های اجتماعی مجازی هم مثل سایر اجتماعات می توانند دسته بندی های مختلفی داشته باشند از جمله خصوصی، عمومی، تفریحی، تخصصی، ...

۲-۳- شبکه اجتماعی مجازی چیست؟

شبکه اجتماعی مجازی زنجیره ای از ارتباطات و گره های شبکه اجتماعی یا حضور غیر فیزیکی افراد در یک محل مجازی است.

در شبکه اجتماعی مجازی ارتباط افراد و سازمان ها یا گروه ها در رو در رو و بدون واسطه نیست بلکه به ابزاری به نام اینترنت بستگی دارد. این روزها وقتی صحبت از شبکه اجتماعی در اینترنت می شود در واقع در حال صحبت از نوع مجازی و غیر قابل لمس شبکه ای از ارتباطات انسانی هستیم. همزمان با ظهور شبکه های اجتماعی مجازی اصطلاحات جدیدی مثل رسانه اجتماعی و مهندسی اجتماعی نیز به گوش می خورند.

۲-۴- رسانه اجتماعی^۱ یا رسانه شبکه اجتماعی چیست؟

رسانه اجتماعی بدون وجود اینترنت و شبکه اجتماعی مجازی بی معنا خواهد شد و در واقع رسانه اجتماعی (سوشیال مدیا) ابزارهای نرم افزاری تحت وبی را می گویند که به کاربران اجازه به اشتراک

^۱ Social Media

گذاری، ایجاد یا استفاده از محتوای تولید شده را می دهد و در واقع رسانه اجتماعی بستر یا باعث تشکیل یک شبکه اجتماعی می شوند یا ابزاری است که در یک شبکه اجتماعی برای به اشتراک گذاری محتوا استفاده می شود.

۵-۲- معرفی و تاریخچه شبکه های اجتماعی

سایت های شبکه های اجتماعی مبتنی بر وب هستند که با اتصال مردم و گروه ها به یک دیگر سبب به اشتراک گذاری اطلاعات از طریق اینترنت می شوند.

کاربران در این فضا بعد از ایجاد پروفایل و مراحل عضویت، با مشارکت در این فضا و با کمک قابلیت های چند رسانه ای سایت از قبیل گذاشتن عکس، متن، محتوا و یا لینک به محتوای بیرونی، فضای خود را توسعه می دهند. در حال حاضر صدها سایت شبکه ی اجتماعی با قابلیت های مختلف وجود دارد و شامل پروفایل های نمایانی است که فهرست کاربر های سیستم را نشان می دهند و میلیون ها کاربر توجهشان را به آن معطوف کرده و این سایت ها را در زمره کارها و فعالیت های روزانه شان قرار داده اند.

این شبکه ها امکانات فنی متفاوتی دارند؛ بعضی از سایت های این شبکه بر اساس مقوله های خاص مذهبی؛ نژادی، جنسی، سیاسی یا سایر شاخص های شناختی طراحی شده اند. اما در مجموع می توان از لحاظ نوع استفاده (آموزشی، تجاری، سرگرمی، سیاسی...)، تمرکز (پوشش موضوعی و جهت گیری خاص/عمومی) و هم چنین نوع دسترسی (محدود/نامحدود) این شبکه ها را طبقه بندی کرد. وب سایت های شبکه های اجتماعی به صورت کنونی از سال ۱۹۹۷ با ظهور سیگس دگریس (www.sixdegrees.com) شکل گرفتند. خدمات این سایت با وجود داشتن میلیون ها عضو به تنظیم پروفایل و امکان ارسال و دریافت درخواست دوستی از دیگر اعضا محدود می شد به همین خاطر در سال ۲۰۰۰ تعطیل شد و در این دوران یعنی از ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۱ وب سایت های شبکه اجتماعی دیگری با امکانات جدید هم چون ایشین اونیو، بلک پلانت، کرتو، کای ورلد و... به وجود آمدند که افراد را به ایجاد صفحات تخصصی، شخصی، حرفه ای و دوست یابی ترغیب می کردند. اما از سال ۲۰۰۱ با به وجود آمدن سایت های چون ریز، لینکدین و فریندستر، کوچ سرفینگ، مای چرچ، داگستر (برای سگ ها)، کتستر (برای گربه ها) و موارد دیگر؛ روند تخصصی شدن شبکه های اجتماعی مجازی سرعت گرفت و کاربری شبکه ها از یکدیگر متمایز شد. هر چند تفاوت اساسی در شبکه های اجتماعی مجازی رami توان در این نکته جستجو کرد که پشتیبانی از روابط شبکه ای آن ها معطوف به مسائل فردی یا غیر فردی کاربران است.

این گسترش و توسعه‌ی شبکه‌های اجتماعی مجازی با این سرعت نشان از اقبال این خدمت در بین توده‌ی مردم در جامعه‌ی جهانی دارد. با وجود این که بیشتر شبکه‌های اجتماعی از جمله توئیتر و فیس بوک در ایران با مسئله فیلترینگ مواجه هستند اما ما شاهد آن هستیم که استقبال کاربران ایرانی نیز از سایت‌های مذکور روند چشم‌گیری داشته است چنانکه بر طبق آمار الکسا؛ فیس بوک یکی از ده سایت برتر مورد استفاده‌ی ایرانیان در فضای مجازی است.

از علل این استقبال می‌توان گفت که با وجود این که از زمان پا به عرصه گذاشتن این ردیف از سایت‌ها زمان زیادی نمی‌گذرد اما عللی چند باعث می‌شوند تا افراد به استفاده از این سایت‌ها رغبت نشان دهند؛ از جمله مسئله تازگی و جذابیت این نوع از سایت‌های مذکور و هم چنین قابلیت‌های این سرویس؛ که باعث می‌شود مخاطب از آن حالت منفعل بودن خارج شده و خود را موجودی فعال در بین میلیون‌ها فرد فعال دیگر ببیند و هم چنین پخش شدن اندیشه‌ها و چیزهایی که مورد علاقه اوست. حتی نوشته‌هایش در فضایی بدین وسعت که این را می‌توان در سه سطح مورد بررسی قرار دارد «اطلاعات، ارتباطات، تعاملات»

هم چنین به نظر می‌رسد که کاربران ایرانی به خصوص نسل جوان ما اغلب برای استفاده از امکانات دوست‌یابی به این نوع از سایت‌ها مراجعه می‌کنند، که خود این می‌تواند عللی چند داشته باشد. یکی آن که جامعه‌ی ایران در گذر از سنت به مدرنیته است و این نسل می‌خواهد راه زندگی خود را خود تعیین کند و به دنبال سبک زندگی غربی می‌گردد و دوستی‌هایی که در نظر او موجه و در نظر جامعه‌ی او نا موجه است. پس او سعی بر آن دارد که به دور از چشم بخش سنتی جامعه که اغلب هم بی‌سواد بوده و هم چنین با چنین امکاناتی مواجه نیستند در سمت ارزش‌های خود به پیش برود و خود را در چنین جامعه‌ای که به سمت فردگرایی به پیش می‌رود از تنهایی به در آورد و خلا خود را بتواند تا به حدی پر کند.

از علل دیگر می‌تواند این باشد که در جامعه‌ای مثل ایران که امکان ابراز تمام عقاید سیاسی به طور کامل وجود ندارد نسل جوان و سرکش سعی می‌کند تا گفته‌های خود را از این مجرا بیان کند. اما باید بدین نکته توجه کرد که این انگیزه اغلب نه برای کارهای سیاسی بلکه برای شرکت در بحث‌های سیاسی است و به نظر می‌رسد این عده دارای فعالیت‌های سیاسی سازمان‌یافته نیستند. اما از این نکته نیز نباید غافل ماند که فعالیت‌های سازمان‌یافته نیز وجود دارد.

۲-۶- علل پیوستن به شبکه های اجتماعی مجازی

در این بخش برای آن که ما بتوانیم برای مذکورات بالا شاهد مثالی بیاوریم به یک نمونه از پژوهش های داخلی مطالعه اکتشافی مسعود کوثری که جهان فرهنگی کاربران ایرانی در شبکه اجتماعی «اورکات» بررسی کرده را می آوریم.

البته توجه به موسیقی کلاسیک و پاپ غربی، کتاب و فیلم های خارجی بیش از انواع سنتی و داخلی آن ها دیده شده است. در این تحقیق از بین اجتماعات شناسایی شده در اورکات به ترتیب اجتماعات هنری و ادبی (۲۰/۵) اجتماعات اجتماعی و تفریحی (۱۱/۵ درصد) و اجتماعات جنسی (۶/۲ درصد)؛ بیشترین اعضا را به خود اختصاص داده و اجتماعاتی هم چون دینی و معنوی (۳/۴ درصد)؛ ورزشی (۳/۱)، فناوری اطلاعات (۲/۶ درصد)، سیاسی (۲/۵ درصد)، دانش آموزی (۲ درصد) و عاشقانه (۲/۳ درصد) در رده های بعدی قرار می گیرند. در مجموع نتایج تحقیق از مشارکت گفتوگویی کاربران در قالب پیوستن به انجمن های مختلف، حاکی از تنوع هویتی کاربران و همراه شدن با جریان جهانی شدن فرهنگی حکایت دارد و در این راستا به نیاز کشور به یک سیاست هویتی مناسب و غیر طرد کننده تاکید می کند (کوثری، ۱۳۸۶) (دکتر محمود شهابی، ۱۳۹۱)

۲-۷- تعامل در شبکه های اجتماعی

دقت به این نکته در مرحله پیشرفت فناوری کدام یک از عوامل تاثیر گذار بوده اند؛ برای رسیدن به درکی واقع بینانه تر از نقشی که می تواند در حوزه اجتماعی داشته باشد؛ مسئله ای مهم است. هنگامی که وب به جامعه ی انسانی راه یافت کسی تصور ایم مقدار از تغییر و تحول را نداشت تا حدی که به رغم آسیب های ناشی از آن نتوان زندگی بدون آن را تصور کرد. گسترده ترین ارتباطات تعاملی درون شبکه های اجتماعی مجازی صورت می گیرد. انواع شبکه های مذکور به زغم تفاوت های ساختاری و کارکردی شان، ویژگی های مشترکی دارند که آن ها را از دیگر خدمات اینترنتی متمایز می کند:

- ابزارهای پیشرفته برای به اشتراک گذاری محتوای دیجیتالی (متن؛ تصاویر، موسیقی، ویدئو ها، برچسب ها و...) بین اعضای شبکه
- ابزارهای پیشرفته برای اجتماعی کردن اعضا و ارتباط آن ها
- ماهیت مشارکت آزاد و امکان فعالیت در مقیاس بزرگ
- محدوده عظیم موضوعی و توانایی بایگانی داده ها
- دسترسی آزاد به (برخی) از داده های عمومی در باره کاربران و رفتارشان
- کیفیت های نسبتاً جدید در تعامل نسبتاً زیاد

از موارد بالا آنچه که حائز اهمیت است و باعث تمایز شبکه های اجتماعی مجازی با وبلاگ ها، چت روم ها و دیگر اجتماعات مجازی می شود، تنوع زیاد در سطح تعامل و اجتماعی سازی مجازی موجود در شبکه هاست. این عوامل، می تواند اطلاعاتی را که نیز از این شبکه ها استخراج می شوند را نیز تعیین کند. گفتنی است هر چه سطح بیشتری برای همکاری وجود داشته باشد، تعامل بیشتری نیز در شبکه های اجتماعی مجازی وجود خواهد داشت. تعامل زیاد کلید بقای شبکه های اجتماعی مجازی است. کیوسیس تعامل را محصول یکی از سه دسته عوامل ساختار رسانه (ظرفیت سیستم رسانه برای انتقال و دریافت اطلاعات در اشکال چند گانه)، مجموعه ارتباطی (بستری که در آن مبادله پیام انجام می شود)، و درک کاربران (مفهوم موجود در ذهن کاربران و شرکای ارتباطی و حس مشترک آن ها) می داند.

از آنجا که هر شبکه اجتماعی مجازی می تواند سطح متفاوتی از اجتماعی سازی را فراهم کند با استفاده از این سطوح می توان خدمات اینترنتی را طبقه بندی کرد: سطح اول دسترسی به اطلاعات شبکه را ممکن می سازد. سطح دوم سبب می شود کاربران محتوای دیجیتالی را مبادله کنند و سطح سوم، امکان پیوستن و مشارکت در یک منفعت جمعی را و یا به عبارتی مشارکت در یک اقدام هماهنگ را برقرار می کند و سطح چهارم، باعث می شود اعضا پروفایل های خود را اشکار کنند و در نهایت، اعضا می توانند یک شخصیت مجازی یا آواتار (تجسم اینترنتی) را در یک محیط کاملا شبیه سازی شده سه بعدی مشاهده کنند. (همان)

۸-۲- چگونگی بهره گیری جوانان از شبکه های اجتماعی مجازی

از مهم ترین اهداف کاربران برای پیوستن به شبکه های اجتماعی مجازی پیگیری روابط دوستی و فامیلی و وابستگی های خانوادگی است که در این بخش انگیزه انسجام بخشی اجتماعی نامیده می شود. از آنجا که روابط گروهی در سنین نوجوانی و جوانی از اهمیت خاصی برخوردار بوده و همسالان اوقاتی از شبانه روز را در فضای آموزشی، ورزشی، کاری و تفریحی با هم می گذرانند در ایجاد الگوی رفتاری یک دیگر نقش مهمی ایفا می کنند، چنانچه اظهارات کاربران نیز حاکی از آن است که حضور جوانان در شبکه های اجتماعی مجازی، به دنبال فشار گروه دوستان و به نگیزه همکاری و همنوایی با آنان انجام شده است. بنابراین یکی از دلایل عضویت در شبکه های اجتماعی مجازی، حس تعقل به یک گروه، بودن در میان آنان و عضو آن ها تلقی شدن است. در سایه تعاملات شبکه ای به رغم فاصله فیزیکی، نزدیکی عاطفی اعضا نیز احساس می شود.

می توان مطمئن بود که دوستان قدیمی محفوظ اند و شاید هم از همیشه نزدیک تر شده اند. علاوه بر این، انتخاب گری و گزینش گری کاربر فرصت تعامل اجتماعی خارج از تیر رس والدین و

استقلال در روابط اجتماعی را متفاوت از نجار های جامعه به ویژه برای کاربران کم سن و سال فراهم می کند.

از صحبت های کاربری چنین استنباط می شود که روابط شبکه ای برای بسیاری از جوانان حکم تداوم، تحکیم و تکمیل فعالیت های واقعی را دارد. ضمن آنکه ظرفیت های متنوع شبکه از جمله گفتگو، بازی های متعدد، تبادل موسیقی، محتوا، عکس و... در بسط کمیت روابط و ارتقای کیفیت آن ها نقش به سزایی دارد. از نگاه کاربران جوان مشارکت کننده در این پژوهش، شبکه های اجتماعی فرصت تفنن و شوخی با دوستان را فراهم آورده و از این راه فضایی مفرح و شاد برای گذراندن وقت و رفع خستگی تلقی می گردد. به زعم این کاربران با بهره گیری از فضای شبکه، تجربه فراغتی مشترک و لذت بخشی که سازگار با گرایشات و تمنی های دوران جوانی است با انگیزه شخصی، انتخاب و در کنار فعالیت های روزمره دنبال می شود.

همچنین خود واقعی و دلخواه کاربر، در قالب رفتار ارتباطی و اعلام نظراتی که در جامعه واقعی برای حفظ ظاهر و همراهی با دیدگاه های مسلط، هنجارهای اجتماعی موجود کمتر و یا اصلاً بروز داده نشده اند فارغ از هرگونه فشار فرصت عرضه می یابند. از این رو برای عده زیادی از اعضا، فعالیت در شبکه، اطلاعات یابی نامحدود، کنجکاوی در زندگی دوستان و آشنایان، سرگرمی در دسترس، تفریحی کم هزینه و گاهی منشاء اثر که از یک سو به شادی، رضایت و تجدید روحیه کاربر از سوی دیگر به اعتماد به نفس و حس توانمندی به عاملیت فردی وی می انجامد. همچنین در برخی موارد تلاش جمعی را به منظور نیل به حقیقت رغم می زند، به طور مثال، انتشار اخبار، ایده ها، قیاس و تطبیق شنیده ها و مستندات تصویری، در بین اعضا به واکنش سریع و صریح جمعی نسبت به برخی از مسائل شده به گونه ای از کنترل غیر رسمی از پایین به بالا را در جامعه جاری و ساری می کند. بنابراین تمام ساعاتی را که این جوانان در این شبکه ها سپری می کنند را نمی توان وقت گذرانی بیهوده محسوب کرد.

این فعالیت مجازی دائم و یا حاشیه ای برای جوانان مجردی که با انواع استرس ها، و اضطراب های دوران تحصیل، سربازی، بازار کار و... درگیر هستند و یا جوانانی که در دوران گذار از وضعیت مجرد به تاهل هستند و به تازگی با به عهده دار شدن وظایف شغلی و مسئولیت های خانوادگی در شرایط اقتصادی امروز، برای تامین هزینه های زندگی، فعالیت های تفریحی آنان محدود شده است جایگاه ویژه ای می یابد. بنابراین انتخاب آزادانه، میزان مشارکت با میل و رغبت در جمع دوستان، خود بودن و یا گمنام بودن اعضا در میان جستجوی صفحات گفت و گوها و اظهار نظر ها، تبادل بی پرده احساسات و نظر ها، تعدیل و تشویق ها و دلهره ها بدون مشکلات اجتماعی که گاه در ابراز

نظر رودر رو دیده می شود کنشگری و رضایت مندی جوانان را تحت الشعاع قرار داده و از مهم ترین محرک ها برای تداوم فعالیت کاربران محسوب می شود.

بنابر این دیده می شود در فضای شبکه، برخی از کاربران جوان به انگیزه زندگی به سبک مورد علاقه خود، که در فضای واقعی قدرت اعمال آن را ندارند و با دنبال کردن شکل متفاوتی از روابط گسترده تر، در فضای وسیع تر، با افراد بیشتر، به عضویت و مشارکت در شبکه های اجتماعی مجازی روی می آورند. همراه بودن با مهارت های روز دنیا نیز از جمله محرک هایی است که جوانان بسیاری را به فعالیت در این شبکه ها رهنمون می کنند. از این رو عاملیت در عرصه فعالیت های شخصی تعاملات اجتماعی، محیط تحصیلی و حرفه ای، کسب توانمندی ها، استانداردها و مهارت های قرن بیست و یکم و در نهایت تجربه زیست یک زندگی مدرن تحقق یافته و به منظور ایجاد لذت و رضایت بیشتر، تداوم می یابد. اما در این میان مراقبت و نظارت والدین، بر شبکه روابط دوستی، امور تحصیلی، ازدواج و اشتغال جوانان و پیوند های اجتماعی و خویشاوندی و محله ای، هنجارهای اجتماعی، مذهبی و حتی طبقه ای موجود، از نظر جوانان محدودیتی تلقی می شود که با گسترش دامنه تعاملات و ارتباطات شبکه ای با افراد غیر هم جنس، غیر هم کیش، هم وطن و هم مسلک به اصطلاح دور زده می شوند تا بر گزینش گری، امکان کنش گری نامحدود، حس تجربه گرایی، گریز از کنترل و نوخواهی نسل جوان در عصر جدید مهر تاییدی باشند. (شبکه های اجتماعی مجازی و کاربران جوان؛ محمود شهابی؛ ۹۱؛ ۲۱)

۹-۲- مطالعات جمعیت شناختی کاربران

مطالعات جمعیت شناختی مجازی حاکی از آن است که کاربران شبکه های اجتماعی از قابلیت ها و امکانات متنوع این شبکه ها به یک میزان و در یک سطح استفاده نمی کنند، برخی از کاربران اینترنتی در چند شبکه اجتماعی عضو هستند، روزانه به این سایت ها سر می زنند و از اکثر امکانات آن ها استفاده می کنند. و برخی دیگر ممکن است تنها در یک سایت عضو باشند و هر از چند گاهی ممکن است تنها به صفحه شخصی خود شان مراجعه کنند. بین این دو گروه نیز کاربران اینترنتی بر حسب نوع و میزان استفاده شان از شبکه های اجتماعی در طیف وسیعی قرار می گیرند. از جمله این دسته بندی ها می توان به پژوهش سایت اندرسون آنالیتیکس (Anderson Analytics) درباره کاربران شبکه های اجتماعی انجام شده است. این پژوهش با تاکید بر کاربران اینترنتی آمریکایی با تاکید بر فیس بوک انجام شده است و پس از گردآوری اطلاعات مربوط به نوع رویارویی این کاربران با شبکه های اجتماعی، آن ها در چهار گروه طبقه بندی شده اند.

- **کاربران ماهر؛** که تعداد این دسته از کاربران حدود ۲۴ میلیون نفر و میانگین سن آن ها ۲۷ سال می باشد.
- **کاربران فراغتی؛** ۲۱ میلیون نفر در این گروه جای می گیرند که میانگین سنی آن ها ۴۵ سال است.
- **کاربران به دنبال سرگرمی؛** میانگین سنی این گروه ۲۹ سال و و تعداد آن ها ۲۹ میلیون نفر محاسبه می شوند.
- **کاربران تجاری؛** که میانگین سنی این افراد ۳۳ سال و تعداد آن ها ۳۵ میلیون نفر تخمین زده می شود.

اما در اینترنت کاربران هم هستند که در استفاده از امکانات جدید پیشگام هستند، ولی نسبت به عضویت در شبکه های اجتماعی اشتیاقی از خود نشان نمی دهند و در فعالیت های آنلاین آن ها را به کار نمی گیرند که جمعیتی حدود ۷۸ میلیون نفر و میانگین سنی آن ها از ۴۵ سال به بالا هستند. گروهی دیگر از کاربران اینترنتی که عموماً از شبکه های اجتماعی استفاده نمی کنند کاربران پر مشغله هستند. میانگین سنی این گروه از کاربران ۴۵ سال است و تخمین زده می شود ۳۲ میلیون نفر در این دسته قرار گیرند. گروه دیگری که شبکه های اجتماعی را به کار نمی گیرند کاربران نگران هستند. میانگین سنی این گروه ۵۳ سال و تعداد آن ها حدود ۳۰ میلیون نفر است. آخرین گروهی که از شبکه های اجتماعی استفاده نمی کنند کاربران بدبین هستند میانگین سنی این گروه ۴۹ سال است و تعداد این ها ۱۶ میلیون نفر می باشد. (مولایی، ۱۳۸۸)

سایت های شبکه های اجتماعی که اجتماعات مجازی کاربران اینترنتی هستند، خبرساز ترین سایت های اینترنت در سال های اخیر محسوب می شوند. بر اساس مطالعه ای که سایت اندرسون آنالیتیکس بر روی کاربران شبکه های اجتماعی مجازی از جمله فیس بوک انجام داده است به تفاوت استفاده ی نسل ها و گروه های سنی از شبکه های اجتماعی مجازی پرداخته است.

نسل جنگ جهانی دوم مسن ترین گروهی هستند که از شبکه های اجتماعی استفاده می کنند. این نسل کسانی هستند که در زندگی شان جنگ جهانی دوم را تجربه کرده اند و هم اکنون سال های کهن سالی زندگی خود را سپری می کنند. این نسل در برابر استفاده از شبکه های اجتماعی بیشترین استفاده را از فیس بوک و کمترین استفاده را از لینکدین دارند. این نسل در دلایل استفاده از شبکه های اجتماعی تفاوت قابل توجهی با سایر نسل ها دارد. همانند سایر نسل ها انگیزه در تماس بودن با دوستان با ۵۷ درصد عمده ترین دلیل پیوستن جنگ جهانی دومی ها به این گونه از سایت هاست.

نسل سال های انفجار جمعیتی که به متولین بعد از جنگ جهانی دوم گفته می شود (بی بومرز). این نسل بیشترین استفاده از شبکه های اجتماعی را دارد. ۷۳ درصد کاربران فیس بوک و ۴۰ درصد کاربران مای اسپیس و ۱۳ درصد عضو توییتر و ۱۳ درصد لینکدین آمار استفاده ی نسل انفجار جمعیتی از شبکه های اجتماعی است. ۶۲ درصد اعضای عضو نسل انفجار جمعیتی تماس با دوستان را علت عضویت خود اعلام کرده اند. هم چنین انگیزه کاری نیز در بین این نسل بیش از سایر نسل ها در این گروه دیده می شود.

متولدین دهه ۶۰ تا ۷۰ میلادی اعضای گروه ایکس را تشکیل می دهد. نسل ایکسی ها همانند دو نسل قبل از خود بیشتر عضو فیسبوک هستند رقم ۷۶ درصد.

نسل وای متولدین ۱۹۸۰ تا اواسط دهه ۹۰ را شامل می شوند. به این گروه نسل هزاره نیز گفته می شود و عمدتاً فرزندان نسل انفجار جمعیتی محسوب می شوند. بر خلاف نسل های قبل که استفاده از فیس بوک را به دیگر شبکه های اجتماعی ترجیح می دادند، مای اسپیس سایت محبوب نسل وای ها است. ۷۵ درصد مای اسپیس و ۶۵ درصد فیس بوک.

نسل زد را نسل اینترنت و یا نسل شبکه نامگذاری کرده اند. این نسل متولدین اواسط دهه نود میلادی به بعد هستند. این نسل نیز همانند نسل وای مای اسپیس را به فیسبوک ترجیح می دهند (مجید اصفهانی)

۱۰-۲- تأثیرات شبکه های اجتماعی بر ابعاد مختلف زندگی

امروزه، گسترش فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی، بر ابعاد مختلف زندگی بشر - سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، امنیتی و اقتصادی - تأثیر گذاشته است. با کمرنگ شدن اهمیت زمان و امکان و بی نیازی به مکان مشترک برای برقراری ارتباط، افراد به شکل بسیار آسان تری می توانند در فضای مجازی، با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. این شکل جدید برقراری ارتباط، موجب تحول در فرهنگ و هویت جوامع می شود.

ویژگی های ارتباطات الکترونیکی در فضای مجازی، شرایطی متفاوت با روابط رو در رو را برای کاربران فراهم می کند. سرعت عمل، ناشناس ماندن و...، فضای یکسان و مشابهی را فارغ از الزاماتی چون جنسیت، طبقه، قوم، نژاد و مکان فراهم می کند که تجارب متفاوتی را برای کاربران به وجود می آورد. تعاملاتی که در این فضا اتفاق می افتد، برای کاربران اینترنتی، ذهنیت و گرایش جدیدی ایجاد می کند که می تواند رفتار و تعاملات آن ها را در دنیای حقیقی، تغییراتی هر چند جزئی بدهد. ارتباطات اینترنتی می تواند انگیزه بیشتری را برای کاربران در بازی با هویت، رفتارهای آزمایشی و ارائه تصویری غیرواقعی فراهم سازد که ریسک شرمندگی در آن کمتر است.

۱-۱-۲- هویت زدایی

فناوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی موجب می شود تا اجتماعات و هویت های جدیدی تشکیل شود. وسایل نوین اطلاعاتی و ارتباطی، تغییراتی را در برداشت های فرد به وجود می آورد و هویت ها را در وضعیت تازه ای قرار می دهد که با گذشته بسیار متفاوت و حتی گاهی مغایر است. هویت در اجتماعات مجازی در مسیر فرامیلتی شدن حرکت می کند. جامعه اطلاعاتی، مبین هویت بی ثبات، تغییرپذیر و منعطف انسان جدید است. در این جامعه، دیگر نزدیک بودن افراد از نظر مکان، نشان دهنده صمیمیت آن ها نیست و افراد در کشورهای مختلف می توانند با هم ارتباط داشته و احساس نزدیک بودن و هویت یکسان داشته باشند. هویت ملی در جامعه اطلاعاتی، به دلیل ظهور اجتماعات مجازی، به شدت تهدید می شود. در اجتماعات مجازی معمولاً افراد حداقل در یک چیز اشتراک دارند و آن، علایق و منافع است که آن ها را دور هم جمع می کند. این منافع که همان دسترسی به اطلاعات است، هویت آن ها را می سازد؛ هویتی که مدام در حال تغییر و ناپایدار است. هویت افراد در اجتماعات مجازی «هویتی دیجیتال» است و سرزمین، زبان بومی و محلی، کشور، فرهنگ ملی و نژاد، هویت افراد را در اجتماعات مجازی تعیین نمی کنند؛ بلکه منافع مقطعی، محدود و در حوزه موضوعات مختلف افراد را دور هم جمع می کند و هویت آن ها را می سازد.

۲-۱۰-۲- انزوای طلبی

از مهم ترین ویژگی های فضای مجازی، گسترش اهمیت فرد و حیطة خصوصی در برابر جمع و حوزه عمومی است. افراد در فضای مجازی در عین حال که می توانند در گروه های مختلف حضور داشته باشند؛ می توانند خود را جدا از دیگران و تنها نیز حس کنند. نبود مراتب قدرت در فضای مجازی، باعث می شود فردیت افراد در جمع حل نشود. در جهان واقعی، قدرت انتخاب افراد، همواره تحت تأثیر عواملی چون جبر مکان، زمان، فرهنگ، حکومت و ... محدود بوده است؛ اما در جهان مجازی این مرزها وجود ندارد و افراد می توانند در مقیاس جهانی دست به انتخاب بزنند. رسانه های جدید، رسانه های فردی شدن و مبتنی بر تعامل فردی انسان - رایانه هستند و موجب می شوند انسان ها بیش از پیش گوشه گیر، منزوی و کم تحرک شده و کم کم از زمینه عملی زندگی خود دور شوند. به عبارت دیگر شکل گیری اجتماعات در فضای مجازی، موجب می شود که اجتماعات در جهان واقعی، به تدریج کم رنگ و بی اهمیت شود. این بدان معناست که منبع هویت بخشی افراد، متکثر و متنوع می شود و به همین جهت هویت ملی و انسجام اجتماعی یک جامعه به تدریج تضعیف می شود.

۳-۱۰-۲- فردگرایی

با آمدن شبکه های اجتماعی مجازی، شکل جدیدی از زندگی در فضای مجازی شکل گرفت و روابط میان افراد با شکل سنتی آن، فرق کرد و تأثیر غیرقابل انکاری بر روابط اجتماعی برجای گذاشت. شبکه های اجتماعی، یکی از پرطرفدارین رسانه ها هستند که مخاطبان بسیاری، به خصوص از قشر جوان دارند. ویژگی های تعاملی و ایجاد بستر برای ایجاد روابط اجتماعی، از دلایل مورد استقبال واقع شدن شبکه های اجتماعی است. این شبکه ها با قابلیت هایی که در اختیار کاربران خود قرار می دهند، به ۵ اولویت اول کاربران اینترنت تبدیل شده اند.

فرد با طیف وسیعی از افراد در ارتباط است و علایق خود در زمینه های مختلف را با آن ها به اشتراک می گذارد. افراد در شبکه های اجتماعی می توانند هویتی کاملاً دلخواه داشته باشند و بر پایه همان هویت دلخواه، ارتباط مجازی خود را با دیگران گسترش دهند. ظاهر این شبکه ها جمع گراست، اما سبب فردگرایی افراد می شود.

امروزه تغییرات فرهنگی موجب شده که مردم ترجیح دهند در عین تنهایی، ارتباطات گسترده ای هم با جهان پیرامون خود داشته باشند. شبکه های اجتماعی این خواسته را فراهم می کنند. این شبکه ها با سرویس ها و خدمات مختلفی که در اختیار کاربران خود قرار می دهند، موجب تأثیرگذاری بیشتر بر زندگی آن ها و جامعه و نیز رفتارهای اجتماعی می شوند، کارکردهای گوناگون اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ارتباطی دارند و به گفته متخصصان ارتباطات، بیش از پیش رابطه های چهره به چهره را کاهش می دهند.

۴-۱۰-۲- روابط آزاد

محیط های اینترنتی به ویژه شبکه های اجتماعی به گسترش روابط می انجامد، روابطی با هویت جدید! اینترنت به افراد هویتی نامعلوم می بخشد، نظارتی، هم چون نظارت دنیای واقعی هم بر آن حاکم نیست و همین خود، باعث می شود که افراد دچار نوعی آزادی روابط شوند. دختران جوان با ورود به دنیای مجازی به راحتی می توانند با جماعتی گسترده از غیرهمجنسان خود ارتباط داشته باشند؛ ارتباطی که به دلیل نبود هیچ قانون خاص و هیچ نیروی کنترل کننده ای شکل و هویت تازه ای به خود می گیرد؛ ارتباطی که در دنیای واقعی به دلایلی هم چون ترس از آبرو، خانواده، جامعه، دین و... هرگز امکان شکل گیری آن به این شکل و شمایل وجود ندارد. این روابط در شبکه های مجازی به سادگی رخ می هد و رفته رفته بر سبک روابط افراد تأثیری منفی خواهد گذاشت و این نوع ارتباط گسترده و آزاد با جنس مخالف را به شکل عادی درخواهد آورد.

زنان نسبت به هر فرد آنلاین دیگری، تعدی ها و ظلم های بیشتری را تجربه می کنند. آن ها اغلب قربانی مزاحمت های سایبری و آزار و اذیت های آنلاین هستند و هزاران تن از زنان جوان (اگر میلیون ها نفر نباشند) احساس می کنند که نمی توان هیچ کاری در این زمینه انجام داد. البته در فرهنگی که در آن نگاه به زنان جوان کاملاً جنسی است، این تعجب برانگیز نیست که وقتی به زنان جوان ابزاری را برای تعیین هویت خودشان می دهند، آن ها از آن ابزار در همان مسیر استفاده کنند. اکثر اوقات خشونت هایی که علیه زنان در فضای اینترنت وجود دارد، نه تنها باعث استرس می شود که موجب به وجود آمدن صدمات روانی و احساسی جدی نیز می شود.

به طور کلی آسیب های روانی شبکه های اجتماعی را می توان به چهار دسته تقسیم بندی کرد:

۱. کاهش احساسات: اغلب ارتباطات در این فضا نوشتاری است و کیفیت ارتباط در فضای

واقعی را ندارد و از احساس کمتری برخوردار است. همین امر موجب کاهش احساسات

در فرد می شود. ارتباطات متنی، پایه و اساس شبکه های اجتماعی را می سازد و وسایل

ارتباطی جدید هم نتوانسته اند خللی در آن ایجاد کنند. این موضوع از آن جا اهمیت دارد

که یک نوشته ممکن است حق مطلب را ادا کند، اما به هیچ وجه نمی تواند احساس افراد

در جریان کنش متقابل را منتقل کند.

۲. متن گرایی: با وجود امکانات چندرسانه ای موجود در فضای مجازی، هنوز هم قسمت

بزرگی از ارتباطات در فضای مجازی را ارتباطات متنی (ایمیل و چت) تشکیل می دهد.

ارتباط متنی می تواند شکل جدیدی از هویت مجازی را شکل دهد.

۳. انعطاف پذیری هویتی: افراد در فضای مجازی می توانند چهره ها و بازنمایی های متفاوتی

از خود ارائه دهند.

۴. دریافت های جایگزین: در ارتباطات مجازی می توان دیوارها را شکست و به حوزه

خصوصی دیگران وارد شد و حرف هایی را که افراد حاضر نیستند در ارتباط چهره به چهره

بگویند، گفت.

شبکه های اجتماعی از سویی به عنوان یکی از گونه های رسانه های اجتماعی امکانات تعاملی قابل

توجهی برای کاربران اینترنتی فراهم کرده و در افزایش مشارکت شهروندان در برخی فرآیندها مؤثر

بوده اند، از سوی دیگر این شبکه ها با آسیب های گسترده ای در حوزه هایی هم چون حریم

خصوصی، کپی رایت، اعتیاد مجازی، سوءاستفاده از کودکان، دزدی اطلاعات و هویت و مواردی این

چنینی مواجهه بوده اند. چالش حریم خصوصی، از مهم ترین مباحثی است که همواره درباره شبکه

های اجتماعی مطرح بوده است. کاربران اینترنتی در این شبکه ها بخشی از اطلاعات شخصی خود را در اینترنت منتشر می کنند که می تواند خطراتی برای آن ها به همراه داشته باشد. وب سایت های شبکه اجتماعی، حجم قابل توجهی از اطلاعات شخصی کاربران را در اختیار دارند و امکان سوءاستفاده شرکت های تجاری و دولت ها از این اطلاعات، همواره از دغدغه های اصلی مطرح شده درباره این شبکه هاست. این شبکه ها هم چنین عرصه ارتباطات سیاسی را نیز متحول کرده اند. فعالیت های کاربران در حوزه سیاسی در شبکه های اجتماعی، بر وقایع سیاسی در دنیای واقعی مؤثر بوده است. در حوزه ارتباطات بین الملل نیز شبکه های اجتماعی قابل توجه هستند و برخی کشورهای شرقی مانند چین و روسیه که دغدغه حفظ فرهنگ ملی برایشان اهمیت دارد، با تقویت شبکه های اجتماعی بومی تلاش کرده اند کاربرانشان را از شبکه های اجتماعی بین المللی که در مالکیت شرکت های آمریکایی هستند، دور کنند. شبکه های اجتماعی هم چنین بر عرصه اقتصاد نیز مؤثر بوده اند.

شبکه های اجتماعی، امکان اتصال انسان ها را در سراسر جهان به طور غیرقابل تصویری افزایش داده اند. با این همه، برخی از متخصصان فناوری، جامعه شناسان و روان شناسان می گویند کاربران شبکه های اجتماعی نسبت به دیگرانی که در آن حضور ندارند، یا بهره کم تری از آن می برند، «تنهاتر» و «خودشیفته تر» شده اند، حتی بیماری های جسمی و روحی هم کاربران را تهدید می کند.

۱۱-۲- اثرات منفی و غیر قابل جبران شبکه های اجتماعی بر زندگی انسان ها

فناوری ابزار مفیدی ست، اما اکثر افراد نمی دانند که چطور باید از آن به درستی استفاده کرد که همین مسئله می تواند فناوری را به ابزاری مخرب تبدیل کند. هر چقدر هم صفحه توییت خود را دوست داشته باشید آیا واقعاً ارزش دارد که سلامتی خود را به خاطر توییت های تان به خطر بی اندازید؟ فکر می کنم بعد از مطالعه ۱۰ اثر منفی شبکه های اجتماعی بر زندگی افراد بتوانید پاسخی منطقی و معقول به این سؤال بدهید.

۱. تعاملات فرد به فرد یا رو در رو را کاهش می دهد.

با استفاده بیش از حد از شبکه های اجتماعی نه تنها وقت کم تری برای گذراندن با افرادی خواهید داشت که به صورت فیزیکی در اطراف شما حضور دارند بلکه دوستان و اعضای خانواده تان زمانی که ببینند شما به دستگاه های الکترونیکی، موبایل و گدجت های تان بیش از آن ها اهمیت می دهید از محبت شما نا امید شده و ناراحت خواهند شد. در نهایت هم افراد تمایل کم تری به صرف وقت و بودن در کنار شما خواهند داشت.

۲. احساس نیاز به توجه را به شدت افزایش می‌دهد.

ارسال پست‌ها و استاتوس‌های غیرمفید و مبهم در فیس‌بوک به راحتی می‌تواند تبدیل به عادت زنده و مخرب در زندگی افرادی شود که غالباً از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. رقابت بی‌پایان برای به دست آوردن لایک بیشتر و کامنت‌های متعدد می‌تواند زندگی شما را به نابودی بکشاند.

۳. توجه شما را از اهداف زندگی واقعی منحرف خواهد کرد.

درک این موضوع که توجه بیش از حد افراد به دنیای مجازی و هویت خود در شبکه‌های اجتماعی آن‌ها را از رقابت در دنیای واقعی و رسیدن به اهداف مهم بازداشته بسیار آسان است. اکثر جوانان به جای اینکه با تلاش و پشتکار مهارت‌های لازم برای رسیدن به اهداف عالی خود را کسب کنند ترجیح می‌دهند به فوق ستاره‌ای در دنیای مجازی و شبکه‌های اجتماعی از قبیل فیس‌بوک، توییتر و ... شوند.

۴. خطر ابتلا به افسردگی را افزایش می‌دهد.

با توجه به مطالعات اخیر افرادی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده‌ای اعتیاد گونه دارند نسبت به افراد عادی احساسات منفی بیشتری از جمله افسردگی را تجربه می‌کنند. افرادی که قبلاً سابقه ابتلا به افسردگی داشته‌اند بیش از دیگران در معرض خطر هستند. اگر فکر می‌کنید که غمگین شده‌اید یا کمی احساس افسردگی می‌کنید بهتر است به خود استراحتی بدهید و چند روز از شبکه‌های اجتماعی و دوستان مجازی خود فاصله بگیرید.

۵. احتمال شکست روابط موجود در شبکه‌های اجتماعی بیش از روابطی است که در دنیای

واقعی داریم.

از حسادت و غیرتی که در روابط موجود در شبکه‌های اجتماعی وجود دارد به ندرت نتیجه مثبتی حاصل می‌شود. استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای ایجاد روابط بیشتر و صمیمی‌تر گزینه‌ای آسان است اما بهتر است بدانید که این گزینه آسان می‌تواند خسارات غیر قابل جبرانی به روابط شما در دنیای واقعی بزند. مطالعات نشان می‌دهد زمانی که یکی از زوجین بیش از حد درگیر یک شبکه اجتماعی مانند فیس‌بوک شود همسر او تمایل بیشتری برای نظارت و کنترل اعمال و رفتار او خواهد داشت که این موضوع می‌تواند منجر به بحث‌های طولانی و در نهایت مرگ رابطه شود.

۶. استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی خلاقیت افراد را نابود می‌کند.

طبق تجربه و به جرئت می‌گوییم که شبکه‌های اجتماعی آسان‌ترین راه برای توقف رشد یا کشتن فرآیند خلاقیت در انسان است. تأثیرات منفی گشت و گذارهای بی‌هدف در شبکه‌های اجتماعی مانند زمانی است که شما از روی بی‌فکری و بدون برنامه خاصی به تماشای تلویزیون و برنامه‌های این

جعبه جادویی پردازید. اگر تصمیم گرفته‌اید که بهره‌وری خود را افزایش دهید و از وقت خود استفاده‌ای بهینه کنید تمام اپلیکیشن‌های شبکه‌های اجتماعی را از همین امروز خاموش کنید.

۷. قدرهای فضای سایبری هنوز زنده و سر حال هستند.

مردم فکر می‌کنند در فضای مجازی هیچ محدودیتی وجود ندارد و به همین دلیل چیزهایی را که در زندگی واقعی به عنوان راز حفظ می‌کنند و کم‌تر بر زبان می‌آورند به آسانی در شبکه‌های اجتماعی بیان می‌کنند. اگر شما جزء این قبیل افراد نیستید باز هم این احتمال وجود دارد که روزی برخی از مسائل خصوصی خود را با کاربران دیگر در میان بگذارید و اگر همین الآن هم بیان حرف‌های خصوصی‌تان برای دیگران در فضای مجازی یکی از عادت‌هایتان است بهتر است همین جا تمامش کنید. آن‌قدرها هم که فکر می‌کنید در اینترنت ناشناس نیستید. با وجود هکرهای و کلاه بردان حرفه‌ای که در دنیای وب پرسه می‌زنند باید همیشه مراقب امنیت خود و اطلاعات محرمانه‌تان در شبکه‌های اجتماعی باشید.

۸. مقایسه پیوسته خود با دیگران در شبکه‌های اجتماعی شما را به نابودی خواهد کشاند.

شخصیت‌های دیجیتالی افراد که در شبکه‌های اجتماعی وجود دارد به طرز چشم‌گیری با شخصیت و هویت واقعی آن‌ها متفاوت است. بعد از چند ماه درگیر شدن با این شبکه‌ها و مقایسه خود با افراد دیگر ممکن است فکر کنید که آن‌ها از شما خیلی بهترند اما بهتر است این موضوع را همیشه به خاطر بسپارید که آن‌ها هم مانند شما یک انسان هستند و درست مانند شما از نقاط ضعف و قوت مشخصی برخوردارند.

۹. شبکه‌های اجتماعی افراد را به شدت بی‌خواب می‌کنند.

نوری که از صفحه‌نمایش دستگاه‌های الکترونیکی مختلف به چشمان شما ساطع می‌شود ذهن را فریب داده و به آن القا می‌کنند که الآن وقت خواب نیست. یکی از عوامل کلیدی برای برخوردار شدن از سلامت جسمی و روانی کامل خواب کافی است و عوارض بی‌خوابی‌های مکرر بر هیچ‌کس پوشیده نیست بنابراین بهتر است هنگام خواب گوشی خود را در اتاق دیگری بگذارید و آن را با خود به رخت خواب نبرید.

۱۰. حریم خصوصی شما را به خطر می‌اندازد.

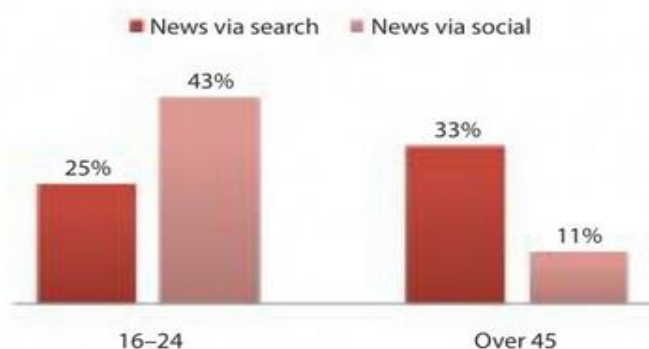
در بین شبکه‌های اجتماعی خرید و فروش اطلاعات افراد امری طبیعی است و طبق افشاگری‌های اخیر اسنودن دولت‌هایی نظیر آمریکا به تمام اطلاعات افراد از جمله آدرس ایمیل، تماس‌های شما در اسکایپ و ... دسترسی دارد که این امر موجب کم رنگ شدن مفهومی به نام حریم خصوصی در فضای مجازی شده است بنابراین اگر هر چیزی را که به ذهنتان می‌رسد در شبکه‌های اجتماعی

با دیگر کاربران به اشتراک بگذارید باید بدانید که تنها به دولت‌ها و شبکه‌های اجتماعی کمک کرده‌اید که شما را راحت‌تر به دام بی‌اندازند.

۱۲-۲- کارکردهای شبکه‌های اجتماعی

بیشترین حوزه‌ای که از شبکه‌های اجتماعی تاثیر پذیرفته، حوزه ارتباطات و تعاملات انسانی است، شبکه‌های اجتماعی مرزهای قراردادی و عرفی را از میان برداشته و افراد را از ورای مرزهای جغرافیایی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و عقیدتی کنار هم نشانده است. همچنین شبکه‌های اجتماعی حوزه اطلاع‌رسانی را نیز دگرگون کرده است. شبکه‌های اجتماعی رجوع به رسانه‌های مکتوب و سنتی را به شدت کاهش داده‌اند، چرا که شتاب نهفته در زندگی شهری قرن بیست و یکم افراد را ناچار به دانستن لحظه به لحظه اخبار می‌کند، در چنین شرایطی اخبار چاپ شده در هفته‌نامه‌ها و حتی روزنامه‌ها در هنگام چاپ نیز تازگی ندارند چرا که پیش از آن هزاران نفر از آن‌ها اطلاع پیدا کرده‌اند. در کنار رسانه‌های مکتوب که با وجود شبکه‌های اجتماعی به حاشیه رانده شده‌اند نقش موتورهای جستجو در کسب اخبار نیز در حال کم‌رنگ شدن است. چرا که افراد ترجیح می‌دهند برای اطلاع از اخبار روز بر روی لینکهای ارسالی از دوستان و آشنایان خود کلیک کنند.

Search vs social discovery by age

بر اساس گزارشی که در انگلستان منتشر شده است، جوانان بیشتر از نسل پیش از خود به کسب اخبار از طریق شبکه‌های اجتماعی تمایل دارند. همچنین این قشر از جامعه درصد بیشتری از اخبار مورد نیاز خود را به جای استفاده از موتورهای جستجو از طریق رسانه‌های اجتماعی کسب می‌کنند. تاثیرگذاری بالای شبکه‌های اجتماعی بر روی حوزه اطلاع‌رسانی سبب می‌شود نقش آن‌ها در مدیریت بحران‌های طبیعی و اجتماعی مورد توجه قرار گیرد. رسانه‌های اجتماعی در پوشش انواع رویدادها بسیار بهتر از رسانه‌های سنتی عمل می‌کنند، به عنوان مثال در یک بحران طبیعی همانند سیل یا زلزله کاربران شبکه اجتماعی از یکسو با ارسال و بازنشر تصویر، فیلم، صوت و ... در روند اطلاع‌رسانی نقش آفرینی می‌کنند و از سوی دیگر بر مدیریت بحران از طریق اعلام نحوه کمک

رسانی، اقلام مورد نیاز و موارد این چینی تاثیر می‌گذارند. همچنین اگر در عملکرد یکی از شبکه های اجتماعی اختلالی ایجاد شود، کاربران از طریق سایر شبکه‌ها به اطلاع رسانی می‌پردازند. در کنار تاثیر مثبتی که شبکه های اجتماعی بر کاهش دادن فاصله‌ها و رشد اطلاع رسانی داشته اند اما از سوی دیگر ارتباط رودرو و فیزیکی انسان‌ها را نیز کاهش داده اند، کاربران شبکه های اجتماعی کمتر به دیدار دوستان و بستگان خود می‌روند و به جای آن به صورت آنلاین و یا ارسال کامنت و گذاشتن پیام با آن‌ها ارتباط برقرار می‌کنند، کمتر با اعضای خانواده خود صحبت می‌کنند و همچنین هنگامی که در کنار اعضای خانواده خود هستند کارها و فعالیت های خود را از طریق ابزارهای ارتباطی پیگیری می‌کنند.

شبکه های اجتماعی تغییرات بنیادین در سبک زندگی و فرهنگ جوامع مختلف ایجاد می‌کنند، این شبکه های اجتماعی می‌توانند بر ادبیات افراد جامعه تاثیر بگذارند، پوشش آن‌ها و همچنین روابط با جنس مخالف را دگرگون کنند. کاربران شبکه های اجتماعی از این شبکه‌ها برای بیان رویدادهای زندگی خود، خاطرات، موقعیت اجتماعی و مانند این‌ها استفاده می‌کنند و یا از طریق به اشتراک گذاشتن افکار و عقایدشان با دیگران به گفتگو می‌پردازند و بدین ترتیب احساسات گوناگون خود را به گونه ای تخلیه می‌کنند. شبکه های اجتماعی روند توسعه را نیز در جوامع به اصطلاح جهان سومی به چالش می‌کشند، به عنوان مثال روند رو به رشد استفاده دانش آموزان (حتی در سنین دبستان) از گوشی های هوشمند و به تبع آن سایر فناوری های نوین سبب می‌شود فاصله ای که در گذشته میان کشورهای توسعه یافته و توسعه نیافته از لحاظ استفاده از ابزارهای تکنولوژیک نوین بود، کاهش محسوسی پیدا کند.

ابستگی روزافزون مخاطبان به شبکه های اجتماعی و صرف کردن زمان های طولانی برای انتشار پست، بازنشر پست‌های سایرین، لایک کردن و امتحان کردن سایر قابلیت‌هایی که شبکه های اجتماعی در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند، نوعی از اعتیاد اینترنتی (Internet Addiction) به نام اعتیاد به شبکه های اجتماعی (Social Media Addiction) بوجود آورده است. اعتیاد به شبکه های اجتماعی در نوع حاد خود افرادی را شامل می‌شود که در وضعیت پست های ارسالی شان اعدادی همچون ۲۰۰ هزار پست قرار دارد.

اعتیاد به شبکه های اجتماعی عوارض روحی متفاوتی برای کاربران دارند، افسردگی، خجالتی شدن، گوشه گیری و تمایل به دوری از اجتماع، کاهش اعتماد به نفس از جمله این عوارض است، عوارضی که در پی تغییر وضعیت دوستان و یا ارتقای شغل و مدرک تحصیلی آن‌ها، و نیز مشاهده شادی‌ها نظیر تصاویر تعطیلات و تولد از زندگی دوستانشان برای فردی که چنین شرایطی ندارد بوجود می‌آیند، به عنوان مثال فردی که به رابطه ای پایان داده است در برابر تغییر وضعیت دوستش به نامزد

یا متاهل احساس خوبی ندارد. هانا کراسنوا (Hanna Krasnova) از دانشگاه هومبولت (Humboldt) برلین در این باره می‌گوید: "اینکه چه تعداد زیادی از افراد پس از سر زدن به فیسبوک احساس حسودی و در پی آن احساس تنهایی، سرخوردگی و عصبانیت می‌کنند ما را به شگفت آورد. بر مبنای مشاهدات ما برخی از این افراد در پی این موضوع فیسبوک را ترک کرده یا حداقل مدت زمان استفاده‌شان از این سایت را کاهش می‌دهند." کراسنوا و سایر محققانی که بر روی رفتار تعدادی از کاربران فیسبوک مطالعه کرده اند، واژه حسادت مارپیچی (Envy Spiral) را برای بیان سرانجام حسادت هایی از این دست که بین کاربران فیسبوک ایجاد می‌شود برگزیده اند.

ارتباطات شکل گرفته بر بستر رسانه‌هایی همچون شبکه های اجتماعی فاقد احساس و روح حاکم بر تعاملات انسان در جهان واقعی است، در نتیجه روابط و احساسات افراد به مرور زمان به سردی می‌گراید. وابستگی به شبکه های اجتماعی ازدواج اینترنتی، طلاق، از هم پاشیدگی خانواده، بلوغ زودرس و اختلالات جسمانی را در کشورهای مختلف جهان از جمله امریکا و انگلیس به شکل قابل ملاحظه‌ای افزایش داده است.

معتادان شبکه های اجتماعی همچون سایر معتادان اینترنتی صبر کمی داشته و همانطور که مشکلات فنی، تاخیر در بروزرسانی و سرعت کم ارتباط را تحمل نمی‌کنند در زندگی واقعی نیز عجول تر و کم حوصله ترند. در شبکه های اجتماعی آفتاب غروب نمیکند لذا کاربران آن ها اغلب از خواب شبانه خود زده و در روز بهره وری کمتری دارند.

در شبکه های اجتماعی افراد به گذراندن وقت بیشتر در محیط مجازی و پرننگ کردن زندگی مجازی تشویق می‌شوند و بدین ترتیب مهارت های برقراری ارتباط در محیط واقعی را از دست می‌دهند. کاربران این شبکه‌ها تصور می‌کنند در یک جامعه بزرگ با میلیون ها عضو در ارتباط اند در حالیکه در واقعیت آن ها به تنهایی در پشت دستگاه خود نشسته اند.

معتادان شبکه های اجتماعی خود را محکوم به فعالیت در این شبکه‌ها می‌دانند چرا که در دنیای مجازی بروزرسانی نکردن معادل مرگ و نیستی است و کاربرانی که چند هفته یا چند ماه فعالیتی نداشته باشند فراموش می‌شوند.

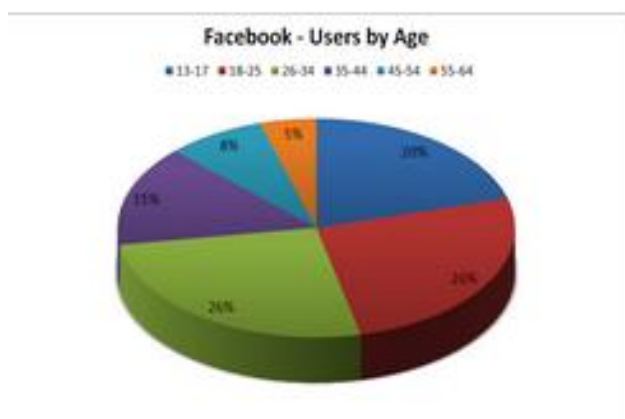
شبکه های اجتماعی تعامل فرزندان با والدین را نیز دگرگون کرده اند، بر اساس تحقیقاتی که پیرامون رابطه فرزندان و والدین آن ها در فیسبوک انجام شده است در حالیکه در سنین ۱۷-۱۳ سالگی ۶۵ درصد نوجوانان برای والدین خود درخواست دوستی ارسال می‌کنند، در سنین بالاتر این میزان به ۴۰ درصد کاهش پیدا می‌کند اما در سنین بالاتر از ۴۰ سال تمایل فرزندان به انجام این کار مجدداً افزایش یافته و به ۵۰ درصد می‌رسد. همچنین در تعاملات بین فرزندان و والدین، دختران بیشتر از پسران بر روی دیوار (Wall) والدین خود آیتمی‌هایی را به اشتراک می‌گذرانند در حالیکه پسران ترجیح

می دهند دریافت کننده باشند. همچنین در ارسال کامنت معمولاً این والدین هستند که ارتباط را آغاز می کنند که با افزایش سن فرزندان درصد انجام این کار افزایش پیدا می کند.

۱۳-۲- کودکان و نوجوانان در شبکه های اجتماعی

وجود محدودیت های سنی، کودکان و نوجوانان با انتخاب سن بالاتر در شبکه های اجتماعی ثبت نام کرده و فعالیت می کنند، بدین ترتیب کودکان وارد دنیایی می شوند که پیش از این بزرگترها نیز تجربه زندگی در آن را نداشته اند. بروز اختلالات جسمانی همانند چاقی، بی تحرکی، ضعف بینایی و بلوغ زودرس در کنار تبعات روحی روانی متعدد همچون پرخاشگری، بی حوصلگی، گوشه گیری، مورد آزار قرار گرفتن و... از جمله تأثیرات شبکه های اجتماعی بر زندگی کودکان است.

در میان غفلت والدین، کودکان همراه با معصومیت کودکانه خود وارد فضای مجازی می شوند، اکثر کودکان درباره سوءاستفاده هایی که در این محیط صورت می گیرد اطلاع نداشته و گمان نمی کنند طرف مقابل آن ها نه تنها یک دوست نیست بلکه حتی ممکن است جنایتکار باشد.

کودکان به سادگی اطلاعات هویتی و شخصی خود را در شبکه های اجتماعی به اشتراک می گذارند، آدرس، تلفن، شماره حساب و سایر اطلاعاتی که مجرمان را ترغیب به سوءاستفاده های مختلف از کودکان می کند. کودکان و نوجوانان آسیب پذیرترین گروه سنی در مقابل آزار سایبری هستند. اصطلاح مزاحمت سایبری (Cyberbullying) به سوءاستفاده از فناوری های ارتباطی نظیر اینترنت برای صدمه زدن به افراد اطلاق می شود. این مزاحمت ها گاه آثار جبران ناپذیری همانند خودکشی برای افراد در پی دارد. ارسال پیام های تهدید آمیز، انتشار شایعه، قرار دادن عکس ها و اطلاعات شخصی، جعل هویت، هک کردن حساب کاربری و قرار دادن تصاویر مستهجن در آن، هتک حرمت، توهین و تحقیر و سوءاستفاده جنسی از جمله مزاحمت های سایبری است که قربانیان زیادی در بین کودکان و نوجوانان دارد.

بیش از ۳۰ درصد نوجوانان مزاحمت سایبری را تجربه کرده اند که درصد قربانیان دختر به طور طبیعی از پسران بیشتر بوده است چرا که دختران اغلب به واسطه روحیات لطیفشان آسیب پذیرترند. مواجهه با مهاجمان جنسی از بدترین اتفاقاتی است که ممکن است برای کودکان در شبکه های اجتماعی رخ دهد، این مهاجمان با ساخت پروفایل های جعلی به کودکان نزدیک شده و به مرور اطلاعات شخصی آن ها را دریافت می کنند. مزاحمت های اینترنتی از جمله عوامل خودکشی نوجوانان در امریکا است.

در فرانسه از هر ۱۰ دانش آموز یک نفر مزاحمت سایبری را تجربه کرده است. دانش آموزان با انتشار عکس های خصوصی همکلاسی های خود و یا ساختن حساب کاربری با نام معلمان و مسئولان مدرسه و قرار دادن تصاویر مستهجن و یا پیام های زننده، نظام آموزشی غرب را به چالش کشیده اند. از جمله قربانیان آزار سایبری می توان به مگان میر اشاره کرد، دختر نوجوان ۱۴ ساله ای که پس از آزار سایبری خودکشی نمود.

شبکه های اجتماعی نه تنها خود پتانسیل های کافی برای جاسوسی از کاربران را دارند بلکه بستر مناسبی برای کسب اطلاعات توسط شبکه های اجتماعی جاسوسی و دستگاه های اطلاعاتی، رشد گروه های تبهکاری و خلافکاری، دامن زدن به اختلافات قومی، مذهبی، سیاسی و ایجاد آشوب های داخلی بوجود آورده اند. این شبکه ها برحسب قابلیت و توانایی بسیج کردن افراد که دارند، در کنار قابلیت ترتیب دادن یک مهمانی دوستانه و یا جشن خانوادگی می توانند گروه های تبهکاری و آشوبگران را نیز مجتمع کنند. ویژگی هایی از این دست باعث شده دول استعمارگر برای تصرف قلب و مغز افراد جوامع دیگر به استفاده از شبکه های اجتماعی روی بیاورند. در این حالت شبکه های اجتماعی به عنوان سلاحی کارا در میدان جنگ نرم مورد استفاده قرار می گیرند. سازماندهی تجمعات اعتراضی، دامن زدن به آشوب ها، هدایت نیروهای معارض و مخالفان دولت ها از جمله مواردی است که شبکه های اجتماعی با ایفای نقشی مؤثر هزینه های دولت های متخاصم جهت تضعیف دولت ها را کاهش داده اند. در کنار این موارد کنترل و سوءاستفاده از اطلاعات قرار داده شده توسط افراد یک جامعه و کشور بر روی شبکه های اجتماعی در راستای ضربه زدن به امنیت ملی و انسجام و یکپارچگی آن جامعه نیز دور از انتظار نیست.

از دیگر قابلیت های شبکه های اجتماعی جهت دهی به افکار عمومی است، بطوریکه در فضای عمومی شکل گرفته توسط این رسانه ها، افراد زیادی بدون آنکه یکدیگر را بشناسند در مکان های متفاوت همانند هم تفکر و تصمیم گیری می کنند. این ماهیت تمام رسانه ها در شکل و جهت دهی به افکار عمومی است، رسانه ها از طریق نور، صوت، تصویر، جلوه های سمعی و بصری در کنار عناصر انتقال و اثرگذاری پیام نگاه انبوه مخاطبان خود را به سمتی که هدفشان است، معطوف می کنند.

از این رو به عنوان مثال امروز افراد جامعه برای تأثیر در امور سیاسی جامعه نیاز به مراجعه و واسطه قراردادن احزاب ندارند، بلکه به شکل مستقیم نظرات خود را در رسانه‌های اجتماعی منعکس می‌کنند، حال اگر رسانه‌ها دیدگاه سیاسی افراد را به سمت و سویی خاص سوق داده باشند، مطالبات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی افراد جامعه همان چیزی است که گردانندگان رسانه‌ها می‌خواهند. کافی است گردانندگان یک رسانه اجتماعی با یک دولت و یا در شکل محلی با یک حزب یا کاندید خاص به توافق رسیده و آن گاه به تبلیغ غیر مستقیم نظرات آن‌ها بپردازند، در چنین شرایطی دموکراسی نتایج ناخوشایندی را برای جامعه رقم خواهد زد، چرا که نگاه بخشی از افراد جامعه به شکلی حرفه‌ای توسط رسانه‌ها جهت دار شده در حالیکه ممکن است فرد یا حزب مطلوب رسانه به هیچ‌وجه صلاحیت‌های لازم را نداشته باشد و یا اینکه دموکراسی باعث قدرت گرفتن اقلیتی که رسانه‌ها را در دست دارند، می‌شود. این نوع جدید بازی‌های سیاسی است که شبکه‌های اجتماعی آن را بوجود آورده‌اند. شبکه‌های اجتماعی علاوه بر اینکه به عنوان ابزاری سیاسی مورد استفاده قرار می‌گیرند خود فضای سیاسی نمونه‌ای برای منازعات سیاسی هستند. فضایی که در آن، افراد، احزاب و دولت‌ها به یارکشی و جذب آراء می‌پردازند.

آسیب عمده‌ای که سیاسی شدن فضای رسانه‌های اجتماعی و حضور آن‌ها در عرصه سیاست به دنبال دارد پدید آوردن یک جهل عمومی است. رسانه‌ها به راحتی می‌توانند نگاه افراد جامعه را از مسیر درست منحرف کرده و با استفاده از شاتناژ، فرافکنی، عوام‌فریبی و سایر تکنیک‌هایی از این دست به ترور شخصیت‌ها و گروه‌ها پرداخته و نحوه انتخاب افراد را از حالت عقلانی به حالت احساسی تغییر دهند.

سایبرآپارتاید (Cyber Apartheid) و بالکانیزاسیون سایبری (Cyber Balkanization) از دیگر آسیب‌های اجتماعی - سیاسی شبکه‌های اجتماعی هستند. اینترنت به افراد اجازه اظهارنظر و بیان دیدگاه‌های خود را می‌دهد، در نتیجه افراد بیشتر به دنبال طرح افکار و عقاید خود و به نسبت کمتری حاضر به شنیدن نظرات دیگران هستند که این امر باعث رشد نفردگرایی در جامعه خواهد شد. همچنین افزایش تعارضات قومی، فرهنگی، اجتماعی و مذهبی و نیز قوت گرفتن نژادهای جدایی طلبانه در کنار استحاله عناصر دانشگاهی و نخبگان، تضعیف باورها، سنت‌ها و ارزش‌های جامعه از طریق تبلیغ سبک زندگی و فرهنگ امریکایی، انسجام و یکپارچگی جوامع را به چالش خواهد کشید.

۱۴-۲- رضایت زناشویی

رضایتمندی زناشویی یکی از مفاهیمی است که وجود و یا عدم وجود مشکلات زناشویی به کمک آن معرفی می‌شود. نارضایتی زناشویی مفهومی است که با ناسازگای و تعارض زناشویی رابطه دارد. بدین معنی که با افزایش تعارض در روابط همسران، ناسازگاری افزایش یافته و به دنبال آن نارضایتی بیشتری حاصل می‌شود (بوستانی‌پور و همکاران، ۱۳۸۶). در تلاش برای تعریف و اندازه‌گیری مشکلات ارتباطی همسران، رضایت زناشویی به عنوان معیار نهایی در نظر گرفته می‌شود (هالفورد، ۲۰۰۱؛ به نقل از تبریزی، ۱۳۸۴).

سیزر (۱۹۹۸)، رضایت از یک رابطه را ارزیابی ذهنی فرد از آن رابطه می‌داند. اسچوماچر (۲۰۰۵)، مهمترین عامل در رضایت زناشویی را انطباق بین همسران معرفی می‌کند. وینچ (۱۹۷۴)، رضایت زناشویی را انطباق بین وضعیت کنونی و موجود زندگی زناشویی با وضعیت مورد انتظار همسران از زندگی زناشویی تعریف می‌کند (ستاری، ۱۳۸۷). از نظر الیس، رضایت زناشویی احساس عینی خوشنودی، رضایت و لذت تجربه شده توسط زن و شوهر است. زمانی که تمامی جنبه‌های زندگی مشترک خود را در نظر بگیرید. بنابراین رضایت زناشویی داشتن نگرش مثبت و لذت‌بخش از تمامی جنبه‌های روابط زناشویی است. برادباری (۲۰۰۰)، رضایت زناشویی را به عنوان نگرش‌ها یا احساسات کلی فرد نسبت به همسر و رابطه زناشویی تعریف می‌کند (افخمی، ۱۳۸۵). گوردون (۱۹۹۹)، نیز رضایت زناشویی را سازگاری درونی و بیرونی زن و مرد می‌داند، به طوری که در موقعیت‌های مختلف زندگی تفاهمی دوجانبه بین آن‌ها به وجود آید. بنابر نتیجه پژوهش‌های اولسون (۱۹۸۹)، ضریب همبستگی بین رضایت زناشویی و رضایت از زندگی ۰/۷ می‌باشد (همان منبع). هالفورد (۲۰۰۱؛ به نقل از تبریزی، کاردانی و جعفری، ۱۳۸۴)،

۱۵-۲- دلایل بروز آشفتگی در روابط زناشویی

در یک دسته‌بندی کامل، به بیان مهمترین دلایل بروز آشفتگی در روابط زناشویی بر اساس پژوهش‌های انجام شده می‌پردازد:

۱. رفتار منفی: رفتارهای روزانه افراد با رضایتمندی از رابطه‌ی زناشویی همبستگی دارد. منظور از رفتار فرایندهای سازگارانه شناختی، رفتاری و عاطفی است که در طی تعامل همسران رخ می‌دهد و به نظر می‌رسد وجود نقطه ضعف‌های خاصی در این فرایندها، همسران را آماده‌ی بروز مشکلات ارتباطی می‌کند (هیمن و ویس، ۱۹۹۷).

۲. **کمبود فعالیت مثبت مشترک:** فعالیت‌های مشترک مثبت، عاطفه‌ی مثبت تولید می‌کند و باعث افزایش فعالیت‌های صمیمانه جدید بین همسران می‌شود.
۳. **کمبود صمیمیت:** شاخص دیگر آشفتگی در رابطه، کمبود صمیمیت است. صمیمیت به وقوع تعامل بین زوجین اشاره می‌کند که به احساس نزدیکی، عشق و توجه در میان آن‌ها می‌انجامد.
۴. **ارتباط و حل تعارض ضعیف:** رایج‌ترین مشکلی که زوجین بیان می‌کنند ناتوانی در برقراری ارتباط است.
۵. **ایفای نقش نامناسب و فقدان حمایت متقابل:** ایفای نقش نامناسب یکی از عمومی‌ترین شکایت‌های زنان از رابطه‌شان و منبع بسیاری از تعارض‌های زناشویی است. فقدان حمایت‌های عملی و عاطفی از سوی همسر یکی از مولفه‌های نارضایتی از روابط زناشویی است (باکستر، ۱۹۸۶).
۶. **رابطه‌ی جنسی ضعیف:** رابطه‌ی جنسی، ابزاری مهم برای تجربه صمیمیت است. رابطه‌ی جنسی خوب با رضایت مداوم از رابطه پیوند دارد (اسپنس، ۱۹۹۷).
۷. **شناخت‌های منفی:** شناخت‌های منفی و تعصبات ادراکی یکی دیگر از دلایل بروز مشکلات زناشویی است. زوجین آشفته باورهای غیرواقع‌بینانه‌ای را در مورد روابط و همسرشان در ذهن خود دارند (اپستین، باکوم، ۱۹۹۶). مشخصه‌ی شناختی دیگر این زوجین، نسبت دادن علل رفتارهای منفی همسرشان به عوامل منفی با ثبات و درونی است که با سرزنش کردن بیشتر همسر به مشکلات ارتباطی بیشتری منجر می‌شود (برادبری، ۱۹۹۰).
۸. **رویدادهای زندگی:** به احتمال زیاد در دورانی که نرخ تغییر و حوادث استرس‌آور زندگی زیاد می‌شود، مشکلات ارتباطی نیز بیشتر می‌شود (برادبری، ۱۹۹۵).
۹. **مشخصات فردی:** مشخصات فردی به پیشینه‌ی خانوادگی، عوامل شخصی و تجربی ثابتی اشاره می‌کند که هر یک از همسران با خود به رابطه می‌آورد.
۱۰. **اختلال روانی (هالفورد، ۱۹۹۹).**
۱۱. **جنسیت:** بین نحوه‌ی برخورد زنان و مردان در رابطه، تفاوت‌های مهمی وجود دارد. برای مثال زنان نسبت به مردان احساس نارضایتی بیشتری در کمبودهای عاطفی دارند (ژولین، ۱۹۹۷، مارکمن، ۱۹۹۶)، تعارض بیشتری بین کار و وظایف خانوادگی احساس می‌کنند (تامپسون، ۱۹۹۷) و برای طلاق پیش‌قدم می‌شوند (گلیزر و ولکات، ۱۹۸۹).

برای افزایش رضایت زناشویی بر پایه‌ی نظریه‌های مختلف روانشناختی و بر مبنای شناخت و چشم اندازی که هر یک از این نظریه‌ها به انسان داشته اند، روش های مختلفی به وجود آمده است و پژوهش های زیادی بر مبنای آن ها در ایران انجام شده است. آنچه مسلم است در فهم مشکلات خانوادگی و ارزیابی و حل آن ها توجه به بافت فرهنگی - اجتماعی که فرآیند درمانی در آن صورت می‌گیرد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است به گونه‌ای که بی توجهی به آن می‌تواند درمانگران را از نیل به اهداف نهایی خود باز دارد (سالاری فر، ۱۳۷۹).

۱۶-۲- دستیابی به رضایت زناشویی

برای رسیدن به رضایت در زندگی زناشویی عوامل مختلفی موثرند بر اساس تحقیقات نیو من^۱ و نیومن، (۱۹۹۱) این عوامل عبارتند از:

- سطح تحصیلات بالا
- موقعیت اقتصادی و اجتماعی بالا
- شباهت در علایق هوش و شخصیت زوجین
- مرحله اولیه و انتهایی چرخه زندگی خانواده
- هماهنگی جنسی
- برای زن، ازدواج دیرتر

البته لازم به ذکر است که ساز و کارهای دقیق این عوامل کاملاً شناخته شده نیستند احتمالاً تحصیلات و موقعیت اقتصادی و اجتماعی بالاتر به دلیل به رضایت زناشویی بیشتر می‌انجامد که افراد دارای این موقعیت ها احتمالاً دارای مهارت های حل مشکل بهتری هستند و استرس های مزمن کمتری (مانند زندگی محیط شلوغ) داشته اند. اگرچه اعتقاد عمومی (بخشی از فرهنگ) این است که افراد جذب ضد خود می‌شوند اما تحقیقات نشان می‌دهد که شباهت بیشتر با رضایت زناشویی بالاتر دارای ضریب همبستگی مثبت است، زیرا افراد احساس راحتی بیشتری با فرد مشابه خود دارند و می‌توانند با یکدیگر بهتر همدردی کرده و علایق مشترک فی ما بین را دنبال کنند (موسوی، ۱۳۸۲) رضایت زناشویی طی سال های فرزند پروری افت می‌کند و بیشترین میزان آن متعلق به قبل از تولد فرزندان و پس از ترک آنان است. علت آن که قبل و بعد از فرزندان میزان رضایت زناشویی بالاتر است ان است که در این دوران زوجین وقت و انرژی بیشتری را صرف یکدیگر می‌کنند و موقعیت های درگیری زای کمتری (اداره فرزندان) برای ایشان پیش می‌آید (همان منبع).

^۱ - Newman

همچنین اغلب مطالعات زمینه یابی تفاوت های گسترده ای را در زمینه فراوانی فعالیت های جنسی مطرح کرده اند، اما همگی هماهنگی جنسی و اهمیت آن بر میزان رضایت را مهم دانسته اند. گاهی ممکن است زوجین برای کنار آمدن با نارضایتی زناشویی و مشکلات جنسی (که اغلب ناشی از عدم هماهنگی است) به درمانگر مراجعه کنند (همان منبع).

۱۷-۲- ایجاد رضایت زناشویی

احمدی، (۱۳۸۳) در مورد ایجاد رضایت زناشویی عنوان می کند: تحقیقات نشان داده که روابط دو تایی زن و شوهر در بین سایر ابعاد سازگاری زناشویی نقش محوری دارد. روابط متشکل از درک و فهم صمیمیت و همدلی و مراودات کلامی و غیر کلامی در بین زوجین است.

در بسیاری از موارد روابط دو تایی به عنوان عامل اصلی در رضایت زناشویی تلقی می شود روابط دوتایی زوجین بیشتر در دوره نامزدی و سال اول ازدواج شکل می گیرد و تلاش برای بهبود و ارتقای روابط دو تایی در این دوره ضروری است.

طبق نظر کاسلو و رابیسن^۱، (۱۹۹۶) مشارکت در حل تعارض و اجماع و همفکری زوجین عوامل عمده رضایت زناشویی هستند وجود تعارض در روابط زناشویی اجتناب ناپذیر است. مهم این است که زوجین توان مواجهه با تعارض و حل آن را داشته باشند. زوجین باید از وجود تعارض نهراسند و یا تعارض را تبدیل به مشکل نکنند.

روابط جنسی نقش مهمی در افزایش صمیمیت زن و شوهر دارد و همچنین بخشی از هدف ازدواج را تامین می کند وجود مشکل در روابط جنسی هم علت و هم معلول ناسازگاری زناشویی است بهبود این روابط می تواند بخشی از رضایت زناشویی را تامین کند.

موضوعات شخصی و ارتباط با اقوام و دوستان نیز از ابعاد قابل توجه در سازگاری زناشویی است بعد موضوعات شخصی در سازگاری زناشویی، درک شخص از همسرش با توجه به رفتارها و ویژگی ها، سطح رضایت یا عدم رضایت از سلیقه ها را مطرح می کند و بعد ارتباط با اقوام و دوستان احساسات و علائق مربوط به روابط خانواده اصلی خویشاوندان اقوام و دوستان همسر را ارزیابی می کند. موضوعات شخصی به وسیله ها و رفتارهای فردی زوجین اطلاق می شود که ممکن است از سوی همسر قابل پذیرش نباشد و مشکل ایجاد کند همچنین برقراری مراودات برون خانوادگی و

^۱ - Kaslo & Robisen

تنظیم کمی و کیفی روابط با خانواده اصلی و اقوام و دوستان و تعیین دوستان مشترک جز تکالیف زندگی زناشویی به ویژه در اوایل ازدواج است. معمولاً رفتارهای فردی موجب شکل گیری قواعد در بین زوجین می شود بنابراین پذیرش سلیقه ها و رفتار همسر و یا به عبارتی دیگر بروز رفتارهای مقبول از سوی همسر می تواند روابط دوتایی را شکل دهد و زمینه ر برای برقراری تفاهم در بین زوجین ایجاد کند. اصلاح رفتارهای فردی ضمن بهبود تعاملات بین فردی موجب رضایت شخصی و بهبود روابط اجتماعی و علی الخصوص ارتباط با خانواده اصلی و اقوام و دوستان می شود.

۱۸-۲- زوج خوشبخت و کامل

نانسی گود^۱، به نقل از داورپناه (۱۳۸۴) زوج کامل و خوشبخت را این گونه تعریف می کند: زوج کامل، مسالمت جو است. ممکن است زن و شوهر در مواردی اختلاف نظر پیدا کنند و حتی با یکدیگر به مشاجره بپردازند اما می توانند هم چنان به شیوه ای عاشقانه به زندگی مشترک خود ادامه دهند. زوج کامل خود انگیزه است. چنین زن و شوهری می توانند توافق کنند که جایگاه خاصی را برای تغییر قایل شوند حال چه تغییر در مسیر زندگی شان باشد و چه تغییر در دیدگاهشان نسبت به خلق و خو یا تصمیماتی که می گیرند، چنین زوجی می توانند چه در خلوت و چه در حضور دیگران با یکدیگر صمیمی باشند. هر یک از آن ها برای رشد و تعالی همسر خود حمایتی اساسی فراهم می کند چنین همسرانی می توانند وضعیت عاطفی همدیگر را درک کنند و بپذیرند اما نه تا حدی که لازم شود تفاوت های موجود را بیوشاند زوج خوشبخت سعی می کنند تا احساسات خود را به زبان بیاورند و سپس بدون آن که از این ابراز احساسات دلسرد یا پشیمان شوند، آن ها را به دست فراموشی می سپارند و کلام آخر آن که هر یک از دو همسر علی رغم آن که به وجود تفاوت میان خود با همسر خویش اذعان دارد به شدت مراقب و دوستدار دیگری است.

۱۹-۲- علل مشکلات و تعارضات در میان زوجین

تبریزی، (۱۳۷۹) در این مورد عنوان می کند: خانواده های مشکل دار تعادل خاصی را بارها و بارها تکرار می کنند انگار آن ها رقص جمعی می کنند و هر وقت فرصتی به چنگ آورند رقص خودشان را می کنند در گذر زمان آن ها برای هر مشکل راه خاصی را برای رفتار با یکدیگر توسعه می دهند هر کدام نقش خاص خودشان را ایفا می کنند پس هر گاه توالی ها آغاز می شوند هر فردی نقش خاص خود را به کمال ایفا خواهد کرد. چون

^۱ - Good

مشکل خانواده از طریق یک الگوی ناسازگار بیان شده است. تجربه خانواده از این الگو تجربه، محرومیت، عصبانیت، اضطراب و معمولاً برخی از عناصر تسلیم، خواهد بود. اعضای خانواده از این که تعاملات پیرامون این الگو یاری دهنده نیستند آگاهند اما هر فردی رفتار اعضای دیگر را یاری دهنده نخواهد یافت در حالی که رفتار خود را کوششی برای حل مشکل تلقی خواهد کرد.

ذهن خانواده های مشکل دار غالباً آن قدر بر مشکلات کنونی و یا به آنچه گذشته متمرکز است که به گونه ای عمل می کند که انگار آینده ای وجود ندارد فردا تکرار امروز است این جهت گیری منجر به توقف استراتژی های حل مشکل می شود زیرا که راه های جایگزین رفتار مورد ملاحظه قرار نگرفته اند از طرف دیگر خانواده هایی وجود دارند که آن قدر از حوادث ویژه ای که در آینده رخ خواهد داد هراسناکنند که زندگی امروز را به منزله وظیفه ای بی پایان برای پیش گیری از وقوع آن رویدادها می نگرند به همین نحو است تمرکز بیش از حد بر یک مقطع زمانی ویژه که از توسعه دامنه ای از رفتار کنونی امروز ممانعت می کند.

۲۰-۲- طلاق

طلاق به معنی پایان قانونی ازدواج و جدا شدن همسران از یکدیگر است و در پی آن حقوق و تکالیف متقابلی که بین زوجین در هنگام ازدواج وجود داشته از میان می رود. طلاق معمولاً وقتی اتفاق می افتد که استحکام رابطه زناشویی از بین می رود و میان زوجین ناسازگاری و تنش وجود دارد. طلاق اجتماعی، تغییرات در دوستی ها و سایر روابط اجتماعی است که مرد یا زن طلاق گرفته با آنها سر و کار دارد. طلاق روانی، موقعیتی است که از طریق آن فرد پیوندهای وابستگی عاطفی به همسرش را قطع کند و به تنها زیستن تن دردهد.

میان طلاق با فسخ ازدواج متفاوت است. فسخ ازدواج به معنای این است که ازدواج صورت گرفته از ابتدا باطل و بی اعتبار بوده است. شیوه انجام طلاق در قوانین کشورهای مختلف بسیار متفاوت است اما در اغلب کشورها نیاز به تایید یک دادگاه یا مرجع رسمی حقوقی وجود دارد. مذاهب مختلف نیز رویکردهای متفاوتی به طلاق دارند. طلاق در اسلام به اختیار شوهر انجام می شود اما زن نیز در شرایط خاصی ممکن است حق طلاق را به دست بیاورد. واژه طلاق از ریشه عربی و به معنی «گشودن گره» و «رها کردن» است و در فقه اسلامی «زائل کردن قید ازدواج با لفظ مخصوص» تعریف می شود.

۲۱-۲- طلاق و کودکان

کودکانی که والدینشان از ازدواج خود راضی نیستند اما با هم زندگی می‌کنند، ممکن است تحت تأثیر تنش ناشی از روابط آن‌ها به اضطراب یا افسردگی مبتلا شوند. کودکان پس از جدایی پدر و مادرشان نیز به اضطراب عاطفی دچار می‌شوند. کودکان بزرگ‌تر بهتر می‌توانند انگیزه‌های پدر و مادرشان را برای طلاق درک کنند. این کودکان ممکن است به خاطر اثرات طلاق بر آینده خود نگران باشند یا این که احساس تنهایی داشته باشند. کودکان هنگامی که پس از جدایی هم با پدر و هم با مادر رابطه مداوم دارند، در وضع بهتری به سر می‌برند تا هنگامی که فقط یکی از آن‌ها را به طور منظم می‌بینند. طلاق هماهنگی میان والدین، مسائل نگهداری کودک و حق ملاقات را در برمی‌گیرد. به تازگی به فرزندی پذیرفتن کودکان بی‌سرپرست از سوی افراد مجرد شیوع بیشتری پیدا کرده است. این موضوع موافقان و مخالفانی دارد. مخالفان بر این باورند که این کودکان با ورود به یک خانواده تک‌سرپرست با مشکلات عاطفی رو به رو خواهند شد.

شواهد حاکی از آن است که نوجوانانی که در خانواده‌های تک‌والدی بزرگ شده‌اند بیش از همسالان خود که در خانواده‌های دو‌والدی تربیت شده‌اند، به سمت رفتارهای پرخطر تمایل دارند، شامل مصرف دخانیات، نوشیدن الکل، خشونت، روابط جنسی ناامن و اقدام به خودکشی.

۲۲-۲- تاریخچه طلاق

طلاق در بسیاری از سرزمین‌های باستانی از جمله میان‌رودان، یونان، ایران، مصر و چین وجود داشته است. کنستانتین محدودیت‌های بسیاری برای طلاق ایجاد کرد و در قرن دهم میلادی کلیسای مسیحی آن را ممنوع دانست. هنری هشتم برای نخستین بار از مجلس کلیسای انگلیس خواست که ازدواج او را فسخ نماید.

به مرور زمان کشورهای اروپایی و مسیحی حق طلاق را برای زن و شوهر به رسمیت شناختند. با این حال، در سال ۱۹۸۶ در ایرلند پارلمان طلاق را غیرقانونی اعلام کرد. در انگلستان، در سال ۱۹۶۹ لایحه قانونی اصلاح طلاق به تصویب رسید که گرفتن طلاق را برای زن و شوهر آسان‌تر کرد. بین سال‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، میزان طلاق در بریتانیا به طور ثابت هر سال ۹ درصد افزایش یافت و در طی آن دهه دو برابر شد. امروزه در بسیاری از جوامع اروپایی، میزان طلاق افزایش یافته است.

۲۳-۲- اثرات طلاق

امروزه طلاق آنچنان معمول است که بخشی از ازدواج به شمار می رود افرادی بی درنگ ازدواج می کنند طلاق می گیرند و دوباره ازدواج می کنند تک همسری پیاپی^۱ بسیار رواج یافته است متأسفانه بسیاری از افراد آماده تجربه رنج و ضربه‌ی روانی ناشی از طلاق نیستند.

حال ما به بررسی اثرهای مثبت و منفی طلاق بر زن و شوهر می پردازیم: (برنشتاین،^۲ به نقل از پورعابدی، ۱۳۸۰) بی تردید همه طلاق‌ها اثرهای منفی ندارند برای بسیاری از افراد طلاق موهبتی الهی است. طلاق به رابطه‌های زیان بخش ویرانگر و بسیار دردناک پایان می دهد و به جای آن‌ها رابطه‌های پرشور، هیجان انگیز و معنادار را شکل می بخشد. آزادی تازه به دست آمده و دگرگونی امور روزمره ممکن است برای فرد بسیار مثبت باشد احتمال دارد زوج‌ها سال‌ها با هم اختلاف داشته باشند و طلاق فرصتی برای زندگی بدون اختلاف فراهم آورد همچنین دو جنبه‌ی دیگر طلاق احتمال پاداش شخصی را افزایش می دهد، نخست فرصت دوباره به دست گرفتن لگام زندگی و این که دیگر شخصی نگران اثر اعمالش بر نگرش و رفتار همسرش نیست. دوم این که وقتی پای فرزندان در میان باشد پس از طلاق می تواند، بدون ترس دایم از مخالفت‌های همسرش، طبق علایق فرزند خود عمل کند در حقیقت پس از طلاق زندگی آسان تر می شود زیرا هم میزان تنش‌ها و هم شمار درگیری‌ها کاهش می یابد.

ولی در واقعیت طلاق این است که بیشتر افراد پس از آن احساس رنج و عذابی فراوان می کنند که به صورت آشفتگی، احساس تنهایی، فقدان هویت، اضطراب، احساس شکست، افسردگی، آزدگی و یا احساس گناه نمایان می شود. به اعتقاد ما بیشتر این هیجان‌های منفی از سه عامل همبسته سرچشمه می گیرد و به علاوه این عوامل اطلاعاتی درباره نهاد ازدواج به ترتیب زیر برای ما فراهم می آورد (همان منبع):

- طلاق این واقعیت را که صمیمیت با همسر پیشین هرگز به دست نخواهد آمد، قطعی و حتمی می سازد.
- طلاق از فرد «شخص جدید» می سازد فردی ناراحت، خشن و خطرناک.
- طلاق امروزه فرد را دگرگون می سازد و دگرگونی‌های عملی بسیاری در زندگی اش پدید می آورد روی هم رفته این عوامل دلیل‌های ازدواج افراد را، نیز، در بردارند. روشن است که بیشتر افراد مشتاق ایجاد رابطه‌ای صمیمانه رضایت بخش و عاشقانه با انسانی دیگرند.

^۱ - Serial monogang

^۲ - Bornstein

به بیان ساده تر پیام طلاق این است: «چنین رابطه ای دست کم در حال حاضر برقرار نمی شود». علاوه بر این طلاق باعث تنهایی فرد، تجربه، و جابجایی مسئولیت های مربوط به خانه می شود. این ها نقش هایی هستند که نه افرادی که به تازگی طلاق گرفته اند با آن ها آشنايند و نه به سادگی می توانند با آن ها سازگاری یابند. سرانجام این که بیشتر افراد نظم، ترتیب و ثبات را در زندگی، دوست دارند زندگی پیش بینی ناپذیر چیزی جز هرج و مرج نخواهد بود. بسیاری از دگرگونی های عملی ناشی از طلاق مانند (تصمیم درباره این که چه کسی غذا بپزد، بچه ها را به مدرسه ببرد و جز این ها) می تواند برای فرد بسیار ویرانگر باشد.

۲۴-۲- نقش عشق در ازدواج و تداوم زندگی

کروا و ریدلی^۲، به نقل از موسوی (۱۳۸۴)، این مطلب را این گونه بیان می کنند. قبول این تصور که ازدواج منبع رفاه فردی است باعث شده است تا ازدواج بر اساس عشق مورد پذیرش جامعه قرار گیرد: «صرف نظر از جنبه های مثبت و منفی امکانات گوناگون مردان و زنان جوان سراسر جهان انتخاب خود را کرده اند زنان و مردان جوان بر ازدواج مبتنی بر عشق تاکید دارند (هات فیلد،^۳ ۱۹۹۶). هات فیلد علاقه مند به درک این تغییرات است: و در حال حاضر دردنیای نسبت به نوشته هایی که درباره عشق و ازدواج است نظر مثبت وجود دارد اغلب خوانندگان امیدوارند که تساوی جنسی، آزادی فردی و امکان زندگی بهتر برای همه در سراسر جهان فراهم شود. دیگران درباره این موضوع نظر متفاوت دارند. دیون^۴ و دیون (۱۹۹۳) معتقدند که در جوامع فرد گرا و نه در جوامع جمع گرا عشق پایه ازدواج محسوب می شود. گرچه عشق در طول تاریخ وجود داشته است اما این موضوع در قرن ۱۹ و ۲۰ به عنوان اساس ازدواج معرفی شد هنوز در بسیاری از مناطق جهان مانند هندوستان، افریقا و بیشتر مناطق آمریکای لاتین و آسیا ازدواج به دلایل اقتصادی و موقعیت اجتماعی صورت می گیرد و بعد از ازدواج ممکن است رابطه عاشقانه به وقوع بپیوندد. در این مناطق عشق شرط لازم برای ازدواج نیست. عشق و داشتن این احساس نه فقط برای فرد بلکه برای افراد دیگر نیز مهم است دیگران سعی می کنند این احساس را درک کنند نسبت به آن توجه داشته باشند و در زمان جدایی یک زوج عاشق

^۱ - Crooe

^۲ - Ridley

^۳ - Hatfield

^۴ - Dion

احساس تاسف کنند. عاشق فرد مورد نظر خود را ایده آل می بیند و هیچ ضعفی را به او منتسب نمی کند زوج یکدیگر را ایده ال فرض می کنند و نمی توانند توضیح دهند که چرا عاشق این فرد خاص شده اند. این دو عامل ایده آل گرایی و بی منطقی با ناتوانی در توضیح اساس خوش بینی و اضطراب درباره آینده در رابطه است. به نظر می رسد عامل خوش بینی با وجود بی منطقی زوج را به سمت پیدا کردن راه حل برای مشکلات بعدی رابطه خود سوق می دهد. زوج اضطراب دارند چون وقتی مرحله ایده آل بودن به سر می آید چالش گریز ناپذیر برای زوج به وجود می آید تا رابطه خود را براساس واقعیت بنا نهند و با نقاط ضعف زوج خود کنار بیایند برخی رفتارهای ابتدایی زوج عاشق شامل خیره شدن در چشمان یکدیگر احساس نیاز به لمس نزدیکی بدنی، و زمزمه کردن غلوه‌های عاشقانه است. این تصویر برای همه ما به دلیل تجربه شخصی مشاهده دیگران و توصیف رمان ها آشنا است (همان منبع).

۲۵-۲- مدل مثلث عشق استرنبرگ

استرنبرگ برای عشق یک مدل مثلثی در نظر گرفته، که شامل سه ضلع است: شهوت، صمیمیت، تعهد و تصمیم. این نظریه بیان می کند میزان عشقی که یک فرد تجربه می کند بر قدرت این سه عنصر بستگی دارد. بعلاوه نوع عشقی که هر فرد تجربه می کند به تعامل بین این سه عنصر بستگی دارد.

- صمیمیت شامل ابراز احساس و احساس وابستگی به یکدیگر می شود. رابطه صمیمانه رابطه ای است که در آن احساس آرامش وجود دارد.
- شهوت شامل علاقه ی شهوانی زن و مرد به یکدیگر است. انرژی ای که منجر به عشق رمانتیک، تماس فیزیکی، جذبه ی فیزیکی و احساس جنسی می شود، می توان به عنوان شهوت توصیف کرد.
- عنصر تعهد در رابطه رشد می کند و شامل تصمیم به وفاداری به همسر می شود. تصمیم- تعهد، به این موضوع اشاره که زن و شوهر تصمیم گرفته اند به یکدیگر وفادار باشند و رابطه ی وفادارانه را تشکیل دهند.

بر مبنای این سه جزء، استرنبرگ عشق را به انواع مختلفی تقسیم می کند که در آن جایگاه و ارتباط این سه جزء با هم، نشان دهنده نوع عشق است:

۱. دوست داشتن: در این نوع عشق، «تعلق» مهم ترین عنصر رابطه است، اما احساسات تند و فیزیکی و الزام و سرسپردگی در رابطه وجود ندارد.

۲. **شیدایی:** مهم‌ترین عنصر در این نوع عشق، احساسات شهوانی است و دو عنصر دیگر در آن وجود ندارد.
۳. **عشق رمانتیک:** در این نوع عشق، تعلق و احساس شهوانی وجود دارد، اما عنصر سوم موجود نیست.
۴. **مؤانست و رفاقت:** تعلق و ماندگاری در این رابطه بسیار مشهود است؛ اما از احساسات تند و شهوانی در آن خبری نیست.
۵. **عشق احمقانه:** در این نوع عشق، احساسات شهوانی همراه با الزام حضور دارد، اما تعلق وجود ندارد.
- استرنبرگ، هیچ یک از این انواع عشق را مناسب نمی‌داند؛ بلکه معتقد است هر سه جزء عشق باید در ترکیب و هماهنگی با هم باشند، تا فرد به عشق نهایی برسد و این عشق، یک عشق ایده‌آل و مطلوب است. جانسون، مدل استرنبرگ را قبول دارد، اما آن را کامل نمی‌داند.
- مازلو نیز عشق را به دو گروه تقسیم می‌کند:
- الف) عشق کمبود:** یک نوع از عشق، عشق کمبود، عشق خودخواهانه، تسخیری و حرص است؛ در این عشق، نیازهای برآورده نشده فرد، دخیل است. یعنی فرد دیگری را به این دلیل دوست دارد که نیازهایش را ارضا می‌کند. مازلو این عشق را «عشق کمبود» می‌نامد. این نوع عشق مثل اعتیاد به دارو است. فرد، خود را به دیگری می‌آویزد و به دلیل نابسندگی خود، نمی‌تواند بدون او هیچ کاری انجام دهد. در واقع همان‌طور که اعتیاد به دارو در طبقه پایین شایع است، اعتیاد به این عشق نیز در طبقه متوسط بسیار شیوع دارد. به نظر می‌رسد عشق رمانتیک استرنبرگ، همان عشق کمبود مازلو باشد. عشق کمبود، مانند چاهی است که باید پر شود. یک خلأ، که عشق در آن ریخته می‌شود.
- ب) عشق وجودی:** نوع دیگر عشق، عشق بالغ و فروتن است، که تنها براساس عشق وجودی، دیگری بنا می‌شود. باز و خودمختار است. متکی به خویش است و آزادانه ارزانی می‌شود. عشق وجودی، بدون شک ارزشمندتر، بالاتر و بسیار باشکوه‌تر از عشق کمبود است. برای این نوع از عشق، آزادی تمام و کمال لازم است و منظور از آزادی این است که فرد «بی‌همتایی» درونی خود و فرد دیگری را به تمامی پذیرفته باشد.
- میل به سخاوت و تمایل به بخشش و خشنود کردن دیگری، در این عشق دیده می‌شود. فرد در تلاش است تا دیگری را بشناسد و همین امر موجب صمیمیت در دو فرد می‌گردد.
- عشق مبتنی بر کمبود، با حالت تدافعی در طرفین خود نشان می‌دهد؛ در حالی که ویژگی عشق وجودی، خودانگیختگی و حفظ فردیت در رابطه است. این عشق فقط معطوف به فرد نیست، بلکه

در رابطه فرد با جهان نیز صدق می‌کند. فرد در این مرحله، می‌تواند طبیعت را همان‌گونه که هست ببیند و از آن لذت ببرد. در صورتی که عشق مبتنی بر کمبود، جهان را پدیده‌ای می‌داند که قرار است تنها هدف خاصی را ارضا کند.

عشق وجودی هوشیارانه است و از آنجایی که مالکانه و تسخیری نیست، باعث رنج و عذاب نمی‌گردد. بدون هیچ هدف خاصی، تنها لذت‌بخش و شادی‌آور است. معمولاً از عشق وجودی، به عنوان تجربه‌ای شگفت‌انگیز و بی‌نیاز یاد می‌شود.

۲۶-۲- اثرات نزدیکی و فاصله در تداوم زندگی

اکثر در ما نگران مفهوم نزدیکی و فاصله را اساس چالش در رابطه می‌دانند. در حالی که این مفهوم یک مفهوم رشدی ساختاری برای درک ماهیت رابطه صمیمانه و نزدیک است اما به خودی خود نیز مفهوم بسیار ساده‌ای است (کرو و ریدلی، به نقل از موسوی، ۱۳۸۴).

از نقطه نظر مشاهدات بالینی به نظر می‌رسد که مفهوم نزدیکی / فاصله مفهومی یکپارچه نیست بلکه از مجموع چند متغیر متفاوت شکل می‌گیرد مفهوم کلی نزدیکی / فاصله اشکال متفاوتی دارد که با هم یا جداگانه حداقل ۴ عامل را شکل می‌دهند که این عوامل می‌توانند موفقیت درمانی را پیش‌بینی کند (هال وگ^۱ و همکاران، ۱۹۸۴) این متغیرها را به این صورت می‌توان توصیف کرد:

- **نزدیکی جنسی:** ویژگی این متغیر به راحتی در رابطه جنس و میزان نزدیکی قابل قبول برای هر زوج مشخص می‌گردد.
- **نزدیکی جسمی و کلامی:** این متغیر گرفتن و دادن مهر و عاطفه را در تعاملات غیر کلامی مانند آسودگی در آغوش گرفتن مشخص می‌کند، این نیاز و توانایی قبول و تحمل آن از فردی به فرد دیگر متفاوت است، اغلب لازم است به زوج کمک کنیم تا درباره میزان نزدیکی جسمی به توافق برسند.
- **نزدیکی عاطفی:** این متغیر با توانایی همدلی با احساسات و تجارب زوج ارتباط دارد و از فردی به فرد دیگر متفاوت است. وقتی همدردی محل فرد دیگر است یا فرد دیگر بسیار خود را کنار می‌کشد می‌تواند زمینه استرس بین زن و شوهر را فراهم آورد.
- **نزدیکی عملی:** این واژه بالینی برای جنبه‌هایی از رابطه مورد استفاده قرار می‌گیرد که با نزدیکی روزانه زوج مرتبط است و شامل مشارکت در انجام وظایف اطلاع از محل و فعالیت

^۱ - Halweg

زوج دیگر و نقشه کشیدن و سازمان دادن زندگی مشترک با هم یا به تنهایی به وسیله حمایت از فعالیت های یکدیگر است.

در مراحل مختلف چرخه زندگی فردی یا خانوادگی زوج به تفاوت یا میزان نزدیکی یا فاصله توجه می کنند یا وقایع استرس زای زندگی پاسخ های کاملاً متفاوت را در هر زوج ایجاد می کنند. برای مثال اگر زن در این دوره میزان نزدیکی جسمی و غیر کلامی بیشتری را انتخاب کند در حالی که شوهر نزدیکی جنسی بیشتری را ترجیح دهد، این دو نیاز متفاوت باعث درگیری زن و شوهر می شود (همان منبع).

۲۷-۲- نقش فشارهای فرهنگی در رضایت زن و شوهر

در بخش هایی از جامعه سنت های مذهبی و اجتماعی به چالش کشیده شده است آزادی و ابتکارات جدید آزادی بیشتر را به همراه آورده است اما از سوی دیگر این آزادی ها در گیری های بین فردی بیشتری را نیز به ارمغان آورده است در جوامع غیر فرهنگی، قبول فرهنگ های دیگر و شیوه های برخورد آنان با مسائل زندگی از طریق تجارب فردی تلویزیون و وسایل ارتباط جمعی آسان تر شده است ازدواج های بین فرهنگی پیش درآمد یا پیامد تغییر نگرش افراد است. آزادی از تعصبات نژادی و جنسی تغییر در نگرش پیرامون روابط فردی را تشویق کرده است و جامعه جدایی زن و مرد در صورت شکست روابط زناشویی (طلاق) را پذیرفته است این تغییرات در تمام بخش های جامعه یکسان رخ نداده است و تنش در مقابل این تغییرات در بخش هایی از جامعه به میزان کم و زیاد دیده می شود (مک فرسون،^۱ به نقل از موسوی، ۱۳۸۴).

آزادی بیشتر در بخش هایی از جامعه در افراد خانواده و زوج ها ایجاد استرس می کند چون الگوهای رفتاری پذیرفته شده قبلی را در معرض انتقاد قرار می دهد و با استناد از آزادی بیان بیشتر اعضای خانواده یا زوج هرکدام روی جنبه های فرهنگی یا تاریخیچه اجتماعی خود تاکید می کنند. در این صورت اعضای مسن تر خانواده با دیدن بی اعتنایی فرزندان نسبت به ارزش ها و اقتدار والدین نا امید می شوند در جایی که تاریخیچه زوج ها دو فرهنگی یا چند فرهنگی است این تفاوت های بین نسلی بیشتر نمود پیدا می کند. کودکانی که در انگلستان بزرگ شده اند ممکن است مبنای ازدواج زناشویی را به جای خواستگاری بر عشق قرار دهند. شواهدی وجود ندارد که موفقیت ازدواج خواستگاری یا ازدواج از طریق انتخاب را نشان دهد، اما دو نسل در این مورد نمی توانند به هیچ توافقی برسند و هر نسل روش خود را بهتر می داند. زمانی که یکی از زوج ها تلاش می کند به

^۱ - Macpherson

ارزش های خانوادگی خود توجه بیشتری نشان دهد یا خانواده گسترده سعی می کند عروس یا داماد را تحت فشار قرار دهد تا ارزش های آنان را بپذیرد رابطه زوج دچار تنش زیادی می شود. تاکنون تحقیقات بسیار کمی در این زمینه پیچیده انجام شده است شواهد به این نکته تاکید دارد که ساختار فرهنگی و مذهبی زن یا شوهر بایستی به خوبی درک شود تا بتوان از فشارهای موجود تجربه شده توسط زوج تصویر بهتری داشت (بوگرا، ۱۹۹۳، بوگر او دی سیلوا،^۲ ۱۹۹۲).

۲۸-۲- پیشرفت فردی در زوجین

برخی از نویسندگان معتقدند تغییراتی که در حال حاضر در اجتماع روی می دهد به دلیل تاکید بر رشد فردی و هماهنگی با رقابت در ارزش های « بازار روز » است (گیدنز،^۳ ۱۹۹۹). در این فرهنگ مصرف کننده حق انتخاب آزاد را دارد. در این شرایط انتخاب امری عادی تلقی می شود و عدم رضایت از تولید ممکن است به تغییر محصول بیانجامد. سیمونز^۴ (۱۹۹۵) مطرح می سازد که فردیت بر استقلال تکیه دارد و فرد حق دارد نیازهای خود را برتر از دیگران بداند. جنبش فمینیست و تجدید نظر در نقش و موقعیت زنان در جامعه اندیشه استقلال فردی زن و مرد را قدرت بخشیده است. این جنبش اندیشه های قبلی درباره زنان را به چالش کشیده است. اولین موضوع این است که آیا تنها توانایی زن بالغ فرزند آوری است؟ آیا مادری کردن یا به معنای دیگر مسئولیت والد بودن را می توان بین دو جنس تقسیم کرد؟ در نتیجه با تغییر دنیای تحت تسلط مردان از نظر دارایی ثروت و قدرت انتظارات پیرامون زنان نیز تغییر خواهد کرد. در این جنبش تصویر زن به عنوان موجود پرورش دهنده و مراقبت کننده از مردان و کودکان به دلیل جنبه بیولوژیکی به چالش کشیده می شود و بیشتر به عنوان ساختاری پنداشته می شود (کاپلان^۵، ۱۹۸۷). یکی از عواملی که باعث شده است زنان بتوانند از بند نقش قبلی خود رها شوند و به نیروی کار بپیوندند استقلال اقتصادی پیدا کنند و رفاه خود را مد نظر قرار دهند وسایل پیش گیری از باروری به ویژه قرص های ضد باروری است که به زن این اجازه را می دهد تا زمان داشتن فرزند را تحت کنترل خود قرار دهد (همان منبع)

استفاده از شیر خشک و بطری به جای شیر مادر زن را از نقش صرفا مراقبت کننده نوزاد رها کرد تغییر نگرش در فرزند پروری امکان استفاده از مراقب کودک، پرستار و پرستار پاره وقت برای

^۱ - Bugra

^۲ - Desilva

^۳ - Giddens

^۴ - simons

^۵ - Caplan

مراقبت اولیه کودک را فراهم کرد. این مراقبان جدید جای خانواده گسترده در گذشته را پرکردند (بات^۱، ۱۹۵۷، یانگ^۲ و ویلموت^۳، ۱۹۵۷) زمانی که به پدر و مادر آزادی بیشتر برای انجام کار و فعالیت های خود و رهایی بیشتر از فرزند پروری داده می شود پدر و مادر اغلب جانشینی برای نقش خود پیدا می کنند تا کودک به آن فرد وابسته شود. اطلاعات کمی در مورد تاثیر این وضعیت روی کودک و زوج وجود دارد فردی ممکن است اظهار نظر کند که این وضعیت باعث می شود که کودک فکر کند که رابطه محبت آمیز برای انسان لازم نیست (موسوی، ۱۳۸۴).

نیازهای اقتصادی باعث شده است تا زن به دلیل نیاز خانواده به دو درآمد، برای حفظ استاندارد زندگی یا نیاز کارفرما به کارگر زن وارد بازار کار می شود در عین حال این وضعیت به طور جدی بر اشتغال مردان تاثیر گذاشته است و باعث بیکاری بیشتری در میان آنان گردیده است بیکاری یکی از عواملی است که با طلاق ارتباط زیادی دارد (همان منبع).

۲۹-۲- روابط جنسی

عسگری، (۱۳۸۰) این مساله را این گونه بیان می کند: برآورده شدن نیاز های جنسی توسط جنس مخالف یکی از مهمترین انگیزه های ازدواج است که امری است طبیعی هر انسانی برای ارضای نیازهای جنسی خود در جست و جوی راه های مناسب است امیال نیازهای جنسی یکی از انگیزه های مهم ازدواج است که در زندگی زناشویی نقش اساسی دارد و کمتر زندگی زناشویی را می توان یافت که بدون داشتن روابط جنسی قابل دوام باشد.

لذتی را که زن و مرد از ارضای امیال جنسی خود می برند از بهترین لذت هایی است که انسان کمتر ممکن است در طول زندگی به آن دست یابد و همین لذت جنسی است که موجب می گردد بسیاری از مشکلات روزمره زندگی و اختلافات زندگی زناشویی نادیده گرفته شود و حالات وابستگی های عاطفی بین زن و شوهر افزایش یابد.

ازدواج یکی از راه های مطمئن برای رفع نیازهای جنسی است به علاوه رابطه جنسی است که از طریق و یا بوسیله آن ارضای غریزه بقای نسل و دوست یابی به انگیزه تکامل نسل ممکن می گردد. در ابتدای زندگی زن و شوهر تمایلات جنسی بیشتری دارند که به تدریج و با افزایش سن میل به روابط جنسی کم می شد اگر چه مواردی نیز وجود دارد که افزایش سن در تمایلات و تعداد روابط

^۱ - Batt

^۲ - Young

^۳ - Wil mott

جنسی بی تاثیر است. روابط جنسی ارتباط عاطفی و احساسی بین زن و شوهر را پایدارتر و عدم رابطه جنسی این ارتباط عاطفی و احساسی را خدشه دار می سازد (همان منبع). مرد و یا زنی که بدون توجه به نیاز جنسی دیگری نسبت به مسائل جنسی بی تفاوت است و یا به ناتوانی جنسی، بی میلی جنسی و یا سرد مزاجی مبتلاست این بی توجهی به اهمیت موضوع موجب خواهد شد که به روابط بین زن و شوهر لطمه زیادی وارد شود و فرد مقابل را دچار حالات عصبانیت و نسبت به همسر و زندگی دلسرد سازد و به تدریج موجب بروز رفتارهای پرخاشگرانه و در نهایت افسردگی شود.

۳۰-۲- اختلافات مالی

به نظر نانسی گود منشا تمامی درگیری ها و اختلاف ها پول نیست اما این امر موضوع بیشتر مشاجره های زوجین را تشکیل می دهد به نظر می رسد که مسائل مالی با بسیاری از گفته های معمولی ما با دیگران در آمیخته اند. مانند این که چه چیزی بخیریم و چقدر بابت آن پردازیم و چگونه پول به دست بیاوریم و آن را سرمایه گذاری کنیم، بی پولی و خاصه خیال پردازی هایی که درباره به دست آوردن ناگهان پول کلان در ذهن می پرورانیم از این همه صحبت در مورد پول منظور اصلی مان چیست؟ مهمتر آن که وقتی درباره پول مجادله می کنیم در واقع هدفمان از مجادله چیست؟

از همان روزی که به دنیا آمدیم مفهوم پول با مفاهیم نیازهای اساسی و قدرت در ذهن مان در هم تنیده اند. در کودکی نیاز ما را به غذا لباس و مسکن والدین مان برطرف کردند که سر کیسه را در دست داشتند اگر آن ها شما را بدون شام به رختخواب می فرستادند نمی توانستید خود را به مغازه یا رستورانی برسانید و گرسنگی تان را چاره کنید این که به صورتی بزرگ شده باشید که امکانات بسیار محدودی در اختیار داشته باشید یا آن که در آغوش تجملات بزرگ شده باشید به وضعیت مالی خانواده و نگرش آن ها در مورد صرف کردن پول برای شما بستگی داشته است. برای دریافت حمایت مالی و عاطفی به خانواده خود متکی بودید. شاید در این زمینه ها تنها به آن ها می توانستید رو کنید. بنابراین آن ها بودند که پول داشتند و قدرت زیادی داشتند تا شما را به الحاظ مالی و محبت تامین کنند در بسیاری از خانه ها پول جایگزین صمیمیت عاطفی شده است و صحبت درباره امور مالی جای گفت و گو درباره احساسات را گرفته است.

مثلا شاید پدرتان که عمیقاً دوست داشتید به شما توجه کند و شما را تحسین کند تنها با دادن پول یا ندادن آن توجه خود را به شما ابراز می کرد و به دلیل شرطی شدن در کودکی امکان دارد چنین تصور کنید که به فردی نیاز دارید که پولش از شما بیشتر باشد تا بتواند از شما مراقبت کند. حتی

ممکن است چنین احساس کنید که بدون چنین فردی نمی توانید از خود مراقبت کنید و به این ترتیب قدرت و کنترل را حق کسی بدانید که پول را در اختیار دارد.

اما وقتی هم که پول به اندازه کافی موجود باشد زن و شوهرها درباره آن مشاجره می کنند مثلاً می توانند دائماً از نحوه خرج کردن همدیگر یا پنهان کردن درآمد خود انتقاد کنند. و آخرین مشکلی که در زمینه مسائل مالی روی می دهد این است که ممکن است مرد شما چنان درگیر پول در آوردن باشد که از ارتباط مشترک تان غافل شود امکان دارد از آن رو با همسرش نزاع کند که احساس می کند شوهرش او را به خاطر کار یا پول که رقبای نا پیدای اویند مورد غفلت و بی توجهی قرار داده حتی در مواردی امکان دارد زن خود را سرزنش کند و مقصر بشمارد زیرا تصور می کند که به قدر کافی جاذبه نداشته یا تلاش لازم را به خرج نداده مرد را در خانه نگهدارد در سایر موارد او از همسرش گله می کند یا از او می خواهد تا در ساعتی حاضر منزل باشد گاهی این شیوه در حل مشکل موثر واقع می شود.

اما معمولاً چنین نیست. اما مطلع شدن از این که دل مشغولی های مرد در زمینه های مسائل مالی احتمالاً از چیزهای بسیاری از جمله ترس از صمیمیت و نزدیک شدن به همسرش ناشی می شود، ممکن است مفید وقع شود. هم چنین امکان دارد در صورتی که زمان بیشتری را با همسرش سپری کند از احساسات عاشقانه خشمگینانه ای که نسبت به او پیدا می کند نیز به هراس بیفتد. در عین حال ممکن است مرد که در محیط کار خود هویت روشنی دارد و به درستی موقعیت خود را می شناسد به خاطر از دست دادن هویت خود از درآمیختن با همسرش به هراس بیافتد احتمالاً او در عین حال که از فقر فاصله زیادی گرفته است، به دلیل سابقه خانوادگی خود همواره احساس می کند که خطر بی پولی او را تهدید می کند زن نیز در پس احساس خشم و رنجشی که از این طرد شدن پیدا می کند از چیزی می ترسد که عشق و لذت از ارتباطشان رخت بر بسته باشد و این که همسرش به او توجهی نکند.

۳۱-۲- روابط والدین و کودک

به اعتقاد بهشتی، (۱۳۷۷) یکی از عوامل اصلی و تعیین کننده در رفتار کودک محیط خانواده می باشد و در رشد شخصیت کودک اثری تعیین کننده دارد. نفوذ والدین در کودک به غیر از جنبه ارثی و وراثتی در آشنایی کودک با زندگی و جامعه نیز نقش اساسی دارد.

موقعیت اجتماعی خانواده، تعداد افراد خانواده، وضعیت اقتصادی افکار و عقاید، آداب و رسوم، پای بندی به مذهب، میزان ادب و احترام و قانون مندی حاکم بر خانواده همه در سازندگی (انسان متعادل) و یا تخریب (اختلالات رفتاری و بیماریهای جسمی و روحی) تاثیر می گذارد.

یکی از عوامل اختلالات رفتاری در کودک مشکلات رفتاری والدین با یکدیگر می باشد. امنیت خانواده، قانون مندی، ادب، احترام متقابل، عشق و محبت، گذشت، تفریح، خواب و خوراک، ادب و رسوم، معاشرت، تغذیه و همه عواملی که حاکم بر زندگی خانوادگی است که اگر در جواب صواب و صحت و با علم باشد کودکی متعادل از نظر جسمی و روحی خواهد ساخت. اما اگر عکس آن باشد کودک دچار کشمکش روانی و فشارهای عصبی روانی خواهد شد و نتیجه آن اختلافات رفتاری و بیماریهای روان تنی خواهد بود. اگر بخواهیم کودک قانون را رعایت کند باید خود به قانون عمل کنیم، اگر بخواهیم با محبت باشد باید ما به او محبت کنیم و بالاخره همه چیز را او در محیط خانه می آموزد.

۳۲-۲- عوامل شخصی

واضح است که عوامل شخص فراوانی وجود دارند که می توانند در نارضایتی زناشویی دخیل بوده و آن را تشدید نمایند ادراک های غلط و انتظارات غیر واقع بینانه ای که به درون ازدواج رسوخ می کنند نمونه های اصلی عوامل شخصی اند. تا زمانی که جامعه به پروردن آرمان های رومانیک و انتظار های خیالی ادامه دهد و افراد نیز آن ها را بپذیرد سرخوردگی زناشویی ادامه خواهد یافت. نمونه ای از برخی امیدهای شایع اشتباه را در این جا مطرح می کنیم که می توان آن ها را دوازده انتظار مخرب نامید (سهرابی، به نقل از برنشتاین، ۱۳۷۷).

۱. عشق ما (یعنی احساسات عاشقانه و هیجانی) با گذشت زمان کاهش نخواهد یافت.
۲. همسر ما باید بتواند افکار، احساسات و نیازهای مرا پیش بینی کند.
۳. همسر مرا هرگز نخواهد رنجاند و یا با خشم در مقابل من قرار نخواهد گرفت.
۴. اگر تو واقعا عاشق من هستی باید همیشه سعی کنی که مرا خوشحال کنی (یعنی هر نیاز و خواسته مرا برآورده کنی).
۵. عشق یعنی که هرگز نسبت به همسرت خشمگین و یا عصبانی نشوی.
۶. عشق یعنی این که بخواهید همیشه با هم باشید.
۷. علایق، اهداف و ارزش های شخصی ما همیشه مانند هم خواهد بود.
۸. همسر ما همیشه نسبت به من رک، صادق و صریح است.
۹. چون، ما عاشق هم هستیم پس همسر ما همیشه به من احترام خواهد گذارد مرا درک خواهد کرد و با من موافق خواهد بود. بدون اینکه توجه کند من چه رفتاری دارم.
۱۰. بسیار ناگوار خواهد بود که همسر مرا شرمند و تحقیر کند یا از من انتقاد کند.
۱۱. سطح رابطه جنسی، علاقه مندی و وفاداری ما به هم هرگز نباید کاهش یابد.

۱۲. ما باید همیشه در مورد مسائل مهم با یکدیگر توافق داشته باشیم.

هرکدام از موارد فوق همانند امیدهای اشتباه و اهداف غیر واقع بینانه، فقط زوج ها را به سمت یاس، دلسردی، ناکامی و خشم سوق می دهد بنابراین باید یکی از اهداف درمان زناشویی به زیر سوال بردن، روشن ساختن و به مبارزه طلبیدن این عقاید غیر واقع بینانه و خود ناکام ساز باشد همچنین باید پذیرفت که افراد تغییر می کنند زمانی که مساله از دواج برای اولین بار مطرح می شود ممکن است علائق و فعالیت های زوج بسیار هماهنگ باشد. با وجود این، علائق همسران خیلی زود در مسیرهای بسیار متفاوتی جریاد می یابد و در نتیجه همانطور که افراد تغییر می کنند رابطه نیز تغییر می نماید هنگامی که همسران علائق فعالیت ها و ارزش های همپوش یا مشترک را مشاهده نمی کنند فرایند نمادین کناره گیری را آغاز خواهند کرد.

۳۳-۲- حسادت

به بیان داور پناه، (۱۳۸۴) حسادت همان حسی است که هرگه احساس کنید دیگری رقیب شما در جلب عشق و محبت دیگران است. پیدا می کنید عشق و حسادت همچون دو قلوهای به هم چسبیده ای در قلب آن ها همواره با همدن و هیچ کدام بدون دیگری وجود ندارد. ارتباطات جنسی تنها بر شدت حسادت می افزایند از آن جا که در دیدگاه فروید، تمامی کودکان به والد غیره هم جنس خود علاقه دارند پس حسادت هم پدیده ای همگانی و بخشی از تجربه انسانی است. اما بیشتر ما در عین اطلاع از این امر، هم چنان احساسات حسادت ورزانه خود را انکار می کنیم ما حسادت را از خشم هم ترسناک تر و مخرب تر می پنداریم. تصور می کنیم که اگر دیگران ما را حسود بدانند. مورد ذهن و تحقیر آن ها قرار می گیریم به همین دلیل سعی می کنیم تا به جای احساس حسادت از ان جا اجتناب کنیم. مثلاً ممکن است تلاش کنیم تا با محبت افراطی به زنی که به او حسادت می ورزیم یا با آرایش غلیظ و تمرین های ورزشی هر روزه برای جلب محبت موردی که دوستش داریم وربودن او از چنگ رقیب با حسادت خود مقابله کنیم.

تردیدی نیست که احساسات حسادت مندانه از جمله دردناک ترین احساس ها هستند اما با به زبان آوردن این احساسات زن و مرد به یکدیگر می گویند که هر یک برای دیگری ارزش منحصر به فرد دارد به عبارتی با این کار خود هدیه ای گران بها به یکدیگر می دهند اگر چه ممکن است در آغاز کنترل این احساسات دشوار به نظر برسد، اما وقتی که توانستند در یکدیگر احساس ایمنی به وجود بیاورند ابراز احساسات به صورتی ملایم و آرام تظاهری از عشق محسوب می شود.

۳۴-۲- خشونت زناشویی

یک همه پرسی در آمریکای شمالی که توسط گلز،^۱ (۱۹۸۱) انجام شده است نشان می دهد که سالانه ۶٪ زوجین خشونت جدی را تجربه می کنند. خشونت زناشویی پدیده ای است که به وسیله تلفیق عوامل زیر ایجاد می شود.

- سوء استفاده کننده
- قربانی رابطه زناشویی
- ساختار اجتماعی فراگیری که به تشدید خشونت کمک می کند.

رویداد خشونت پدیده ای است که در بروز آن این سه عامل مشارکت دارند (فرد،^۲ ۱۹۹۰). می توان ویژگی های شخصیتی سوء استفاده کننده را چنین برشمرد: گذشته فردی سوء استفاده ویژگی پرخاشگرانه بالا وجود نگرش محتاطانه زیاد، اعتقاد به نقش های جنسی سنتی اعتماد به نفس پایین و حسادت مرضی. البته قربانی هم در رویداد خشونت منفعیل نمی ماند و مقابله به مثل می کند و در زمان اختلاف سو استفاده فیزیکی و کلامی می نماید ازدواجی که در آن خشونت خانگی رخ می دهد دارای تاریخچه مکرر جدایی و تعهد در رضایت زناشویی پایین است معمولاً موضوع اختلاف صمیمیت است و زن تقاضای صمیمت روانی بیشتر و مرد تقاضای صمیمیت جنسی بیشتر دارد. بیشتر مشاجراتی که از طرف زن صورت می گیرد درباره گفت و گو و همدردی ناکافی و از طرف مرد درباره رابطه ی جنسی ناکافی است و در خانواده درگیر خشونت درگیری قدرت نیز وجود دارد زن نسبت به مرد دارای موقعیت بالاتری است ولی مرد به مدلی اعتقاد دارد که در آن جنس مذکر دارای قدرت بیشتری است. خیلی از مشاجراتی هم که درباره پول است معمولاً به عدم توافق درباره توزیع قدرت در خانه برمی گردد. ضعف ارتباط و مهارت های گفت و گو از خصوصیات این زوج هاست به همین دلیل هم آن ها نمی توانند اختلافات خود را درباره صمیمیت و قدرت حل کنند زیرا نمی توانند برای درخواست چیزی که از طرف مقابل می خواهند یک ارتباط درست برقرار کنند و پیام خود را به درستی به وی منتقل سازند. این زوج درباره نیت و پاسخ زوج خود استنباط و فرضیات منفی دارند و چنان بر این برداشت های خود پا می فشارند که گویی استنباط آن ها کاملاً صحیح است. غایت مساله بیش از آن که به موضوع درک ختم شود. به موضع سرزنش می انجامد آن ها همچنین معتقدند که بحث باید برنده و بازنده داشته باشد بنابراین در تمام درگیری ها آن ها به طور روز افزونی تبادلات خشن خود را افزایش می دهند تا بتوانند برنده شوند. آن ها به جای آن

^۱ - Gelles

^۲ - Frod

که معتقد به مدل برنده - برنده باشند به یک مدل برنده - بازنده برای حل اختلاف باور دارند نظام حل اختلاف آن ها پیش از آن که بر اساس حسن تفاهم مستمر مبتنی باشد، بر سوء تعبیر مبتنی است و در ضمن اصرار دارند اختلاف را در کوتاه ترین زمان به نتیجه برسانند (گود، ۱۳۸۴).

۳۵-۲- رضایت زناشویی و عقاید مذهبی

به اعتقاد قلی زاده، (۱۳۸۵) یکی از اساسی ترین عواملی که به هنگام انتخاب همسر بر تصمیم افراد در جامعه به ویژه در جوامع حافظ ارزش های مذهبی اثر می گذارد همگونی اعتقادات مذهبی است. مذهب، جلوه معنوی - الهی است که در اندیشه، باور، اعتقاد و شیوه زندگی افراد تاثیر همه جانبه دارد.

علی رقم دگرگونی های جدید که گاه مسیر حرکت آن ها به سوی ماده گرایی افراطی جدایی پدیده های اجتماعی از حیات دینی و استقرار گونه ای از خرد گرایی و تضعیف حس مذهبی در جوانان است. در جامعه ما تاثیر اعتقاد مذهبی بر رفتار و کردار زندگی زناشویی جوانان شایان توجه است. زناشویی میان زن و مردی که وابسته به مذاهب گوناگون هستند و یا در صورت تعلق به یک مذهب از درجه ایمان و اعتقادات مذهبی مختلف برخوردارند چندان استوار و محکم نیست، لوگان معتقد است که ناباوری دینی یکی از طرفین ازدواج دشواری های فراوانی برای آن ها فراهم می کند و باعث بگو مگوهای دائمی می شود. جالب این جاست که این ناهمگونی در اعتقادات مذهبی یا پیشرفت زندگی زناشویی افزایش یافته و تبدیل به عاملی مخرب در عشق و علاقه و سعادت زوجین می گردد.

هانت سازگاری زناشویی ۶۴ زوج را مورد بررسی قرار داد و نشان داد که مذهب به طور مثبت با سازگاری زناشویی خوشحالی و رضایت زناشویی بالاتر ارتباط دارد و همچنین نتیجه گرفت که مذهب یک عامل مهم در جلوگیری از طلاق است.

تاثیر شگرف مذهبی بر گزینش همسر مخصوصاً از آن جهت اهمیت پیدا می کند که اعتقاد مذهبی فقط منحصر به تنظیم روابط انسان با خدا نیست بلکه باورهای مذهبی منشاء بنیادین تلقیات جمعی، شخصیت اساسی و نوع جهان بینی افراد است که این عوامل به نوبه خود می توانند بر تکوین تداوم روابط اجتماعی همه افراد خصوصاً زن و شوهر بسیار اثر گذار باشند. در نتیجه استدلال این است که آن هایی که با هم دعا می کنند با هم زندگی می کنند زیرا بنا بر گزارش های تحقیقاتی در صورت ناهمسوگرایی مذهبی حفظ اعتماد و اطمینان زن و شوهر نسبت به هم غیر محتمل به نظر می رسد.

۳۶-۲- توصیه های تربیتی برای بحران زدایی

شرفی، (۱۳۷۴) در این مورد عنوان می کند:

شخصیت همسران هر چه باشد شما هم نیاز به دوباره سنجی معتقدات خود در مورد زندگی دارید این باور که شما هم بی عیب و نقص نیستید یک نوع آمادگی و انعطاف روحی ایجاد می کند که برای دست یابی به تفاهم ضرورت زیادی دارد. مشکلات زندگی همه یک جور نیستند و از لحاظ موضوعیت عمق و پیچیدگی با هم فرق دارند از این رو زمانی متناسب با هر کدام برای بحران زدایی مورد نیاز می باشد هرگز عجولانه و شتابزده با مشکلات ژرف برخورد نکنید. بلکه اعتقاد داشته باشید که مشکلات به تدریج و به مرور زمان شکل می گیرند بر همین اساس به صورت تدریجی نیز باید حل شوند.

بحران ها و مشکلات زندگی محک لیاقت و شایستگی شما به شمار می روند سعی کنید با عبور از این بحران لیاقت، جدیت و توان خود را به اثبات رسانید اجازه ندهید حوادث و افراد شما را بکوبد روحیه خود را دستخوش ناملایمات نکنید و قدرت خود را از دست ندهید.

دوباره سنجی انتظارات و توقعات شما از همسران در برخی از موارد به کاهش بحران منجر می شود این عمل در بررسی امکانات همسران و ارزیابی قدرت واکنش او به خواسته های شما سودمند است.

برای تغییر در روحیه همسران و در نتیجه مشکل زدایی از زندگی برخی شرایط حاکم بر خانواده را تغییر دهید مثلاً پیشنهاد یک مسافرت، افزودن برخی برنامه های متنوع بر زندگی و در صورت امکان تغییر در شرایط و ساعات کار و بازگشت به منزل و تغییر الگوهای ارتباطی با همسر از این قبیل موارد محسوب می شود.

قوای حیاتی خودتان را درست مثل پول تان صرفه جویی کنید و این حق را نیز برای همسران قایل باشید که او هم انرژی روانی خود را ذخیره کند و با برخوردهای شکننده دچار افسردگی و پیری زود رس نشود. یک فلسفه زندگی را که مبتنی بر خوش بینی باشد اتخاذ کنید چنین امری به مهار کردن عواطف و حفظ قوای حیاتی شما کمک خواهد کرد.

سازمان عاطفی خود را به گونه ای منظم و مرتب کنید که مانع از انتقال کلیه نگرانی ها و افکار منفی مربوط به کارتتان به محیط منزل و بالعکس گردد. هرگاه در اتاق گفت و گو با همسران احساس کنید که به حالت عصبی نزدیک می شوید از ادامه بحث خودداری نموده در زمان مناسب به بیان بقیه مطالب خود پردازید برای حوادثی که شاید هرگز روی ندهد خودتان و همسران را آزار ندهید.

۳۷-۲- هفت اصل زندگی زناشویی کارآمد

جان گاتمن،^۱ (۱۳۸۴) هفت اصل را برای زندگی زناشویی کارآمد بیان می کند:

۱. اصل اول: نقشه عشق خود را گسترش دهید

زوج های هوشمند و عاطفی با دنیای یکدیگر آشنا هستند این آگاهی دقیق از جزئیات، نقشه عشق نامیده می شود این اصطلاح به بخشی از مغز شما مربوط است که همه اطلاعات مربوط به شریک زندگی خود را در آن جا ذخیره می کنید به عبارت دیگر این زوج ها گستره وسیعی از فضای شناختی خود را به مسائل زناشویی خود اختصاص می دهند آنان رویدادهای عمده تاریخچه زندگی مشترک خود را به یاد می آورند و وقتی مسائل و احساسات زندگی همسران تغییر می کند، اطلاعات خود را تازه و روز آمد می کنند. خانم وقتی از شوهرش می خواهد که سالاد را تهیه کند در ضمن توجه دارد که سس مورد علاقه شوهرش را بخواهد اگر خانم تا دیر وقت کار می کند شوهرش تلویزیون را روی برنامه مورد علاقه او تنظیم می کند چون می داند همسرش کدام برنامه را دوست دارد و... بدون چنین نقشه ای از عشق نمی توانید از همسر خود شناخت واقعی به دست آورید اگر شناخت واقعی از فردی نداشته باشید چطور می توانید واقعاً او را دوست بدارید؟ از شناخت نه تنها عشق بلکه بردباری در برابر ناملازمات زندگی سر بر می آورد.

۲. اصل دوم: عشق و علاقه و تحسین کردن را در خود پرورش دهید.

برای آگاهی از فعال بودن نظام علاقه و تحسین در زوج ها معمولاً بهترین آزمون ها چگونگی دید آنان نسبت به گذشته است. اگر زندگی مشترک شما اکنون دچار مشکلات عمیق است تمایلی به تحسین کردن یکدیگر در وضع فعلی نخواهید داشت اما با تمرکز برگزیده خود غالباً می توانید به روزنه های امیدی از احساسات مثبت دست بیابید.

علاقه و تحسین آسیب پذیر است مگر آن که از حیاتی بودن آن برای صمیمیت که هسته اصلی هر زندگی موفقی است آگاه باشید. فقط یا به یاد داشتن ویژگی های مثبت همسران - حتی اگر با خصوصیات منفی یکدیگر دست به گریبانید - می توانید ازدواج موفق خود را از آسیب حفظ کنید. دلیل آن فقط این است که علاقه و تحسین، پادزهر بی احترامی است. اگر احترام به همسران را حفظ کنید، کمتر احتمال دارد در هنگام اختلاف عقیده احساس کنید از او نفرت دارید.

۳. اصل سوم: به جای فرار از هم به یکدیگر روی بیاورید.

نخستین گام در روی آوردن به یکدیگر آگاهی از سرنوشت ساز بودن لحظه های پیش پا افتاده است. لحظه هایی که نه تنها برای ثبات زندگی مشترک بلکه برای جاری بودن احساس عاشقانه در آن

^۱ - Gatman

سرنوشت ساز است. در بسیاری از زوج ها فقط فهمیدن این موضوع که قدر روابط روزمره خود را ندانسته اند به تغییرات بیشماری در روابط آن ها منجر می شود. به یاد داشته باشید که مفید بودن برای یکدیگر بیش از یک سفر دو هفته ای به سواحل دریا می تواند به استحکام و شور و هیجان زندگی مشترک شما کمک کند.

۴. اصل چهارم: بگذارید همسرتان روی شما نفوذ داشته باشد

روشن است که در ساخت یا ویرانی زندگی مشترک، دو نفر نقش دارند بنابراین روی مردان انگشت نگذاریم. نکته اصلی سرزنش کردن، شرمنده ساختن یا گناهکار دانستن مردان نیست. بدون تردید زنان نیز باید با شوهران خود با احترام و ارزش گذاری رفتار کنند. اما داده ها نشان می دهد که اکثریت بزرگی از زنان حتی در ازدواج ها بی ثبات خودشان این گونه رفتار می کنند. این امر به این معنا نیست که آن ها خشمگین نمی شوند و حتی به همسرشان اهانت نمی کنند این فقط نشان می دهد که آن ها به همسران شان اجازه می دهند که با ابراز نظریات خود در تصمیم گیری های آنان تاثیر بگذارند و احساس اهمیت کنند اما اغلب اوقات مردان، این لطف را جبران نمی کنند. اگر در زمینه نفوذ پذیری از همسرتان مشکل دارید، یکی از بهترین اقدامات شناخت مشکل و صحبت درباره آن با همسرتان است. هیچ کس نمی تواند یک شبه عادت های قدیم را تغییر دهد. اما اگر بتوانید مسئولیت بخشی از مسائل زناشویی خود را که به علت مشکل شما در تقسیم قدرت است بپذیرید گام بلندی در جهت پیشرفت زندگی زناشویی خود برداشته اید. گام بعدی این است که با همسرتان برای نیرو غلبه بر مشکل متحد شوید. از او بخواهید تا با ملایمت مواردی را که شما ناخواسته سلطه جو، دارای حالت تدافعی یا بی ادب بودید به شما یادآور شود.

۵. اصل پنجم: مشکل قابل حل خود را حل کنید

وقتی زن و شوهری به یکدیگر احترام می گذارند و پذیرای دیدگاه های یکدیگرند روشن است که مبنایی مناسب برای حل اختلافات در اختیار دارند با این همه بیشتر اوقات زوج ها در رفع اختلافات یا متقاعد کردن یکدیگر سر در گم می شوند مکالمه ای که می توانست مثمرتر باشد ممکن است به رقابتی پرهیاهو یا سکوت خشمگینانه منتهی شود.

رویکرد رایج برای حل تعارض که بسیاری از درمانگران زناشویی از آن حمایت می کنند این است که سعی کنید خود را به جای همسرتان قرار دهید و با دقت به سخنان او گوش دهید و این موضوع را که به معضل از دیدگاه او توجه کردید با همدلی به وی منتقل سازید.

۶. اصل ششم: غلبه بر بن بست

هدف از درهم شکستن بن بست حل کردن مشکل نیست بلکه در آمدن از بن بست و اقدام به گفت و گو هاست. تعارض محصور در بن بست احتمالاً همواره مشکلی دائمی در زندگی مشترک بوده اما روزی خواهید توانست بدون آنکه که یکدیگر را آزار دهید. ما با هم درباره آن صحبت کنید. خواهید آموخت که چگونه با مشکل کنار بیایید برای آن که مساله برون رفت از بن بست را پیدا کنید. نخست باید علت آن را بیابید خواه مسئله ای مهم باشد مثل آن که فرزندانان چه مذهبی داشته باشند خواه مضحک، این مشکلات ذاتا سرسخت اند برای رها کردن زندگی خود از چنگال این مشکلات باید به وظایف خود متعهد و پای بند باشید. وقتی موضوع مورد بحث فشار کمتری به شما وارد بیاورید و زمانی که بتوانید با شوخ طبعی سالم درباره موضوع بحث کنید شاهد پیشرفت خود خواهید بود. از آن پس سایه سنگین مشکل بر روی عشق و خوشبختی در روابط شما از میان می رود.

۷. اصل هفتم: خلق ارزش های مشترک

اگر در زندگی زناشویی شما به شش اصل نخست پایبند باشید به احتمال زیاد روابط شما با دوام و شادی بخش است کمبودی که ممکن است وجود داشته باشد، احساس عمیق تر و معنا و ارزش مشترک است. زندگی زناشویی صرفاً برای پرورش فرزندان، امور روزمره و عشق ورزی نیست خلق یک زندگی باطنی با یکدیگر ممکن است بعد معنوی نیز داشته باشد. فرهنگی پر بار با نمادها و آیین ها و قدردانی از نقش ها و اهداف را که شما را به هم می پیوندند و به درک این مفهوم که بخشی از یک خانواده اید رهنمون می سازد.

در اصل هر زوج و هر خانواده خرده فرهنگ های خود را خلق می کند و مانند هر فرهنگ دیگر این واحدهای کوچک نیز رسوم، آیین و افسانه هایی با این ویژگی های خود را دارد که مفهوم زندگی مشترک آن ها و معنای قرار گرفتن در گروه آنان را بیان می دارد.

۳۸-۲- کار کرد مطلوب خانواده

چنانچه روابط زناشویی رابطه ای سست باشد پایه های لازم برای موفقیت آمیز بودن و مطلوب بودن عملکرد خانواده لرزان و یا حداقل ضعیف خواهد بود برای زوجی که خودشان با هم سازگار نیستند مشکل است که والدین خوبی باشند. سوال اساسی این است که آیا شرکای ازدواج از روابط میان خود احساس رضایت می کنند؟ در واقع آن ها باید یکدیگر را سیراب، تصدیق و حمایت نمایند. رابطه زناشویی باید بر اساس اطمینان و احترام متقابل باشد که در این امر عوامل عاشقانه و صمیمیت

نیز دخالت دارند. علاوه بر این هر یک از زوجین نیازمند همسر با کفایت و آگاهی هستند که بتواند به موقع به حل تعارضات موجود بپردازد (بارکر، به نقل از دهقانی، ۱۳۷۵).

نظام تربیتی در برگیرنده تمام شیوه‌هایی است که والدین با کمک یکدیگر و برای تربیت و نگهداری بچه‌ها در پیش می‌گیرند بنابراین می‌بایست نسبت به اصول مورد استناد خود متفق باشند، و جهت توجه‌شان نیز معطوف به احتیاجات بچه‌ها و تامین رشد و سلامتی آن‌ها باشد در مجموع تعاملات یا شبکه روابط بین والدین و کودک و نیز روابط بین خود کودکان به طور گسترده‌ای چگونگی جریان رشد کودک را تامین می‌کند (کجباف، آقای و کاویانی، ۱۳۸۳).

به طور کلی کارکرد مطلوب خانواده مفهوم مفیدی است که نه تنها در مورد مشکلات احتمالی به وجود آمده در خانواده بلکه در تعیین این که آیا نیازهای زوجین و فرزندان آن‌ها، آنچنان که می‌بایست برطرف می‌شوند یا نه نیز مد نظر قرار می‌گیرد هر خانواده باید هم نیازهای عاطفی و هم روان‌شناختی اعضای خود را برآورده سازد، و کودکان را برای زندگی مستقل در دنیایی که بعدها در آن قرار خواهند گرفت آماده سازد و در موقع مناسب آن‌ها را روانه جامعه کند (بارکر، به نقل از دهقانی، ۱۳۷۵).

۳۹-۲- معنی و مفهوم خانواده متعادل

شرفی (۱۳۷۴)، در مورد معنی و مفهوم خانواده متعادل عنوان می‌کند:

بدن شک همه افراد در پی یافتن به الگوی خانواده متعادل هستند با این انگیزه به ازدواج روی می‌آورند لیکن ابتدا باید معلوم نمود که خانواده متعادل چیست و شیوه تحقق آن کدام است تا براساس آن ضابطه بتوان داوری نمود و اختلاف‌ها را از بین برد. برای پی بردن به مفهوم خانواده متعادل ابتدا واژه اعتدال را مورد بررسی قرار می‌دهیم پدیده یا کسی را زمانی دارای اعتدال و توازن می‌دانیم که حداقل برخی از ویژگی‌های زیر را دارا باشند.

- ❖ نقطه (مرکز) ثقل آن مشخص و معلوم است.
 - ❖ تساوی کشش‌ها و جاذبه‌ها در پدیده متوازن محرز است.
 - ❖ شی متعادل پس از مختصر حرکت و یا ضربه وارده واژگون نمی‌شود و مجدداً به تعادل پایدار خود برمی‌گردد.
 - ❖ توازن و تعادل زیبایی می‌آفریند شی متعادل موزون و جذاب است.
- برخی از خصوصیات بارز افراد متعادل، نرمال و بهنجار عبارتند از:
- ❖ فرد متعادل از توانایی‌های خود آگاهی دارد.

- ❖ میان خواسته ها و داشته های فرد متعادل نوعی تناسب و تلازم واقعی برقرار است به این مفهوم که شعاع خواسته ها و انتظارات فرد از خویش بر اساس توانایی هایش حد می خورد و تنظیم می شود.
 - ❖ فرد متعادل روابط خود را با دیگران بر اساس توازن در تعادل برقرار می نماید و از افراط و تفریط در مناسباتش به دور است.
 - ❖ نوعی هماهنگی و هم خوانی در کلیه رفتارها و عناصر شخصیتی فرد متعادل مشاهده می شود یعنی نه تنها رابطه منطقی میان گفتار و کردار وی وجود دارد بلکه اجزای گفتاری وی از یک نوع وحدت و هماهنگی آکنده است و در عملکرد هایش نیز تضاد وجود ندارد.
- تصویر واقع بینانه از خانواده متعادل نوعی بصیرت و اعتماد به نفس در انسان می آفریند منظور از خانواده متعادل، سارقان فاقد عیب و نقص نمی باشد بلکه این مفهوم به شبکه ای از روابط متقابل اطلاق می شود که اعضای آن درگیر با مشکلات و موانع احتمالی بوده و ضعف های کم و بیش قابل اعتنایی نیز دارند لیکن در مقابله با موارد مذکور شیوه منطقی اتخاذ می کنند و برای مسائل اهمیتی در خور آن قایل می شوند و در برابر موقعیت های دشوار ناگزیر از انتخاب باشند تصمیم به موقع و مقتضی را اتخاذ می کنند.

۴۰-۲- خانواده مدرن

انسان در گروه زنده می ماند این امر ذاتی وضع انسانی است اساسی ترین نیاز نوزاد وجود مادری است که او را تغذیه و حفاظت کند و آموزش دهد. فراتر از این انسان در تمام جوامع با تعلق به گروه های اجتماعی پا بر جا مانده است. در فرهنگ های مختلف این جوامع از نظر سطح سازمان یافتگی و تمایز متفاوت اند. جوامع بدوی متکی به اجتماعات بزرگ و همراه با توزیع ثابت نقش ها یا وظایف است. با پیچیده تر شدن جامعه و ضرورت یافتن مهارت های تازه ساخت های اجتماعی متمایز می شوند تمدن صنعتی شهری مدرن از انسان دو چیز مطالبه می کند: توانایی کسب مهارت های بسیار تخصصی و قابلیت تطابق سریع با شرایط اجتماعی و اقتصادی دائماً متغیر (مینوچین، به نقل از ثنایی، ۱۳۸۱).

خانواده همواره به موازات تغییرات جامعه دستخوش تغییراتی شده است و خانواده در پاسخ به نیاز های فرهنگ جامعه نقش حمایت و اجتماعی کردن اعضای خود را تقبل و رها کرده است. خانواده به یک معنا دو نقش متفاوت ایفا می کند یکی داخلی که حمایت روان اجتماعی از اعضای خود باشد و دیگری خارجی یعنی برون سازی با فرهنگ و انتقال آن (مهدی زداگان، ۱۳۷۷).

جامعه صنعتی شهری با قدرت در خانواده دخالت کرده است و بسیاری از نقش هایی را که زمانی وظایف خانواده بود در اختیار گرفته است پیران خانواده امروز به طور جداگانه و در خانه کهنسالان یا خانه شهروندان ارشد زندگی می کنند مخارج مربوطه را جامعه از طریق برنامه های امنیت یا رفاه اجتماعی تامین می کند. جوانان از مدرسه وسایل ارتباط جمعی، و همسالان تعلیم می گیرند. تکنولوژی جدید ارزش آنچه را که کار طبقه زن تلقی می شد. به شدت کاهش داده است طوری که وظایف لازم برای بقای واحد خانواده را، ماشین با تولید بهتر آن تغییر داده است شرایط جاری که به زن و شوهر اجازه کار می دهد، یا الزام کار خارج از خانه را ایجاد کرده است. باعث می شود شبکه روابط برون خانگی بالا بگیرد و تعارض بین زن و شوهر تشدید شود. انسان مدرن با وجود تمام این تغییرات هنوز به یک رشته ارزش هایی چسبیده است که متعلق به جامعه متفاوتی است جامعه ای که در آن مرزهای بین خانواده فردای آن به وضوح ترسیم شده بود. پای بندی به یک الگوی منسوخ منجر به این امر شده است که بسیاری از وضعیت هایی که به وضوح مربوط به استحاله خانواده است، اطلاق نابهنجار و آسیب زا پیدا کند، هنوز محک زندگی خانوایی این افسانه است که: «و بدین ترتیب آن ها عروسی کردند و از آن پس با خوبی و خوشی تا پایان عمر زندگی کردند». تعجب آور نیست که هیچ خانواده ای به این ایده آل نمی رسد (مینوچین، به نقل از ثنایی، ۱۳۸۱).

۴۱-۲- زیر منظومه زن و شوهری

ثنایی (۱۳۸۱)، به نقل از مینوچین زیر منظومه زن و شوهری را متشکل از دو بزرگسال با جنسیت های مخالف می داند که با هدف ابراز شده تشکیل خانواده به هم ملحق شده اند. زیر منظومه زن و شوهری دارای تکالیف یا نقش هایی است که برای عملکرد خانواده حیاتی است مهارت های اصلی لازم برای به ثمر رسیدن تکالیف این زیر منظومه عبارت از «مکملیت» و «برون سازی متقابل» است یعنی زن و شوهر باید الگوهایی به وجود آورند که در آن هر کدام عملکرد دیگری را در بسیاری از زمینه ها حمایت کند. باید الگوهای مکملیتی به وجود آورند که به هر کدام از آن ها این امکان را بدهد که تسلیم شود بی آن که احساس کند «تسلیم شده است» هم زن و هم شوهر باید بخشی از مجزا بودن خود را برای کسب تعلق از دست بدهند پافشاری زن و شوهر در حفظ حقوق مستقل خود، ممکن است زیر بار «بهم وابستگی» رفتن را در یک رابطه قرینه مختل کند.

زیر منظومه زن و شوهری می تواند پناهگاه یا مفر استرس های جهان خارج و چارچوب تماس با سایر سیستم های اجتماعی باشد می تواند یادگیری خلاقیت و رشد را در دامان خود تقویت کند. زن و شوهر در روند برون سازی متقابل خود می توانند وجوه خلاق ولی نهفته همسر خود را فعال کنند و بهترین ویژگی های یکدیگر را مورد تقویت قرار دهند البته ممکن است زن و شوهر وجوه

منفی یکدیگر را فعال کنند زن و شوهر می توانند در بهسازی یا نجات دادن همسر خود مصر باشند و با این کار مانع کسب صلاحیت او شوند. به عوض قبول همسر خود، به همان صورتی که هست استانداردهای تازه ای را به او تحمیل می کنند. آن ها ممکن است الگوهای مرادده ای متکی - حامی ایجاد کنند الگوهایی که در آن عضو متکی، متکی باقی می ماند تا احساس حامی بودن همسر خود را تقویت کند. این قبیل الگوهای منفی می تواند در بین زوجین متوسط وجود داشته باشد بی آن که دال بر وجود آسیب گسترده یا انگیزش ناروای هیچ یک از آن ها باشد.

زیر منظمه زن و شوهری باید مرزی ایجاد کند که آن را از مداخله انتظارات و نیازهای سایر سیستم ها حفظ کند این امر خصوصاً وقتی مصداق دارد که خانواده دارای کودکانی هم باشند بزرگسالان باید یک حیطه روان - اجتماعی مخصوص به خود داشته باشند، پناهگاهی که بتوانند در آن از یکدیگر حمایت عاطفی کنند اگر مرز حول زیر منظمه زن و شوهری خیلی سخت و خشک باشد، ممکن است که انزوای آن ها سیستم خانواده را تحت فشار و استرس قرار دهد اما اگر زن و شوهر مرزها را سست نگه دارند ممکن است زیر گروه های دیگر از جمله بچه ها و خویشاوندان در وظایف و عملکرد زیر منظمه آن ها مداخله کنند. به زبان ساده زن و شوهر به یکدیگر به عنوان پناهگاهی در مقابل انتظارات عدیده زندگی احتیاج دارند.

۴۲-۲- تفاوت های زنان و مردان

به اعتقاد روان شناسان در پیدایش تفاوت های زنان و مردان هم عوامل ارثی و هم عوامل محیطی هر دو سهم مهمی دارند اما جامعه شناسان معتقدند که تفاوت های زن و مرد معلول تفاوت در رفتاری است که جامعه در مورد آن ها پیش می گیرد و در کل تفاوت زن و مرد در جزئیات است و نه کلیات از آنجا که یکی از عوامل موثر در رضایت از زندگی زوجین درک تفاوت های بین زوجین می باشد در اینجا به ذکر بعضی از موثرترین تفاوت ها فیزیولوژیکی، عاطفی و شناختی می پردازیم.

۴۲-۱- نقش کروموزوم Y در ایجاد تفاوت ها

کروموزوم Y اولاً باعث می شود که جنین انسان پسر باشد و ثانیاً با الگوی خاص و کاملاً متفاوتی از الگوی جنین دختر رشد کند علاوه بر این کروموزوم ویژگی جنس نر را نیز به او می دهد مثلاً پسر در مقابل انواع آسیب های جسمی روانی نسبت به دختر حساس تر است. مرگ و میر پسران در دوران جنینی و در طول زندگی بیشتر از دختران است و مردها عموماً از نظر بدنی نیرومندتر از زن ها هستند. که همه این ها جزء ویژگی های بنیادی مردهاست و چندان به محیط اجتماعی بستگی ندارد (گنجی، ۱۳۷۵).

۲-۴۲-۲- تفاوت در رشد

جنین پسر در رحم مادر خیلی سریعتر از جنین دختر رشد می کند، این برتری تا ۱۲ سالگی است و از آن پس رشد دخترها بیشتر می شود ولی خلاصه باز پسرها جلو می افتند. دوره استراحت قلب در هر زمان در پسرها کوتاه تر از دخترهاست. بعد از شروع عادت ماهانه بسیاری از دختران هم از نظر جنسی و هم از نظر روانی دچار ناراحتی می شوند آستانه حس درد و حس لمس دختران از بدو تولد پایین تر از پسران است ولی توانایی شنوایی و بویایی زن ها بالاتر از مردان است. این تفاوت طوری است که پسران را برای زندگی فعال و پر جنب و جوش و دختران را برای زندگی آرام آماده می کند (همان منبع).

حجم مغز: صد سال پیش دانشمندان متوجه شدند که حجم مغز مردان بیشتر از آن است و همین مساله را دلیل هوشمندی بیشتر مردان برشمردند. این نگرش بعدها با این فرضیه که حجم مغز انسان تابع ابعاد جسمانی است (هاید،^۱ به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

هیپوتالاموس: ناحیه کوچکی در بخشی از مغز است و تفاوت های جنسی در این ناحیه به چشم می خورد این تفاوت ها ناشی از تمایز بافت مغزی است که در مرحله رشد جنینی صورت می گیرد ممکن است تفاوت های جنسیتی در هیپوتالاموس اثراتی بر روی رفتارهای دو جنس داشته باشد لیکن این مساله تحقیقاً ثابت نشده است (گیبونز،^۲ به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

نیمکره راست، نیمکره چپ: به عقیده جری لوی میزان جانبی شدن (استفاده از نیمکره خاصی از مغز) مغزی زنان کمتر از مردان بوده و احتمال این که دو طرفه باشد در زنان بیشتر است. بدین صورت فضای عصبی بیشتری برای پردازش کلامی اختصاص یافته و پدیده واسطه کارایی زنان در آزمون کلامی بهتر از مردان است. از سوی دیگر به همان نسبت که زنان در توانایی های کلامی مهارت کسب می کنند به همان میزان نیز در توانایی های فضایی ضعیف می شوند. ما حاصل کلام این که بنا بر ادعای لوی مهارت های کلامی زنان بیشتر از مردان بوده و در مهارت های فضایی ضعیف تر از مردان هستند پژوهش های انجام شده فرضیه مطرح شده توسط لوی را اثبات می کنند در رابطه با سنجش توانایی کلامی مردان نیز ثابت شد که مردان بیشتر از زنان جانبی می شوند و این مساله دلیل ضعف شان می باشد. (هالپرن،^۳ به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

اعتماد به نفس: تحقیقات انجام شده حاکی از این است که جنس مونث در قیاس با مردان از اعتماد به نفس کمتری برخوردار است تحقیقات انجام شده در مورد کودکان پیش دبستانی در مقطع سنی

^۱ - Hide

^۲ - Gibonz

^۳ - Halpern

۴/۵ - ۴ سالگی نیز نتایج مشابهی را به دست داده است. به عبارت دیگر جنس مونث تلقی چندان مثبتی از کارکردهای خویش ندارد (کراندال،^۱ به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

مستندات و یافته های موجود حاکی از این است که اشخاصی که در رابطه با موفق شدن مردد هستند از اعتماد به نفس کارآمدی برخوردار نبوده و بدین واسطه از پس کارهای چالش برانگیز بر نمی آیند برای ارزیابی اعتماد به نفس حقیقی زنان باید برخی از مسایل روشن شود. فرضاً چنانچه زنان وظیفه ای را متعلق به جنسیت خویش بدانند در این مقوله اعتماد به نفس چشمگیری را عرضه داشته و کار را به نحو احسن انجام می دهند به علاوه چنانچه زنان در رابطه با وظایف محوله با باز خورد و پس خوراند مثبت مواجه شده و از کیفیت توانایی های واقعی خویش آگاه شوند به لحاظ داشتن اعتماد به نفس هیچ گونه کاستی و نقیصه ای ندارند. نکته آخر در رابطه با قیاس میزان اعتماد به نفس دو جنس این که اگر زنان احساس کنند که کارشان با دیگران مقایسه می شود، دستخوش ضعف اعتماد به نفس می شوند حال اگر کارشان انفرادی بوده و مورد مقایسه با دیگران قرار نگیرد اعتماد به نفس بالایی را از خود نشان می دهند (رحمتی، ۱۳۸۰).

مساله قابل تامل دیگر این که تفسیر مردان از نتیج احتمالی امری قدری اغراق آمیز است، در صورتی که عکس این مطلب در مورد زنان صدق می کند به زبان دیگر زنان در قیاس با مردان از اعتماد به نفس استواری برخوردار نیستند (توماس،^۲ به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

۳-۴۲-۲- تفاوت در علایق و رغبت ها

نوع دوستی، توجه به دیگران صمیمت و ارتباط های حمایتی از خصوصیات زن هاست که تفاوت آشکاری با مردان دارند. آلپورت^۳ و ورنون^۴ در سال ۱۹۳۱ پس از بررسی به این نتیجه رسیدند که علایق زیبایی شناختی، اجتماعی دینی زن ها بیشتر از مردان است مردها بیشتر به جنبه های سیاسی و تئوری علاقه دارند و زن ها بیشتر به مسائل اخلاقی تمایل نشان می دهند زن ها با حرارت نسبت به بی عدالتی اعتراض می کنند و نسبت به آداب و رسوم اجتماعی و ضوابط اخلاقی تلفیق پذیرند پذیرش دیگران خصوصیت دیگری است که در جنس ماده نوع آدمی دیده می شود (گنجی، ۱۳۷۵).

دختران به معاشرت با دیگران و ایجاد روابط اجتماعی علاقه زیادی دارند حال آن که پسران خود را بیشتر به فعالیت های بدنی از جمله بازی و دویدن و دنبال یکدیگر کردن یا هول دادن اسباب بازی

^۱ - Krandal

^۲ - Tomas

^۳ - Alport

^۴ - Warnun

ها و کشیدن آن‌ها مشغول می‌کند، نکته قابل توجه درباره بیشتر این علایق آن است که مستقل از جامعه و فرهنگی است که کودکان در آن بزرگ می‌شوند (همان منبع).

۴-۴۲-۲- پرخاشگری

یکی از برجسته‌ترین تفاوت‌های رفتاری جنسیتی مساله پرخاشگری است. مطالعات نشان می‌دهد که جنس مذکر پرخاشگرتر از جنس مونث است (مکوبی^۱ و ژاکلین^۲)، این یافته شامل انواع رفتارهای پرخاشگرانه نیز می‌شود از جمله می‌توان به پرخاشگری کلامی اشاره کرد (هاید، به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

گرچه شواهد نشان می‌دهد که بسیاری از جنایات‌ها توسط مردان صورت گرفته است لیکن این امر شامل زنان نیز می‌شود مع الوصف بسیاری از پژوهش‌ها حاکی از این است که مردان رفتارهای خشونت‌آمیزتری را نسبت به زنان دارا می‌باشند (فرودی^۳، به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

با این وجود اگر زنی تشخیص دهد که رفتارهای پرخاشگرانه‌اش به حال اجتماع نافع است، از توسل جستن به اعمال پرخاشگرانه خودداری نمی‌کند. واقعیت این است که خشم مردان سبب پرخاشگری می‌شود و این مساله در زنان اضطراب را بر می‌انگیزد (همان منبع).

این مساله که چه عوامل و فاکتورهایی سبب ساز تفاوت‌های جنس در امر پرخاشگری می‌شود پیچیده بوده و هنوز هم از اساس علمی روشنی برخوردار نمی‌باشد با توجه به موقعیت فعلی می‌توان مدعی بود که پرخاشگری بیشتر مردان ناشی از عوامل زیست‌شناختی است که بوسیله تقویت‌کننده‌های محیطی تشدید می‌شود.

۵-۴۲-۲- اضطراب

بسیاری از مطالعات نشان می‌دهند که دختران مضطرب‌تر و هراسناک‌تر از پسران هستند برای اضطراب کلی مقدار $d = 30\%$ می‌باشد (فین‌گیلد^۴، به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰) اگرچه این اختلاف معنی‌دار است لیکن بزرگ نیست نکته قابل توجه اینکه این نوع محاسبات عمدتاً از گزارشات شخصی حاصل می‌شود این در حالی است که پژوهشگران در مشاهدات مستقیم خود به چنین رقمی نمی‌رسند (مکوبی^۵، به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰). آری آمار و ارقام حاکی از این است که زنان

^۱ - Makubi

^۲ - Jaklin

^۳ - Ferudi

^۴ Feen Geld

^۵ - Makubi

بیشتر از مردان دستخوش اضطراب می شوند مع الوصف این احتمال است که مردان ترس های خود را مثل زنان بروز ندهند شاید این امر مرتبط با کلیشه های جنسی باشد بر اساس باور های قالبی مردان نباید بترسند و ترس و اضطراب خویش را آشکار کنند. گرچه این موضوع ادعایی بیش نیست ولی قابل تامل می باشد. مطالعه هراس های قابل تشخیص نیز نشان می دهد که اضطراب زنان محسوساً بیشتر از مردان است (روسو،^۱ به نقل از رحمتی، ۱۳۸۰).

۴۳-۲- پیشینه پژوهش

۴۳-۲-۱- پژوهش های خارجی

پژوهش های فراوان نشان داده اند که انسان ها گرایش به انتخاب همسری شبیه به خود را دارند و ویژگی های شخصیتی هر فرد وی را به سمت انتخاب فرد خاصی سوق می دهد (مید، ۲۰۰۵). شخصیت در "زیر بنای روان شناختی" روابط پایدار سهم است و بنابراین، پیش بینی کننده ای کلیدی برای روابط موفق یا ناکارآمد است (هوستون و هاوتس، ۱۹۹۸، ۳). گاتمن^۴ (۱۹۹۳)، کارنی و برادبوری^۵ (۱۹۹۷) معتقدند برخی ویژگی های شخصیتی مانند روان رنجوری، آسیب پذیری های پایداری را در روابط زناشویی به وجود می آورند و احتمال بروز طلاق را افزایش می دهند. پژوهش واتسون و همکاران^۶ (۲۰۰۰) نشان داد که توافق پذیری و وظیفه شناسی با رضایتمندی زناشویی همبستگی مثبت دارد. در پژوهش عبدالله زاده (۱۳۸۲) بین ویژگی های برون گرایی، تجربه گرایی و وظیفه شناسی با رضایتمندی زناشویی رابطه مثبت و بین روان رنجوری و رضایتمندی زناشویی رابطه منفی وجود داشته است. دونلان و همکاران^۷ (۲۰۰۴) در پژوهش خود دریافتند که روان رنجوری همبستگی مثبت با تعاملات منفی دارد و توافق پذیری و تجربه گرایی همبستگی منفی با تعاملات منفی دارند.

علاوه بر ویژگی های شخصیتی، سلامت روانی نیز یکی دیگر از مواردی است که باعث بروز مشکلاتی در زندگی زناشویی می شود. لاندبلاد و همکاران^۸ (۲۰۰۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که سلامت روانی و سلامت جسمانی هر دو با وضعیت زندگی زناشویی ارتباط دارند. ویسمن و

^۱ - Ruso

^۲ Mead

^۳ Huston & Houts

^۴ Gottman

^۵ Karney & Bradbury

^۶ Watson & etal

^۷ Donnellan & etal

^۸ Lundblad & etal

همکاران ۱ (۲۰۰۷) در پژوهشی نشان دادند که برخی از اختلالات روانی با مشکلات زناشویی ارتباط دارند.

یافته‌های کایزر (۱۹۹۳) نشان داد که در مقایسه زوجین سرخورده و غیر سرخورده، زوجین سرخورده احتمالاً درجه پایین‌تری از بهزیستی روانی را دارند. عوامل زمینه‌ای نیز در بروز مشکلاتی در زندگی زناشویی تاثیرگذار هستند. بهرامی (۱۳۸۰) عوامل مؤثر بر ناسازگاری زناشویی را شامل عدم تناسب سنی، ازدواج در سنین پایین، ناباروری، ناتوانی جنسی و فقر اقتصادی می‌داند. هنری و میلر (۲۰۰۴) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مسائل مربوط به فرزندان با فراوانی ۲۳/۶ درصد از رایجترین مشکلات زوجین است. با توجه به آنچه ذکر گردید، نظر به پیامدهای سرخوردگی در زندگی زناشویی و بالا رفتن میزان طلاق در جامعه، برای حفظ سلامت و بهداشت روانی زوجین و در نتیجه جامعه، در این پژوهش سعی بر آن است تا برای بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روانی با سرخوردگی در ازدواج گامی برداشته شود، چه بسا با شناخت این مسأله بتوان راهکارهای سودمندتری در جهت پیشگیری و کاهش سرخوردگی و افزایش رضایتمندی در زندگی زناشویی ارائه کرد.

۲-۴۳-۲- پژوهش‌های داخلی

نوغانی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با رویکرد نظری و روشی نو، به موضوع شبکه اجتماعی همسرگزینی و تاثیر آن بر رضایت از زندگی زناشویی در بین مردان متأهل شهر مشهد پرداختند. تحقیق حاضر در سطح شبکه‌های خود-محور انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق، مردان متأهل شهر مشهد و حجم نمونه این تحقیق ۱۸۰ نفر است که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای-طبقه‌ای، از سه منطقه بالا، متوسط و پایین شهر مشهد انتخاب شده‌اند. روش تحقیق، پیمایش و ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه بوده است. داده‌های این تحقیق مشتمل بر داده‌های رابطه‌ای و غیر رابطه‌ای است؛ به این صورت که داده‌های مربوط به متغیرهای مستقل و میانجی این تحقیق از نوع رابطه‌ای و داده‌های مربوط به متغیرهای وابسته و کنترل این تحقیق از نوع داده‌های غیر رابطه‌ای یا انتسابی بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که اندازه شبکه همسرگزینی و تنوع شبکه همسرگزینی از حیث پایگاه اجتماعی - اقتصادی تاثیر مثبت و معنی‌داری بر میزان حمایت اجتماعی شبکه از فرد دارد و حمایت اجتماعی شبکه، بر رضایت فرد از زندگی زناشویی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. مردان متأهل به طور متوسط شامل ۲ نفر می‌شوند و از نظر ترکیب شبکه بیش از ۸۰

^۱ Whisman & etal

^۲ Henry & Miller

درصد اعضای شبکه همسرگزینی، با فرد نسبت خویشاوندی داشته اند. یافته ها نشان داد که اندازه شبکه همسرگزینی و تنوع شبکه همسرگزینی از حیث پایگاه اجتماعی - اقتصادی تاثیر مثبت و معنی داری بر میزان حمایت اجتماعی شبکه از فرد دارد و حمایت اجتماعی شبکه، بر رضایت فرد از زندگی زناشویی تاثیر مثبت و معنی داری دارد.

در حوزه رضایت مندی زناشویی پژوهش متعددی انجام شده است.

دغاغله و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود به بررسی رابطه بخشودگی، عشق و صمیمیت با رضایت زناشویی در میان کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی شهر اهواز پرداختند. نمونه شامل ۱۸۶ نفر از کارمندان بود که به روش نمونه گیری طبقه ای در سال ۱۳۹۰ انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده ها در برگیرنده پرسشنامه سنجش بخشش در خانواده، مقیاس عشق استرنبرگ، مقیاس صمیمیت و پرسشنامه رضایت زناشویی بود. این تحقیق از نوع همبستگی بود. نتایج تحلیل همبستگی پیرسون نشان داد که بین بخشودگی و رضایت زناشویی رابطه مثبت معنی دار ($r=0.72$) وجود دارد. همچنین بین صمیمیت و رضایت زناشویی رابطه مثبت معنی دار ($r=0.40$) و میان عشق و رضایت زناشویی رابطه مثبت معنی دار ($r=0.78$) بدست آمد. نتایج حاصل از تحلیل همبستگی چندگانه نیز حاکی از وجود رابطه چندگانه میان بخشودگی، عشق و صمیمیت با رضایت زناشویی بوده و بخشودگی بهترین پیش بینی کننده میزان رضایت زناشویی زوجین گزارش شد. سطح معنی داری فرضیه ها در تحقیق حاضر $p < 0.001$ در نظر گرفته شد.

پورمیدان و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود، با هدف تعیین رابطه بین سبک زندگی و رضایت زناشویی در دانشجویان متاهل دانشگاه های شهر اصفهان به انجام رسانیدند. پژوهش از نوع توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان متاهل دانشگاه های شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ بودند که از میان آن ها ۳۸۳ نفر (۲۷۶ زن، ۱۰۷ مرد) به عنوان نمونه و به صورت خوشه ای تصادفی از ۵ دانشگاه انتخاب شدند. در این پژوهش از دو پرسش نامه رضایت زناشویی انریچ (انریچ، ۱۹۸۶) و سبک زندگی ارتقاء دهنده سلامتی (والکر، ۱۹۹۰) استفاده شد. داده های حاصل از پرسش نامه ها با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه) مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد بین سبک زندگی و رضایت زناشویی رابطه معنادار وجود دارد ($p < 0.01$). تحلیل رگرسیون نشان داد سبک زندگی می تواند ۲۰ درصد واریانس رضایت زناشویی را تبیین کند. با توجه به این یافته، می توان از طریق آموزش تغییر سبک زندگی به زوجین کمک کرد تا با اصلاح سبک زندگی خود، باعث غنی سازی زندگی مشترک خود گردند.

مهمانیان و همکاران (۱۳۸۵) به «بررسی رابطه هوش هیجانی و رضایت زناشویی در دبیران زن» پرداختند. در این پژوهش از طرح تحقیق همبستگی، استفاده شد. ۲۴۰ نفر از دبیران زن متاهل شهر تهران با روش تصادفی چند مرحله ای، انتخاب و با توجه به هدف و فرضیات مطرح شده مورد آزمون قرار گرفتند. ابزارهای مورد استفاده عبارتند از: «سیاهه هوش هیجانی سبیریا شیرینک» و «مقیاس رضایت زناشویی هادسون». در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده ها، از آزمون ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعیین و تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده شد. نتایج نشان می دهد که همبستگی معنی داری بین «هوش هیجانی» و «رضایت زناشویی» وجود دارد. همچنین از بین مولفه های هوش هیجانی به ترتیب، «خودآگاهی هیجانی»، «مهارتهای اجتماعی»، «خود مهارگری»، «همدلی» تاثیر معنی داری بر رضایت زناشویی دارند و نیز «هوش هیجانی» و «رضایت زناشویی»، تاثیر معنی داری بر «موفقیت شغلی» دارند.

بخشایش و مرتضوی (۱۳۸۸) در پژوهش خود تعیین رابطه رضایت جنسی با سلامت عمومی و رضایت زناشویی زوجین پرداختند. پژوهش از نوع همبستگی چند متغیری بود که ۵۰ زوج به روش نمونه گیری در دسترس از میان تمام زوجین ساکن شهر یزد در سال ۱۳۸۷ انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (اولسون، ۱۹۸۹) و پرسشنامه ۲۸ سوالی سلامت عمومی گلدبرگ و هیلر (سال ۱۹۷۹) بود. داده ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل، تحلیل واریانس یک راهه و آزمون تعقیبی شفه تحلیل شد. نشان دادند همبستگی بین رضایت جنسی و رضایت زناشویی مثبت است، اما این دو متغیر با سلامت عمومی رابطه ندارند. همچنین تفاوت زنان و مردان (زن و شوهرها) از لحاظ این متغیرها معنادار نبود. رابطه میزان تحصیلات با رضایت جنسی معنادار بود، ولی با رضایت زناشویی و سلامت عمومی معنادار نبود. رابطه مدت زمان ازدواج با رضایت زناشویی و سلامت عمومی زوجین معنادار نبود، اما با رضایت جنسی رابطه معنادار و معکوس داشت، به طوری که افراد با مدت زمان ازدواج کمتر، رضایت جنسی بالاتری را گزارش کردند. چون همبستگی بین مدت زمان ازدواج و رضایت از روابط جنسی منفی است، ممکن است بالارفتن سن آزمودنی ها باعث کاهش توانایی و میل آن ها به روابط جنسی شود. علاوه بر آن از بین رفتن تازگی طرفین برای یکدیگر نیز می تواند یک عامل مهم و تاثیرگذار در این زمینه باشد.

عبدالستار و همکاران (۱۳۹۰) پژوهشی در این زمینه انجام دادند هدف این پژوهش، تعیین رابطه بین سلامت روان و رضایتمندی زناشویی در زوج های مناطق آسیب خیز شهر گرگان بود. با استفاده از مدل تحلیل رگرسیون چندمتغیره و تحلیل واریانس، رابطه بین سلامت روان و رضایت مندی زناشویی در ۳۰۰ مرد و زن متاهل مناطق آسیب خیز شهر گرگان ارزیابی شد. سلامت روان توسط پرسشنامه سلامت عمومی - ۲۸ سوالی و رضایت مندی زناشویی با استفاده از فرم ۴۷ سوالی پرسشنامه رضایت

مندى زناشويى انريچ اندازه گيرى شد. رضايت مندى زناشويى توسط سطح سلامت روان فرد پيش بينى شد. همچنين افسردگى و اضطراب به صورت معنادارى با رضايت مندى زناشويى همبستگى داشت. در اين جمعيت، ۵۲.۵ درصد افراد، داراى اختلال روانى در سطح بالينى بودند و ميانگين رضايت مندى زناشويى در اين جمعيت ۵۱.۷۴ بود كه نشان دهنده رضايت مندى در حد متوسط است. سلامت روان فرد، پيش بينى كننده رضايت مندى زناشويى است. با توجه به اين يافته ها مى توان با ارتقاى سلامت روان فرد، رضايت مندى زناشويى زوج ها را ارتقا داد

فصل سوم:
روش شناسی پژوهش

۱-۳- روش پژوهش

در این تحقیق که دارای دو بخش نظری و تجربی است، در بخش نظری از روش اسنادی و کتابخانه ای و در بخش تجربی از روش پیمایش استفاده شده است. پیمایش عام ترین روش تحقیق در علوم انسانی است. روشی است برای گردآوری داده ها که در آن از گروه های معینی از افراد خواسته می شود به تعدادی پرسش مشخص پاسخ دهند. این پاسخ ها مجموعه اطلاعات تحقیق را تشکیل می دهند. پیامد پیمایش برای محقق دسته ای از پاسخ هاست که غالباً گزینه های ثابت پرسش ها هستند و از مجموع آن ها می توان برای سنجش خصوصیات و نگرش گروه های اجتماعی معین استفاده نمود. (بیکر، ۱۳۸۵، ۹۸)

روش هر پژوهش به اعتقادات نظری خاص محقق و شیوه نگرش او به واقعیات اجتماعی همراه با مقتضیات خاص هر موضوع متکی است. روش این پژوهش توصیفی-استنباطی است. هومن (۱۳۷۷) معتقد است: تحقیق توصیفی به منظور توضیح سیستماتیک، عینی و دقیق وقایع و خصوصیات موضوع مورد نظر صورت می گیرد.

۲-۳- جامعه آماری

در پژوهش حاضر جامعه آماری شامل کلیه زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در بررسی تأثیر شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی به میزان طلاق و رضایت زناشویی در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ می باشد.

۳-۳- حجم نمونه و نمونه گیری

نمونه حاصل گردآوری اطلاعات فقط درباره تعدادی از اعضای جامعه آماری مورد پژوهش است. هدف از مطالعه نمونه، کسب اطلاع در مورد جامعه ای است که نمونه از آن انتخاب شده است، بنابراین هر چه نمونه با حجم بزرگتری انتخاب شود، شاخص های آماری محاسبه شده برآورد دقیق تری از پارامترهای جامعه به دست خواهند آورد (دلاور، ۱۳۹۰). روش نمونه گیری در این پژوهش با به صورت تصادفی است که مقدار نمونه ۱۰۰ نفر زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال انتخاب شده است.

۴-۳- نحوه گردآوری داده ها

برای گردآوری داده های مورد نیاز در هر تحقیقی روش های مختلفی از قبیل کتابخانه ای، میدانی، مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه وجود دارد که محقق با توجه به موضوع، نوع داده های مورد نیاز و سایر عوامل اقدام به انتخاب یک یا چند روش از آن ها برای جمع آوری داده ها می کند. در این پژوهش از منابع کتابخانه ای و سایت های علمی مختلف استفاده شده است. بررسی های کتابخانه

ای به منظور جمع آوری جامع اسناد علمی و تحقیقی، کتبی یا غیر کتبی که محقق باید با تخفیف خاص از آن‌ها الهام بگیرد، انجام می‌شود. بررسی‌های کتابخانه‌ای در تنظیم ادبیات پژوهش بسیار ضروری است که می‌تواند جامعیتی در داده‌های پرسشنامه ایجاد کند و چارچوبی را برای مطالعات بعدی فراهم نماید. در مرحله دوم پژوهش از روش استنباطی و با استفاده از پرسشنامه برای بررسی مولفه‌های هریک از متغیرها مورد بررسی قرار گرفت.

۳-۵- ابزار اندازه‌گیری پژوهش

در این پژوهش از دو پرسشنامه رضایتمندی زناشویی در این پژوهش از دو پرسشنامه رضایتمندی زناشویی Enrich و پرسشنامه محقق ساخته شبکه‌های اجتماعی و مجازی استفاده شده است.

۳-۵-۱- آزمون رضایتمندی زناشویی Enrich

پرسش‌نامه رضایت زناشویی انریچ^۱ ابزار اندازه‌گیری این تحقیق می‌باشد. این پرسش‌نامه به عنوان یک ابزار تحقیق معتبر در تحقیقات متعددی برای رضایت زناشویی مورد استفاده قرار گرفته است.

۱۲ مقیاس این پرسش‌نامه به شرح زیر توصیف شده است:

- ✓ پاسخ قرار دادی
- ✓ رضایت زناشویی^۲
- ✓ موضوعات شخصیتی^۳
- ✓ ارتباط زناشویی^۴
- ✓ حل تعارض^۵
- ✓ نظارت مالی^۶
- ✓ فعالیت‌های مرتبط به اوقات فراغت^۷
- ✓ روابط جنسی^۸
- ✓ ازدواج و بچه‌ها^۹

^۱ - Enrich

^۲ - marital satisfaction

^۳ - personality issues

^۴ - marital communication

^۵ - conflict resolution

^۶ - financial management

^۷ - pleasure activities

^۸ - sexual relation

^۹ - marriage and children

✓ بستگان و دوستان^۱

✓ نقش های مربوط به برابری زن و مرد^۲

✓ جهت گیری عقیدتی^۳

نمره های کمتر از ۳۰ نشانگر نارضایتی شدید همسران از روابط زناشویی است.
نمره بین ۳۰ تا ۴۰ نشانگر عدم رضایت از روابط زناشویی همسران است.
نمره های بین ۴۰ تا ۶۰ نشانگر رضایت نسبی و متوسط از روابط زناشویی همسران است.
نمره های بین ۶۰ تا ۷۰ نشانگر رضایت زیاد همسران از روابط زناشویی است.
نمره های بالاتر از ۷۰ نشانگر رضایت فوق العاده از روابط زناشویی است.

۱-۱-۵-۳- رویایی و پایایی پرسشنامه Enrich

لسون، فورنیرو و دراکمن (۱۹۸۹) ضریب اعتبار این پرسشنامه را با ضریب آلفا ۰/۹۲ گزارش کرده اند. ضریب همبستگی این پرسشنامه با مقیاس های رضایت خانوادگی از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰ با مقیاس های رضایت زندگی از ۰/۳۲ تا ۰/۴۱ است که نشانه رویایی سازه آن است کلیه خرده مقیاس ها پرسشنامه Enrich زوج های راضی و ناراضی را متمایز می کند و این نشان می دهد که این پرسشنامه از رویایی ملاک خوبی برخوردار است.

سلیمانیان در پژوهشی تحت عنوان «بررسی تفکرات غیر منطقی بر اساس رویکرد شناختی بر نارضایتی زناشویی» در ارتباط با اعتبار و رویایی این پرسشنامه می گوید:
برای استفاده پرسشنامه در پژوهش ابتدا پرسشنامه ترجمه شد، پس از ترجمه سوالات به رویت متخصصین روانشناسی رسید و رویایی محتوای آن مورد تایید قرار گرفت در مرحله بعد پرسشنامه بر روی گروه ۱۱ نفری اجرا شد و ضریب همبستگی اعتبار آن از طریق آلفا محاسبه شد که ۰/۹۳ بدست آمده است.

با توجه به زیاد بودن سوالات پرسشنامه (۱۱۵ سوال) که موجب خستگی بیش از حد آزمودنی ها می شد تصمیم گرفته شد فرم کوتاهی از آن تهیه شود برای این منظور ابتدا همبستگی هر یک از سوالات با کل پرسشنامه از طریق ضریب همبستگی محاسبه گردید سپس ۴ سوال که از همبستگی نسبتاً بالایی برخوردار بود انتخاب شدند، این انتخاب بطوری مساوی از مقیاس های مختلف پرسشنامه صورت گرفت و بدین ترتیب در مجموع ۴۷ سوال انتخاب شد که مجدداً ضریب اعتبار فرم ۴۷ سوالی بر روی یک گروه ۱۱ نفری با استفاده از ضریب آلفا محاسبه گردید که ضریب اعتبار ۰/۹۵ بدست

^۱ - family and friends

^۲ - egalitarian roles

^۳ - religious beliefs

آمد در این پژوهش از فرم ۴۷ سوالی رضایتمندی زناشویی Enrich استفاده گردیده است. ضریب آلفای بدست آمده در این مطالعه برای رضایت زناشویی ۰/۸۴۲ بدست آمده است.

۳-۵-۲- پرسشنامه شبکه های اجتماعی و مجازی

این پرسشنامه پس از مشورت با استاد راهنما توسط پژوهشگر تدوین شده است. این پرسشنامه حاوی ۱۴ سوال است. این پرسشنامه مطالب زیر را می‌سنجد:

- ✓ میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و مجازی
- ✓ دلیل استفاده از شبکه های اجتماعی و مجازی
- ✓ محتوای مورد استفاده در شبکه های اجتماعی و مجازی
- ✓ نظر همسر در مورد استفاده از شبکه های اجتماعی و مجازی

۳-۵-۲-۱- روایی و پایایی پرسشنامه شبکه های اجتماعی و مجازی

ضریب آلفای بدست آمده در این مطالعه برای متغیر استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی ۰/۷۰۱ بدست آمده است.

۳-۶- روش گردآوری داده ها

در این تحقیق از روش پرسشنامه، استفاده گردیده است. بدین منظور از دو پرسشنامه رضایتمندی زناشویی در این پژوهش از دو پرسشنامه رضایتمندی زناشویی Enrich و پرسشنامه محقق ساخته شبکه‌های اجتماعی و مجازی استفاده شده است.

۳-۷- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

با مقایسه مقدار بدست آمده از آزمون با مقدار در نظر گرفته برای سطح معنی دار بودن، با توجه به درجه اطمینان مورد نظر، به تحلیل فرضیات پرداخته می‌شود.

۳-۸- بررسی عوامل دموگرافیک بر روی متغیرهای تحقیق

در این پژوهش عوامل دموگرافیک عبارتند از: جنسیت، سن و میزان تحصیلات که هر یک ممکن است بر روی متغیرهای تحقیق تاثیر گذار باشد که این موارد در فصل چهار مورد بررسی قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد که جنسیت پاسخ دهندگان بر روی پاسخ آن‌ها و در نتیجه متغیرهای تحقیق تأثیری نداشته باشد. همچنین به نظر می‌رسد که سن پاسخ دهندگان بر روی پاسخ آن‌ها و در نتیجه متغیرهای تحقیق تأثیری نداشته باشد.

فصل چهارم:
تجزیه و تحلیل داده ها

۴-۱- یافته ها:

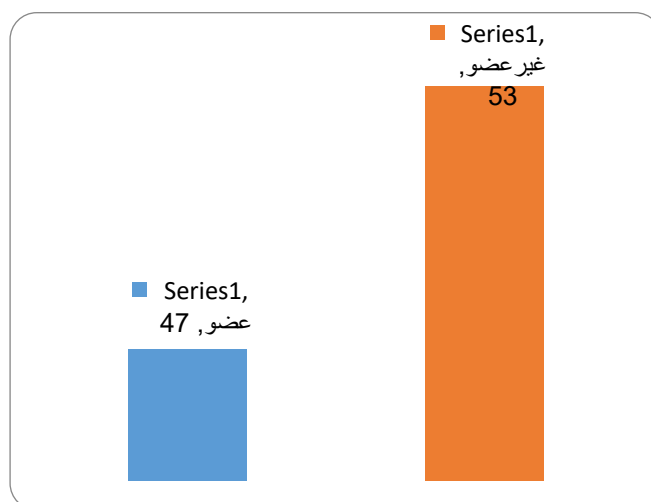
هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر روی طلاق و رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ می باشد. روش تجزیه و تحلیل داده ها در این پژوهش بر اساس آمار توصیفی-استنباطی بوده است. یافته ها نشان داد که پژوهش در سطح ۰.۹۵ معنادار می باشد. یعنی می توان نتیجه گرفت که افزایش در استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی باعث کاهش میزان رضایت زناشویی و افزایش طلاق بین زوجین می شود.

۴-۲- تحلیل ویژگی های جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

از میان ۱۰۰ نفر شرکت کننده در این مطالعه، ۴۷ نفر عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بوده اند و بقیه عضو نبوده اند (جدول و نمودار ۴-۱).

جدول ۴-۱: توزیع افراد بر حسب عضویت در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی

عضویت	فراوانی	درصد
بلی	۴۷	۴۷/۰
خیر	۵۳	۵۳/۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰/۰

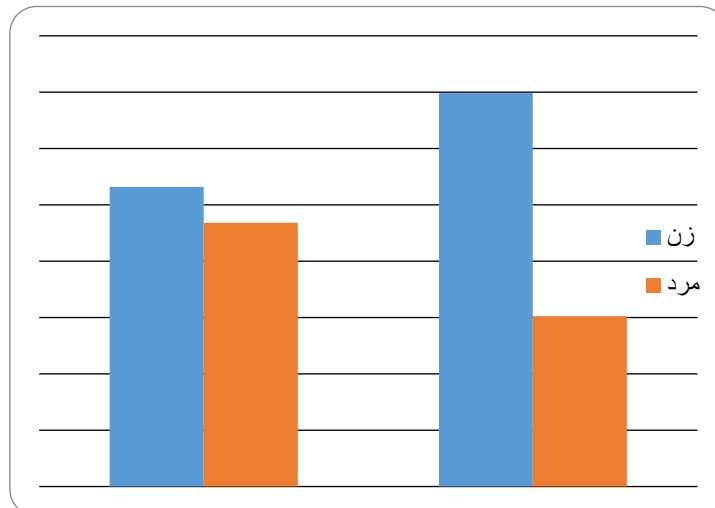

نمودار ۴-۱: چگونگی توزیع افراد بر حسب عضویت در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی

همچنین ۶۲ نفر از افراد نمونه را زنان و بقیه را مردان تشکیل داده‌اند (جدول و نمودار ۴-۲).

جدول ۴-۲: توزیع افراد بر حسب جنسیت به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی

جمع	خیر	بلی	جنسیت	
			عضویت	
۶۲	۳۷	۲۵	فراوانی	
۶۲/۰	۶۹/۸	۵۳/۲	درصد	
۳۸	۱۶	۲۲	فراوانی	
۳۸/۰	۳۰/۲	۴۶/۸	درصد	
۱۰۰	۵۳	۴۷	فراوانی	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	درصد	

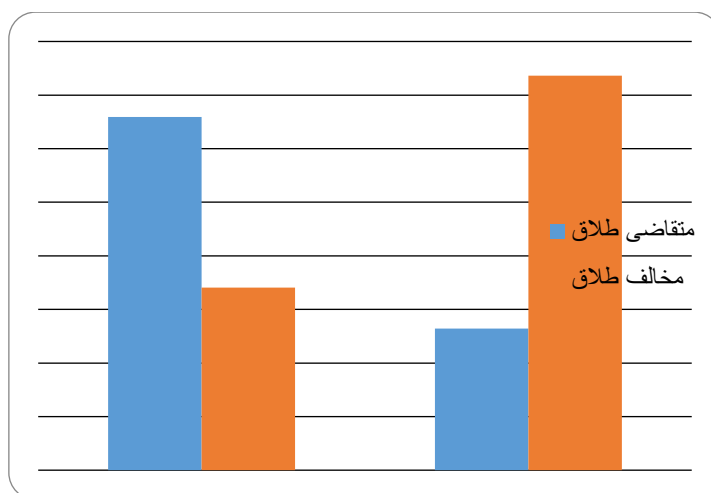

نمودار ۴-۲: چگونگی توزیع افراد بر حسب جنسیت در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

همان‌طور که از جدول و نمودار فوق مشاهده می‌شود تعداد زنان در هر دو گروه عضو و غیر عضو از مردان بیشتر است. همچنین در بین زنان، بیشتر افراد در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی عضویت ندارند اما در بین مردان، بیشتر افراد در این نوع شبکه‌ها عضو هستند. از دیگر یافته‌های توصیفی می‌توان به توزیع افراد بر مبنای متقاضی طلاق اشاره کرد که نتایج آن در جدول و نمودار ۴-۳ آمده است.

جدول ۳-۴: توزیع افراد بر حسب متقاضی طلاق به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

جمع	خیر	بلی	عضویت	
			متقاضی طلاق	
۴۵	۱۴	۳۱	فراوانی	
۴۵/۰	۲۶/۴	۶۵/۹	درصد	
۵۵	۳۹	۱۶	فراوانی	
۵۵/۰	۷۳/۶	۳۴/۱	درصد	
۱۰۰	۵۳	۴۷	فراوانی	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	درصد	

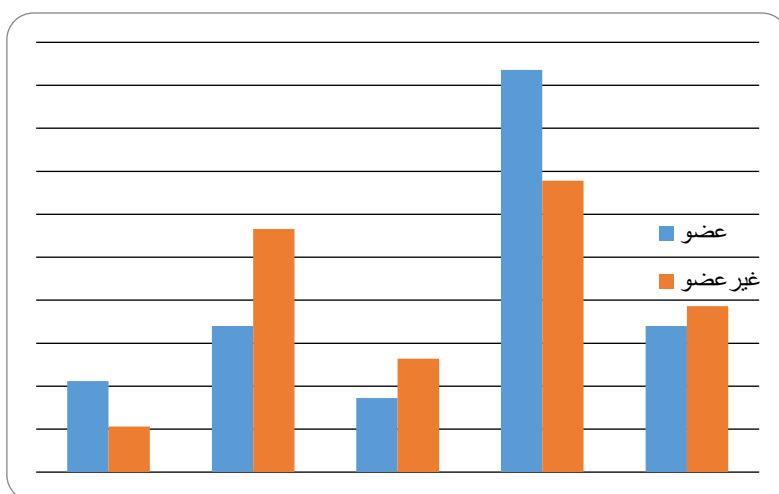
نمودار ۳-۴: چگونگی توزیع افراد بر حسب متقاضی طلاق در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

از جدول و نمودار ۳-۴ مشاهده می شود که از بین ۴۷ نفری که عضو شبکه های اجتماعی هستند ۳۱ نفر (۶۵/۹ درصد) متقاضی طلاق می باشند. در کل افراد نمونه، ۴۵ نفر متقاضی طلاق و بقیه مخالف طلاق بوده اند.

سطح تحصیلات از دیگر متغیرهای دموگرافیکی (جمعیت شناختی) بود که از افراد مورد مطالعه مورد پرسش قرار گرفت که توزیع فراوانی آن به تفکیک افراد عضو و غیر عضو در جدول و نمودار ۴-۴ نشان داده شده است.

جدول ۴-۴: توزیع افراد بر حسب سطح تحصیلات به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

جمع	خیر	بلی	عضویت	
			سطح تحصیلات	
۸	۳	۵	فراوانی	
۸/۰	۵/۳	۱۰/۶	درصد	
۲۳	۱۵	۸	فراوانی	
۲۳/۰	۲۸/۳	۱۷/۰	درصد	
۱۱	۷	۴	فراوانی	
۱۱/۰	۱۳/۲	۸/۶	درصد	
۴۰	۱۸	۲۲	فراوانی	
۴۰/۰	۳۳/۹	۴۶/۸	درصد	
۱۸	۱۰	۸	فراوانی	
۱۸/۰	۱۹/۳	۱۷/۰	درصد	
۱۰۰	۵۳	۴۷	فراوانی	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	درصد	

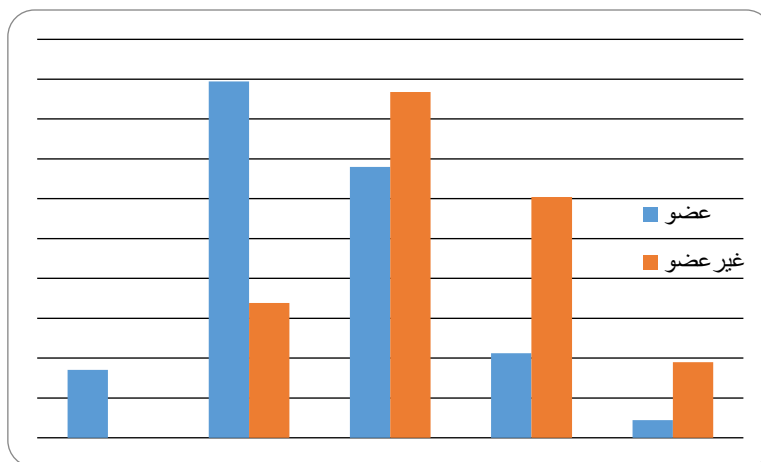

نمودار ۴-۴: چگونگی توزیع افراد بر حسب سطح تحصیلات در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

از جدول و نمودار فوق مشاهده می شود که بیشتر افراد در هر دو گروه عضو و غیر عضو سطح تحصیلات لیسانس داشته اند و بعد از آن مقاطع دیپلم و فوق لیسانس در رتبه های بعدی قرار دارند. از دیگر یافته های توصیفی، میزان رضایت از روابط زناشویی در میان افراد نمونه به تفکیک دو گروه عضو و غیر عضو می باشد که نتایج آن در جدول و نمودار زیر آمده است.

جدول ۴-۵: توزیع افراد بر حسب رضایت از روابط زناشویی به تفکیک دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

جمع	خیر	بلی	میزان رضایت	
			عضویت	
۴	۰	۴	فراوانی	
۴/۰	۰/۰	۸/۵	درصد	
۳۰	۹	۲۱	فراوانی	
۳۰/۰	۱۶/۹	۴۴/۷	درصد	
۳۹	۲۳	۱۶	فراوانی	
۳۹/۰	۴۳/۴	۳۴/۰	درصد	
۲۱	۱۶	۵	فراوانی	
۲۱/۰	۳۰/۲	۱۰/۶	درصد	
۶	۵	۱	فراوانی	
۶/۰	۹/۵	۲/۲	درصد	
۱۰۰	۵۳	۴۷	فراوانی	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	درصد	

نمودار ۴-۵: چگونگی توزیع افراد بر حسب رضایت زناشویی در دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

از جدول و نمودار ۴-۵ مشاهده می شود که تعداد افراد عضو که ناراضایتی شدید و یا عدم رضایت از روابط زناشویی داشته اند بیشتر از افراد غیر عضو می باشد.

۳-۴- آزمون نرمال بودن توزیع متغیرها

قبل از انجام تحلیل داده های مورد نظر، ابتدا باید به بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای مورد مطالعه (استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و رضایت زناشویی) پرداخته شود تا معلوم گردد

که از چه روشی (پارامتری یا ناپارامتری) باید برای آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده کرد. برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای اصلی تحقیق از آزمون کلموگروف اسمیرنوف از استفاده شده است. نتایج آزمون در جدول زیر آمده است.

جدول ۴-۶: آزمون تعیین نرمال بودن متغیرهای اصلی تحقیق

متغیر	آماره کلموگروف اسمیرنوف	مقدار p^*	توزیع نرمال
استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی	۰/۹۷۸	۰/۵۸۹	بلی
رضایت زناشویی	۰/۸۹۳	۰/۳۲۱	بلی

* p-value

قبل از اینکه نتایج جدول فوق را تفسیر کنیم، ذکر این نکته ضروری است که اگر مقدار p متغیرها بیشتر از سطح معناداری $0/05$ باشد، نتیجه می‌گیریم که توزیع آن متغیر نرمال است. بنابراین با توجه به این نکته، نتایج خروجی جدول ۴-۶ نشان می‌دهد که مقدار p مربوط به آزمون کلموگروف در نمرات متغیرهای اصلی تحقیق بیشتر از $0/05$ است، بنابراین نتیجه می‌گیریم که توزیع متغیرهای میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و رضایت زناشویی نرمال می‌باشد.

۴-۴- بررسی فرضیه های تحقیق

۴-۴-۱- فرضیات اصلی

فرضیه اول: میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال شهر اصفهان اثر معناداری دارد.

جهت بررسی و ارائه مدل رگرسیونی متغیر ملاک (وابسته) رضایت زناشویی (Y) و متغیر پیش‌بین (مستقل) استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی (X)، پس از بررسی شاخص‌های کفایت مدل که در جداول زیر آمده است، به ارائه مدل برازش یافته می‌پردازیم.

جدول ۴-۷: شاخص کفایت مدل رابطه رضایت زناشویی و استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف معیار خطا	دوربین- واتسون
-۰/۴۹۸	۰/۳۴۳	۰/۳۳۸	۰/۳۸	۱/۵۷۷

در جدول ۴-۷ مشاهده می‌شود که همبستگی بین متغیر وابسته (رضایت زناشویی) و متغیر مستقل (استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی) برابر با $-0/498$ می‌باشد. به عبارتی با توجه به

منفی بودن ضریب همبستگی بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که افزایش در استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی باعث کاهش میزان رضایت زناشویی زوجین می‌شود. هم‌چنین ضریب تعیین ۰/۳۴۳ بدست آمده است که این مقدار نشان می‌دهد استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی به تنهایی بیش از ۳۴ درصد تغییرات رضایت زناشویی زوجین را تبیین می‌کند. با توجه به این‌که مقدار آماره دوربین – واتسون از مقدار استاندارد ۱/۵ بزرگتر است در نتیجه استقلال باقیمانده‌ها را نتیجه می‌گیریم. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد، مدل از کفایت لازم برخوردار است. جدول زیر معنادار بودن رگرسیون بوسیله آزمون F محاسبه شده است.

جدول ۴-۸: جدول آزمون تحلیل واریانس جهت معنی‌داری مدل رگرسیونی

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	مقدار p
رگرسیون	۱۳/۳۳۳	۱	۱۳/۳۳۳	۹۲/۱۸۴	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۴/۳۱۹	۹۸	۰/۱۴۵		
کل	۲۷/۶۵۱	۹۹			

با توجه به اینکه در جدول ۴-۸ مقدار p کمتر از سطح معناداری ۰/۰۵ شده است بنابراین نشان از معنی‌دار بودن مدل رگرسیونی می‌باشد.

جدول ۴-۹: خلاصه تحلیل رگرسیون ساده در مورد استفاده از شبکه های اجتماعی برای پیش بینی رضایت زناشویی

مدل	β	SE	t	مقدار p
مقدار ثابت	۰/۵۰۷	۰/۱۳۰	۳/۹۰۷	۰/۰۰۰
استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی	-۰/۷۳۱	۰/۰۷۶	-۹/۶۰۱	۰/۰۰۰

ضریب رگرسیونی متغیرهای پیش‌بین = β

SE = انحراف استاندارد خطا

متغیر وارد شده در معادله رگرسیونی هسته اصلی رگرسیون می‌باشد که در جدول ۴-۹ آمده است. معادله رگرسیونی را می‌توان با استفاده از ستون ضرایب رگرسیونی به شرح زیر محاسبه کرد: استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی * $-۰/۷۳۱ - ۰/۵۰۷ =$ برآورد رضایت زناشویی یعنی با ارتقای یک واحد استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی، $۰/۷۳۱$ واحد رضایت زناشویی کاهش پیدا خواهد کرد در نتیجه ارتباط منفی است.

هم‌چنین با توجه به آزمون t و مقدار p بدست آمده که کمتر از ۰/۰۵ است می‌توان نتیجه گرفت که میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال

شهر اصفهان تاثیر معناداری دارد. به عبارتی استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی در کاهش رضایت زناشویی زوجین شهر اصفهان نقش موثری دارد. بنابراین فرضیه اصلی اول مورد تایید می باشد.

فرضیه دوم: بین رضایت زناشویی افراد عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و افراد غیر عضو تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به اینکه متغیر عضویت در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی دارای مقیاس اسمی و دو گروه می باشد بنابراین از آزمون تی مستقل برای بررسی این فرضیه استفاده می شود.

جدول ۴-۱۰: شاخصه های توصیفی میزان رضایت زناشویی به تفکیک افراد غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی

متغیر	عضو		غیر عضو	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
رضایت زناشویی	۵۴/۰۱	۴/۳۹	۸۱/۹۴	۵/۳۳

از جدول ۴-۱۰ مشاهده می شود که میانگین رضایت زناشویی در میان افراد غیر عضو به طور قابل توجهی بیشتر از افراد عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی است. حال برای آزمون معناداری این تفاوت بدست آمده از نتایج جدول ۴-۱۱ استفاده می شود.

جدول ۴-۱۱: نتایج آزمون تی مستقل برای مقایسه میانگین نمرات رضایت زناشویی بین افراد غیر عضو و عضو

متغیر	آماره t	درجه آزادی	مقدار p	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
رضایت زناشویی	۱۲/۶۱۷	۹۸	۰/۰۰۰	۲۷/۹۳۰	۲۵/۲۹۶	۳۰/۱۵۷

در جدول ۴-۱۱ از مقدار آماره تی و مقدار p بدست آمده می توان نتیجه گرفت که میانگین رضایت زناشویی بین دو گروه غیر عضو و عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی تفاوت معناداری دارد ($p < ۰/۰۵$). بنابراین فرضیه اصلی دوم نیز مورد تایید می باشد.

فرضیه سوم: بین تقاضای طلاق و عضویت افراد در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به اینکه دو متغیر تقاضای طلاق و عضویت از نوع کیفی اسمی هستند بنابراین برای بررسی این فرضیه از آزمون خی دوی پیرسون استفاده می شود نتایج آن در جدول ذیل آمده است.

جدول ۴-۱۲: نتایج آزمون خی دوی پیرسون برای ارتباط بین متغیرهای تقاضای طلاق و عضویت

مقدار p	درجه آزادی	خی دو پیرسون
۰/۰۰۰	۱	۱۵/۷۳۷

خروجی جدول ۴-۱۲ نشان می‌دهد که متغیر تقاضای طلاق با عضویت رابطه معناداری دارد ($p < ۰/۰۵$). به عبارتی عضویت در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی، به طور معناداری با افزایش میزان تقاضای طلاق زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال شهر اصفهان همراه است. بنابراین فرضیه اصلی سوم نیز مورد تایید می‌باشد.

۲-۴-۴- فرضیات فرعی

فرضیه اول: بین رضایت زناشویی زنان و مردان عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی تفاوت معناداری وجود دارد.

با توجه به اینکه متغیر جنسیت دارای مقیاس اسمی و دو گروه می‌باشد بنابراین از آزمون تی مستقل برای بررسی این فرضیه استفاده می‌شود.

جدول ۴-۱۳: شاخصه های توصیفی میزان رضایت زناشویی به تفکیک زنان و مردان عضو شبکه های اجتماعی

متغیر	زن		مرد	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
رضایت زناشویی	۵۲/۲۱	۳/۸۶	۵۳/۰۵	۴/۲۰

از جدول ۴-۱۳ مشاهده می‌شود که میانگین رضایت زناشویی در میان مردان به طور ناچیزی بیشتر از زنان عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی است. حال برای آزمون معناداری این تفاوت بدست آمده از نتایج جدول زیر استفاده می‌شود.

جدول ۴-۱۴: نتایج آزمون تی مستقل برای مقایسه میانگین نمرات رضایت زناشویی بین زنان و مردان عضو

متغیر	آماره t	درجه آزادی	مقدار p	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
رضایت زناشویی	۱/۵۲۱	۴۵	۰/۱۴۳	۰/۸۴۰	-۰/۳۲۱	۰/۸۹۴

در جدول ۴-۱۴ از مقدار آماره تی و مقدار p بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که میانگین رضایت زناشویی بین دو گروه زنان و مردان عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی تفاوت معناداری ندارد ($p > 0/05$). بنابراین فرضیه فرعی اول مورد تایید نمی‌باشد.

فرضیه دوم: بین رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی با سطوح تحصیلات رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به اینکه متغیر سطح تحصیلات دارای مقیاس رتبه‌ای و بیش از دو گروه می‌باشد بنابراین از آزمون تحلیل واریانس برای بررسی این فرضیه استفاده می‌شود.

جدول ۴-۱۵: میانگین و انحراف معیار نمرات رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی به تفکیک سطح تحصیلات

متغیر	زیر دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس
	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین	میانگین
	(انحراف معیار)	(انحراف معیار)	(انحراف معیار)	(انحراف معیار)	(انحراف معیار)
رضایت زناشویی	۴۸/۷۳(۴/۵۳)	۴۸/۷۰(۲/۳۱)	۴۷/۴۲(۲/۶۹)	۴۶/۲۱(۳/۰۱)	۴۴/۹۶(۲/۲۴)

از نتایج جدول ۴-۱۵ مشاهده می‌شود که با بالا رفتن سطح تحصیلات، میانگین رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی کاهش می‌یابد. حال برای آزمون معناداری این تفاوت-های بدست آمده از نتایج جدول ۴-۱۶ استفاده می‌شود.

جدول ۴-۱۶: تحلیل واریانس برای مقایسه میانگین رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی بین سطح تحصیلات

مدل	مجموع	درجه	میانگین مجموع	آماره F	مقدار
	مربعات	آزادی	مربعات		p
بین گروهی	۴۰۸/۲۹۷	۴	۱۰۲/۰۷۴	۱/۶۷۶	۰/۵۲۱
درون گروهی	۲۵۵۷/۳۸۴	۴۲	۶۰/۸۹۰		
کل	۲۹۶۵/۶۸۱	۴۶			

در جدول ۴-۱۶ مشاهده می‌شود که تفاوت معناداری در میانگین رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بین سطح تحصیلات وجود ندارد ($p > 0/05$). به عبارتی بین میزان رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و متغیر سطح تحصیلات ارتباط معناداری وجود ندارد. بنابراین فرضیه فرعی دوم نیز مورد تایید نمی‌باشد.

فصل پنجم:
بحث و نتیجه گیری

۱-۵- هدف:

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر روی طلاق و رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۰ می باشد.

۲-۵- فرضیات پژوهش

فرضیه اول: میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال شهر اصفهان اثر معنادار و معکوس دارد.

فرضیه دوم: بین رضایت زناشویی افراد عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و افراد غیر عضو تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین تقاضای طلاق و عضویت افراد در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد.

۳-۵- بیان یافته ها و نتیجه

از میان ۱۰۰ نفر شرکت کننده در این مطالعه، ۴۷ نفر عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بوده اند و بقیه عضو نبوده اند. هم چنین ۶۲ نفر از افراد نمونه را زنان و بقیه را مردان تشکیل داده اند. مشاهده شد تعداد زنان در هر دو گروه عضو و غیر عضو از مردان بیشتر است. هم چنین در بین زنان، بیشتر افراد در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی عضویت ندارند اما در بین مردان، بیشتر افراد در این نوع شبکه ها عضو هستند. مشخص شد که از بین ۴۷ نفری که عضو شبکه های اجتماعی هستند ۳۱ نفر (۶۵/۹ درصد) متقاضی طلاق می باشند. در کل افراد نمونه، ۴۵ نفر متقاضی طلاق و بقیه مخالف طلاق بوده اند.

بیشتر افراد در هر دو گروه عضو و غیر عضو سطح تحصیلات لیسانس داشته اند و بعد از آن مقاطع دیپلم و فوق لیسانس در رتبه های بعدی قرار دارند. مشاهده شد که تعداد افراد عضو که نارضایتی شدید و یا عدم رضایت از روابط زناشویی داشته اند بیشتر از افراد غیر عضو می باشد.

آزمون نمونه پژوهش نشان داد میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی بر رضایت زناشویی زوجین ۲۵ تا ۴۰ سال شهر اصفهان اثر معناداری دارد. هم چنین بین رضایت زناشویی افراد عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی و افراد غیر عضو تفاوت معناداری وجود دارد. از طرف دیگر، بین تقاضای طلاق و عضویت افراد در شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی رابطه معناداری

وجود دارد. مشخص شد بین رضایت زناشویی زنان و مردان عضو شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین بین رضایت زناشویی اعضای شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی با سطوح تحصیلات رابطه معناداری وجود ندارد.

۴-۵- همسو کردن

این پژوهش با نتایج پژوهش کامیان خزائی و ابراهیم پور کومله که با موضوع "آسیب های نو پدید؛ شبکه های اجتماعی مجازی در کمین خانواده ی ایرانی" همسوئی دارد. کامیان خزائی و همکاران به این نتیجه رسیدند که در این پژوهش، ضمن برجسته ساختن اهمیت نهاد خانواده و مورد تهدید قرار گرفتن آن از سوی شبکه های اجتماعی، پیشنهادهای به منظور آشنایی هر چه بیشتر خانواده ها با تهدیدات فضای مجازی و استفاده ی صحیح از فضای مجازی ارائه شده است.

این پژوهش با نتایج پژوهش نوغانی، صدیق اورعی و سالار که با موضوع "شبکه اجتماعی همسرگزینی و تاثیر آن بر رضایت از زندگی زناشویی در بین مردان متأهل" همسوئی دارد. در این پژوهش نوغانی و همکاران به این نتیجه رسیدند که شبکه های اجتماعی بر روی همسرگزینی و رضایت از زندگی زناشویی در بین مردان متأهل رابطه معناداری دارد.

۵-۵- پیشنهادات پژوهش

۱-۵-۵- پیشنهادات بنیادی

برای پژوهش های آتی در این حوزه پیشنهادات زیر ارائه می گردد:

- اجرای پژوهش در نمونه های دیگر و مقایسه نتایج
- استفاده از آزمون های دیگر برای رضایت زناشویی و مقایسه نتایج

۲-۵-۵- پیشنهادات کاربردی

با توجه به نتایج پژوهش پیشنهادات زیر ارائه می گردد. پژوهش ما نشان داد استفاده از شبکه های اجتماعی و مجازی می تواند بر رضایت زناشویی و درخواست برای طلاق در بین زوجین موثر باشد. در سطح کلان مسئولین با فرهنگ سازی در این زمینه می توانند به موفقیت هر چه بیشتر زندگی های زناشویی در سطح جامعه کمک کنند. بنابراین پیشنهادات این پژوهش عبارتند از:

- تشویق زوجین به استفاده درست و به اندازه از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی برای

افزایش رضایت زناشویی

- تشویق زوجین به استفاده درست و به اندازه از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی برای کاهش طلاق در جامعه
- آگاه سازی زوجین از خطرات و تهدیدات شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی

۵-۶- محدودیت های در دسترس پژوهش

در اجرای این پژوهش با موانع و مشکلاتی روبه رو بودیم که بعضی از آن ها به قرار زیر می باشند:

- محدودیت دسترسی به داده های مورد نیاز
- کوچک بودن نمونه
- عدم داشتن زمان کافی
- عدم آشنایی کافی به نرم افزار تحلیل آماری به دلیل کم بودن ساعت آموزش این واحد درسی دانشگاهی

منابع:

۷-۵- منابع داخلی

۱. آیت‌اللهی، ز. (۱۳۸۱). زن و خانواده. تهران: شورای فرهنگی - اجتماعی زنان.
۲. استریت، ادی؛ (۱۳۷۹). مشاوره و خانواده (نظر و عمل در نگرش سیستمی). مترجمان مصطفی تبریزی و علی علوی نیا. تهران: انتشارات فراوان.
۳. اعتمادی، ع. نوابی‌نژاد، ش. احمدی، س. ا. فرزاد، و. (۱۳۸۵). بررسی اثربخشی زوج‌درمانی شناختی - رفتاری بر صمیمیت زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر اصفهان. *مطالعات روان‌شناختی*. دوره ۲، شماره ۱ و ۲. ۸۷-۶۹.
۴. افخمی، ا. (۱۳۸۵). بررسی تاثیر آموزش بخشودگی بر سازگاری، رضایتمندی، کاهش تعارضات زوجین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
۵. افروز، غ. (۱۳۸۶). روان‌شناسی خانواده: همسران برتر. تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
۶. انصاریان، ح. (۱۳۸۵). نظام خانواده در اسلام. قم: انتشارات ام‌اینها.
۷. اولیا، ن. (۱۳۸۵). بررسی تاثیر آموزش غنی‌سازی زندگی زناشویی بر افزایش رضایتمندی زوجین شهر اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
۸. بارکر، فیلیپ؛ (۱۳۷۵). خانواده درمانی پایه. مترجمان محسن دهقانی و زهره دهقانی، چاپ اول. تهران: انتشارات رشد.
۹. برنشتاین، فیلیپ. اچ و برنشتاین، مارسی. تی. (۱۳۸۰). زناشویی درمانی از دیدگاه رفتاری - ارتباطی. مترجمان سید حسن پورعابدی نایینی و غلامرضا منشئی. تهران: انتشارات رشد.
۱۰. برنشتاین، فیلیپ. اچ و برنشتاین، مارسی. تی. (۱۳۷۷). شناخت و درمان اختلاف‌های زناشویی (زناشویی درمانی). تهران: انتشارات غزال.
۱۱. بوس‌تانی‌پور، ع. ثنایی‌ذاکر، ب و کیامنش، ع. (۱۳۸۶). فراتحلیل اثربخشی الگوهای شناختی - رفتاری در درمان مشکلات زناشویی. تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، شماره ۲۲. ۲۵-۷.
۱۲. ثنایی، ب. (۱۳۷۹). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج. تهران: نشر بعثت.

۱۳. حسینی، س، د. (۱۳۸۷). *روابط سالم در خانواده*. قم: موسسه بوستان کتاب.
۱۴. حمید، ن. کوچکی، ر و حیات بخش، ل. (۱۳۹۱). اثربخشی روان درمانی شناختی رفتاری مذهب محور توأم با بازآموزی بخشودگی بر کاهش تعارضات زناشویی و افزایش رضایت از زندگی در زوجین. *روانشناسی و دین*. سال پنجم، شماره ۲. ۳۴-۵.
۱۵. حیدری، م. (۱۳۸۶). *دینداری و رضامندی خانوادگی*. قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
۱۶. حیرت، ع. فاتحی زاده، م و احمدی، س. ا. (۱۳۹۱). بررسی اثر بخشی زوج درمانی اسلام محور بر خوشبینی زوجین شهر اصفهان. *پژوهش های علوم شناختی و رفتاری*. سال اول، شماره ۱. ۲۲-۹.
۱۷. خدایاری فر، م. غباری بناب، ب و فقیهی. (۱۳۸۱). روش درمانی عفو با تأکید بر دیدگاه اسلامی: بررسی موردی. *اندیشه و رفتار* سال هشتم، شماره ۱. ۴۸-۳۹.
۱۸. خدایاری فرد، م. شهبابی، ر و اکبری زردخانه، س. (۱۳۸۶). رابطه نگرش مذهبی با رضایت‌مندی زناشویی در دانشجویان متأهل. *خانواده پژوهی*. سال سوم، شماره ۱۰. ۶۲۰-۶۱۲.
۱۹. دانش، (۱۳۸۵). تاثیر خود شناسی اسلامی در افزایش میزان سازگاری زناشویی. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، شماره ۱۱. ۳۰-۸.
۲۰. دانش، ع. حیدریان، م. (۱۳۸۳). رابطه علاقه و احترام متقابل با رضایت زناشویی همسران در شهر قم. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، شماره ۱۸. ۷۶-۵۹.
۲۱. سالاری فر، م. (۱۳۷۹). *مقایسه‌ی نظریه‌ی خانواده‌درمانی مینوچین با دیدگاه اسلام در باب خانواده*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۲۲. سالاری فر، م. (۱۳۸۵). *درآمدی بر نظام خانواده در اسلام*. قم: مرکز نشر هاجر.
۲۳. ستاری، ف. (۱۳۸۷). *تاثیر آموزش علاقه‌ی اجتماعی بر سازگاری و رضایت زناشویی زوجین شهر نجف‌آباد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
۲۴. سعیدی، ل. بهرامی، ف و اعتمادی، ع. (۱۳۸۵). بررسی اثربخشی زوج‌درمانی کوتاه‌مدت راه‌حل‌مدار بر کاهش تعارضات زوجین شهر خمینی شهر اصفهان. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، شماره ۲۰. ۵۲-۳۹.

۲۵. سودانی، م و شفیع آبادی، ع. (۱۳۹۱). تاثیر آموزش های اسلامی خانواده بر رضایت زناشویی زوجین. اندیشه های نوین تربیتی. دوره ۸، شماره ۳. ۳۰-۹.
۲۶. سیدی، ح. (۱۳۸۵). *همنام گل‌های بهاری*. قم: نسیم اندیشه.
۲۷. سیف، س. نیکویی، م. (۱۳۸۴). بررسی رابطه دینداری با رضایتمندی زناشویی. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، شماره ۱۳. ۷۹-۶۱.
۲۸. شاه‌سیاه، م. (۱۳۸۷). *بررسی اثربخشی آموزش جنسی بر بهبود کیفیت زناشویی زوجین شهر اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
۲۹. شرفی، محمدرضا؛ (۱۳۷۴). *خانواده متعادل (آناتومی خانواده)*. تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
۳۰. شعاری نژاد، علی؛ (۱۳۷۳). *روان‌شناسی رشد بزرگسالان در فراختای زندگی*. تهران: انتشارات پیام آزادی.
۳۱. صادقیان، ا. (۱۳۸۷). *قرآن و بهداشت روان*. قم: پژوهش‌های تفسیر و علوم قرآن.
۳۲. عسگری فر، حسین؛ (۱۳۸۰). *نقش بهداشت روان در زندگی زناشویی، ازدواج، طلاق*. تهران: انتشارات گفت و گو.
۳۳. عشقی، ر. (۱۳۸۵). *بررسی اثربخشی مشاوره رفتاری - شناختی جنسی زوجین بر بهبود سردمزاجی جنسی زنان آنها در شهر اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
۳۴. فقیهی، ع. (۱۳۸۶). *آموزش‌های روان‌شناختی مبتنی بر قرآن و حدیث و بررسی تاثیرات روانی و تربیتی آن در روابط همسران*. *تربیت اسلامی*، سال دوم، شماره ۴. ۱۳۰-۸۹.
۳۵. کرو، م. ریدلی، ج. (۱۳۸۴). *زوج‌درمانی کاربردی با رویکرد سیستمی - رفتاری*. ترجمه‌ی اشرف‌السادات موسوی. تهران: نشر مهر کاویان.
۳۶. گاتمن، جان مردخای؛ (۱۳۸۴). *هفت اصل برای زندگی زناشویی کارآمد*. مترجمان نسرین مصباح، سپیده معتمدی و وحید پیروی. تهران: انتشارات ای‌تا.
۳۷. گلدنبرگ، ا و گلدنبرگ، ه. (۱۳۸۲). *خانواده درمانی*. ترجمه حمید رضا حسین شاهی براوتی تهران: انتشارات نشر روان.

۳۸. گنجی، حمزه؛ (۱۳۷۵). *روان شناسی تفاوت های فردی*. چاپ ششم. تهران: انتشارات بعثت.
۳۹. گود، نانسی؛ (۱۳۸۴). *زندگی با همسر کج مدار: راهنمای سازگاری زناشویی برای زنان*. مترجم فروزنده داور پناه. تهران: انتشارات جوانه رشد.
۴۰. مینوچین، سالوادور و فیشمن، اچ. چارلز؛ (۱۳۸۰). *فنون خانواده درمانی*. مترجمان فرشاد بهاری و فرح سیا. تهران: انتشارات رشد.
۴۱. مینوچین، سالوادور و فیشمن، اچ. چارلز؛ (۱۳۸۱). *خانواده و خانواده درمانی*. بهرام ثنایی ذاکر. تهران: انتشارات امیرکبیر.
۴۲. نظری، علی محمد؛ (۱۳۸۶). *مبانی زوج درمانی و خانواده درمانی*. تهران: انتشارات علم.
۴۳. نوابی نژاد، ش. (۱۳۹۲). *الگوی ایرانی اسلامی خانواده اخلاق محور است*. دومین کنفرانس الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت. اریبهشت ۱۳۹۲.
۴۴. هالفورد، ک. (۱۳۸۴). *زوج درمانی کوتاه مدت*. ترجمه‌ی مصطفی تبریزی، مژده کاردانی و فروغ جعفری. تهران: نشر فراروان.
۴۵. هاید، ژانت؛ (۱۳۸۰). *روان شناسی زنان*. مترجم بهزاد رحمتی. تهران: انتشارات نوربخش.
۴۶. الیری، ک. دانیل؛ هیمن، ریچاردای و جانگسما، آرتورای. (۱۳۸۴). *راهنمای گام به گام درمان مشکلات زناشویی (طرح مدون زوج درمانی)*. مترجمان سید علی کیمیایی، و زهرا باقریان نژاد. تهران: انتشارات رشد.

a. منابع خارجی

- ۱- Brown, E. , Orbuch, T. L. & Bauermeister, J. A. (2008). Religiosity and marital stability among black American and white American couples. **Family relations**, 57(2), 186-197.
- ۲- Cutrona, C. E. Russell, D W. Burzette, R. G. , Wesner, K. A & Bryan, C. M. (2011). Predicting relationship stability among midlife African American couples. **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 79(6), 814-825.
- ۳- David, P. & Stafford, L. (2013). A Relational Approach to Religion and Spirituality in Marriage The Role of Couples' Religious Communication in Marital Satisfaction. **Journal of Family Issues**, 33(2),
- ۴- Ellison, C. G. , Burdette, A. M. & Bradford, W. (2010). The Couple That Prays Together: Race and Ethnicity, Religion, and Relationship Quality Among Working-Age Adults. **Journal of Marriage and Family**, ۷۲(۴), ۹۶۳-۹۷۵. ,
- ۵- Fincham, Frank D. ; Ajayi, Christine; Beach, Steven R. H. (2011). Spirituality and marital satisfaction in African American couples. **Psychology of Religion and Spirituality**, ۳(۴), ۲۵۹-۲۶۸.
- ۶- Lambert, N. & Dollahite, D. (2006). How religiosity helps couples prevent, resolve and overcome marital conflict. **Family relations**, 55(4), 439-449.
- ۷- Orathinkal, J. & Vansteewegen, A. (2006). Religiosity and marital satisfaction. **Journal of Contemporary Family Therapy**, 28(4), 497-504.
- ۸- Schramm, D. G. , Marshal, J. P. , Harris, V. W. & Lee, T. R. (2012) Religiosity, Homogamy and Marital Adjustment. **Journal of Family Issues**,. 33(2) , 246-268.

پیوست ها:

۸-۵- پرسشنامه رضایت زناشویی Enrich

این پرسشنامه شامل جملاتی درباره جنبه های مختلف زندگی شماست که ممکن است با آن موافق یا مخالف باشید. هر جمله را به دقت بخوانید و سپس میزان موافقت یا مخالفت خود را با علامت (*): مشخص کنید. توجه داشته باشید جواب صحیح یا غلط وجود ندارد. سعی کنید حتی الامکان از پاسخ به مورد " نه موافق و نه مخالف " خودداری کنید. فقط وقتی این مورد را علامت بزنید که در موافق یا مخالف بودن خود نسبت به یک جمله کاملا شک و تردید داشته باشید.

کاملاً مخالفم	مخالفم	نه موافق نه مخالف	موافقم	کاملاً موافقم	جملات
					۱- من و همسرم یکدیگر را کاملاً درک می کنیم.
					۲- همسرم خلق و خوی مرا کاملاً درک می کند و با آن سازگاری دارد.
					۳- هرگز حتی برای یک لحظه از رابطه با همسرم تاسف نخورده ام
					۴- از ویژگی های شخصیتی و عادات همسرم راضی نیستم.
					۵- از این که در زندگی مشترکمان مسؤولیتهای خود را خوب ایفا می کنیم، خوشحالیم
					۶- روابطم با همسرم رضایت بخش نیست و احساس می کنم او مرا درک نمی کند.
					۷- از نحوه تصمیم گیریها در مورد چگونگی حل و فصل اختلافات بسیار خشنود هستم.
					۸- از وضعیت اقتصادی خانواده و نیز شیوه تصمیم گیریهای مربوط به آن راضی نیستم.
					۹- از نحوه برنامه ریزی برای اوقات فراغت و نیز صرف اوقات در کنار همسرم بسیار خشنود هستم.
					۱۰- از نحوه ابراز عشق و احساسات و نیز رابطه جنسی با همسرم بسیار خشنود هستم.
					۱۱- از نحوه ایفای نقش و مسؤولیت خود و همسرم به عنوان "والدین" راضی نیستم.
					۱۲- گاهی اوقات همسرم قابل اطمینان نیست و همیشه خط مشی خود را دنبال می کند.
					۱۳- همسرم گاهی اوقات حرفهایی می زند که باعث تحقیر می شود.
					۱۴- هنگام در میان گذاشتن مشکلات با همسرم معمولاً فکر می کنم که او مرا درک نمی کند.
					۱۵- در تصمیم گیری های مالی مشکل داریم.
					۱۶- از این که نمی توانم بدون اجازه همسرم پول خرج کنم باعث آزارم است.

				۱۷- تازمانی که همسرم در کنارم نباشد به من خوش نمی گذرد.
				۱۸- از این که همسرم نزدیکی را به صورت غیر منصفانه قبول یا رد کند ناراحت می شوم.
				۱۹- اختلاف نظر راجع به این که تا چه اندازه باید به فرزندانمان برسیم برای ما به صورت مشکلی در آمده است.
				۲۰- من احساس می کنم والدینمان مشکلاتی را در زندگی زناشویی ما به وجود می آورند.
				۲۱- من و همسرم در این که چگونه به اعتقادات مذهبی مان عمل کنیم، اختلاف نظر داریم.
				۲۲- گاهی اوقات همسرم خیلی کله شق است.
				۲۳- گاهی اوقات می ترسم نیاز خود خود را از همسرم درخواست کنم.
				۲۴- گاهی اوقات درباره مسائل جزئی، جرّ و بحث های زیادی داریم.
				۲۵- از نحوه تصمیم گیری راجع به میزان پس اندازمان بسیار راضی هستم.
				۲۶- به نظر می رسد من و همسرم به مهمانها و فعالیت های اجتماعی یکسانی علاقمند باشیم.
				۲۷- از میزان ابراز عشق و محبت (پیش از نزدیکی) از سوی همسرم راضی هستم.
				۲۸- من و همسرم در چگونگی کنترل رفتار فرزندانمان توافق داریم.
				۲۹- ما به قدر کافی با اقوام و دوستانمان وقت صرف می کنیم.
				۳۰- من معتقدم که در زندگی زناشوییمان دچار اختلاف عقیدتی هستیم.
				۳۱- دیر آمدن همسرم به منزل مرا آزار می دهد.
				۳۲- ای کاش همسرم بیشتر مایل بود مرا شریک احساسش کند.
				۳۳- برای اجتناب از درگیری با همسرم دست به هرکاری می زنم.
				۳۴- من و همسرم هر دو از بدی های اصلی مطلعیم و در نتیجه آنها برای ما مشکل جدی بشمار نمی آیند.
				۳۵- تصور نمی کنم همسرم برای تفریح و گذراندن اوقات بیکاریش همراه من فرصت یا توان کافی داشته باشد.
				۳۶- ما به دنبال یافتن راه هایی هستیم تا از آن طریق بتوانیم روابط جنسیمان را جالبتر و لذت بخش تر سازیم.

					۳۷- به نظر می رسد که بچه ها علت اصلی مشکلات در روابط ما هستند.
					۳۸- از این که وقتم را با بعضی از بستگان همسر صرف کنیم، لذت نمی برم.
					۳۹- من و همسر درباره بعضی از آموخته های مذهبی من توافق نداریم.
					۴۰- گاهی اوقات همسر خیلی مستبد است.
					۴۱- گاهی اوقات باور کردن تمام حرف های همسر برایم مشکل است.
					۴۲- گاهی اوقات فکر می کنم کشمکش های بین من و همسر همچنان ادامه دارد و پایان نخواهد یافت.
					۴۳- از این که همسر علائق و سرگرمی های شخصی کافی ندارد، نگران هستم.
					۴۴- هنگام صحبت راجع به مسائل جنسی با همسر کاملاً احساس راحتی می کنم.
					۴۵- از زمانی که صاحب فرزند شده ایم به عنوان یک زوج برای باهم بودن به ندرت وقت کافی داریم.
					۴۶- همسر زیادی وقتش را با دوستان و اقوامش می گذراند.
					۴۷- من و همسر به خاطر اعتقادات مذهبی مان احساس محدودیت می کنیم.

۹-۵- پرسشنامه شبکه های اجتماعی و مجازی

پاسخ گوی گرامی؛ این پرسشنامه جهت انجام یک تحقیق دانشگاهی درمورد کاربران شبکه های اجتماعی و مجازی تدوین شده و پر کردن آن زمان بسیار کمی را از شما خواهد گرفت. با تشکر از همکاری شما...

لطفا در ابتدا مشخصات خود را وارد نمایید.

جنسیت: مرد زن

۱- در روز تقریباً چند ساعت از اینترنت استفاده می کنید؟

کمتر از چهار ساعت

بین چهار تا هشت ساعت

بیشتر از هشت ساعت

۲- در روز تقریباً چند ساعت از شبکه های اجتماعی و مجازی استفاده می کنید؟

کمتر از چهار ساعت

بین چهار تا هشت ساعت

بیشتر از هشت ساعت

۳- تقریباً هر چند وقت وارد شبکه های اجتماعی و مجازی می شوید؟

چند بار در روز

تقریباً یک بار در روز

۳ تا ۵ روز در هفته

۱ تا ۲ روز در هفته

خیلی کم (بندرت وارد می شوم)

هیچ وقت

۴- تقریباً چه مدتی است که عضو شبکه های اجتماعی و مجازی شده اید؟

کمتر از یک سال

بین یک تا دو سال

بین دو تا پنج سال

بین پنج تا هفت سال

بیشتر از هفت سال

۵- لیست دوستان شما چند عضو دارد؟

- کمتر از ۱۰۰ عضو
- بین ۱۰۰ تا ۲۵۰ عضو
- بین ۲۵۰ تا ۵۰۰ عضو
- بین ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ عضو
- بیشتر از هزار عضو

۶- شما در هر بار ورود به شبکه های مجازی، معمولاً چه کارهایی انجام می دهید؟ (شما می توانید بیش از یک گزینه را انتخاب کنید)

- به روز رسانی استاتوس خودم
- کامنت گذاشتن برای پست یا استاتوس دیگران
- کامنت گذاشتن برای عکس های دیگران
- لایک کردن مطالب دیگران
- ارسال پیام شخصی
- جستجوی برای یافتن دوستان جدید
- فرستادن درخواست دوستی
- اشتراک گذاری مطالب دیگران
- اشتراک گذاری لینک های اینترنتی
- Other

۷- شما بیشتر از شبکه های اجتماعی و مجازی به چه دلیلی استفاده می کنید؟ (شما می توانید بیش از یک گزینه را انتخاب کنید)

- در ارتباط بودن با دوستانم
- پیدا کردن دوستان جدید
- اطلاع از اخبار روز
- آشنایی با عقاید دیگران
- بحث و تبادل نظر با کاربران
- کنجکاوی (اعم از کنجکاوی در مورد خود سایت- کاربران و...)
- گذران وقت
- Other

۸- شما بیشتر از چه طریقی در جریان اخبار روز قرار می گیرید؟

- نشریات چاپی - روزنامه ها، مجلات و...

- رادیو
- تلویزیون
- خبرگزاری ها (مانند یورونیوز، خبرگزاری فرانسه، فارس، مهر و...)
- سایت های خبری اینترنتی (مانند بی بی سی، سی ان ان، رادیو فردا، تابناک، فرارو و...)
- شبکه های اجتماعی مجازی
- دوستان

۹- دوستان شما، در هر بار ورود شما به شبکه های مجازی، تقریباً چند لینک به اشتراک گذاشته اند؟

- کمتر از ۵ لینک
- بین ۵ تا ۱۰ لینک
- بیشتر از ده لینک

۱۰- شما در هر بار ورود به شبکه های اجتماعی و مجازی تقریباً چند لینک به اشتراک می گذارید؟

- کمتر از ۵ لینک
- بین ۵ تا ۱۰ لینک
- بیشتر از ده لینک

۱۱- شما بیشتر چه نوع لینک هایی را به اشتراک می گذارید؟

- خبری
- تحلیلی
- حوادث
- نوشته های زیبا (اعم از متن یا جمله با موضوعات سیاسی / اجتماعی / فرهنگی و...)
- سرگرمی
- Other

۱۲- دوستان شما بیشتر در شبکه های اجتماعی و مجازی چه نوع لینک هایی را به اشتراک می گذارند؟

- خبری
- تحلیلی
- حوادث
- نوشته های زیبا (اعم از متن یا جمله با موضوعات سیاسی / اجتماعی / فرهنگی و...)
- سرگرمی
- Other

۱۳- لطفا میزان موافقت خود با هر یک از جملات زیر را بیان کنید؟

خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	جمله
.۶	.۵	.۴	.۳	.۲	۱. من با همسرم باهم وارد شبکه های اجتماعی می شویم؟
.۱۲	.۱۱	.۱۰	.۹	.۸	۷. همسرم با استفاده من از شبکه های اجتماعی و مجازی موافق است؟
.۱۸	.۱۷	.۱۶	.۱۵	.۱۴	۱۳. من و همسرم گاهی درخصوص استفاده از شبکه های اجتماعی بحث و مشاجره داریم
.۲۴	.۲۳	.۲۲	.۲۱	.۲۰	۱۹. به نظر من استفاده از شبکه های اجتماعی در میزان رضایت زناشویی ما تاثیری ندارد.
.۳۰	.۲۹	.۲۸	.۲۷	.۲۶	۲۵. من اخبار مورد نیاز خود را از طریق لینک های به اشتراک گذاشته شده در شبکه های اجتماعی و مجازی می گیرم
.۳۶	.۳۵	.۳۴	.۳۳	.۳۲	۳۱. من لینک های خبری ای که مشاهده می کنم را در شبکه های اجتماعی و مجازی به اشتراک می گذارم.
.۴۲	.۴۱	.۴۰	.۳۹	.۳۸	۳۷. هر وقت به خبری احساس نیاز می کنم، برای رفع آن به شبکه های اجتماعی و مجازی مراجعه می کنم.
.۴۸	.۴۷	.۴۶	.۴۵	.۴۴	۴۳. اغلب در مورد اخبار روز در شبکه های اجتماعی و مجازی کامنت می گذارم
.۵۴	.۵۳	.۵۲	.۵۱	.۵۰	۴۹. معمولا گفتگوهای من در شبکه های اجتماعی و مجازی در مورد اخبار روز است
.۶۰	.۵۹	.۵۸	.۵۷	.۵۶	۵۵. من دوستان مشخصی در شبکه های اجتماعی و مجازی دارم که همواره برای اطلاع یافتن از اخبار از صفحه آن ها استفاده می کنم
.۶۶	.۶۵	.۶۴	.۶۳	.۶۲	۶۱. من دوستان مشخصی در شبکه های اجتماعی و مجازی دارم که همواره برای اطلاع یافتن از اخبار به آن ها مراجعه می کنم (بصورت ارسال پیام یا گفتگو و غیره)
.۷۲	.۷۱	.۷۰	.۶۹	.۶۸	۶۷. من دوستان مشخصی در شبکه های اجتماعی و مجازی دارم که همواره لینک اخبار مهم را به اشتراک می گذارند.

۱۴- شما از زمان عضویت تا کنون، چند خبر مهم را اولین بار از طریق لینک های دوستانتان در

شبکه های اجتماعی و مجازی متوجه شده اید؟

- صفر
- بین ۱ تا ۵ خبر
- بین ۵ تا ۱۰ خبر
- بین ۱۰ تا ۵۰ خبر
- بیشتر از ۵۰ خبر

۱۰-۵- خروجی های نرم افزار SPSS

جدول و نمودار ۱

ozviyat

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
bali	47	47.0	47.0	47.0
kheyr	53	53.0	53.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

جدول ۲

jensiyat * ozviyat Crosstabulation

		ozviyat		Total	
		bali	kheyr		
jensiyat	zan	Count	25	37	62
		% within ozviyat	53.2%	69.8%	62.0%
		Count	22	16	38
		% within ozviyat	46.8%	30.2%	38.0%
Total		Count	47	53	100
		% within ozviyat	100.0%	100.0%	100.0%

جدول ۳

talag * ozviyat Crosstabulation

		ozviyat		Total	
		bali	kheyr		
bali		Count	31	14	45
		% within ozviyat	66.0%	26.4%	45.0%
		Count	16	39	55
		% within ozviyat	34.0%	73.6%	55.0%
Total		Count	47	53	100
		% within ozviyat	100.0%	100.0%	100.0%

جدول ٤

tahsilat * ozviyat Crosstabulation

		ozviyat		Total
		bali	kheyr	
Count		5	3	8
% within ozviyat		10.6%	5.7%	8.0%
Count		8	15	23
% within ozviyat		17.0%	28.3%	23.0%
Count		4	7	11
% within ozviyat		8.5%	13.2%	11.0%
Count		22	18	40
% within ozviyat		46.8%	34.0%	40.0%
Count		8	10	18
% within ozviyat		17.0%	18.9%	18.0%
Count		47	53	100
% within ozviyat		100.0%	100.0%	100.0%

جدول ٥

mizan. rezayat * ozviyat Crosstabulation

		ozviyat		
		bali	kheyr	
Count		4	0	4
% within ozviyat		8.5%	0.0%	4.0%
Count		21	9	30
% within ozviyat		44.7%	17.0%	30.0%
Count		16	23	39
% within ozviyat		34.0%	43.4%	39.0%
Count		5	16	21
% within ozviyat		10.6%	30.2%	21.0%
Count		1	5	6
% within ozviyat		2.1%	9.4%	6.0%
Count		47	53	100
% within ozviyat		100.0%	100.0%	100.0%

جدول ٦

	Shabake. ejtemaee	Rezayat. zانشoyee
N	100	100
Mean	10. 7900	13. 9560
Std. Deviation	1. 68638	2. 51001
Absolute	. 148	. 213
Positive	. 084	. 124
Negative	-. 148	-. 213
Kolmogorov-Smirnov Z	0. 978	0. 893
Asymp. Sig. (2-tailed)	. 589	. 321

جداول ٧ تا ٩

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	-. 498 ^a	. 343	. 338	. 38629	1. 577

a. Predictors: (Constant), shabake. ejtemaee

b. Dependent Variable: rezayat. zانشoyee

ANOVA^a

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	13. 333	1	13. 333	92. 184	. 000 ^b
Residual	14. 319	99	. 145		
Total	27. 651	100			

a. Dependent Variable: rezayat. zانشoyee

b. Predictors: (Constant), shabake. ejtemaee

Coefficients^a

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0. 507	. 130		3. 907	. 000
shabake. ejtemaee	-. 731	. 076	-. 755	-9. 601	. 000

a. Dependent Variable: rezayat. zانشoyee

جدول ١٠ و ١١

Group Statistics

	ozviyat	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
	bali	47	54. 0150	4. 38744	. 28581
	kheyr	53	81. 9444	5. 32854	. 20388

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	2.914	.064	12.617	98	.000	27.93056	.40659	25.29604	30.15707
Equal variances not assumed			12.929	97.069	.000	27.93056	.35107	25.03933	30.42178

جدول ۱۲

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	15.737 ^a	1	.000		
Continuity Correction ^b	14.180	1	.000		
Likelihood Ratio	16.144	1	.000		
Fisher's Exact Test				.000	.000
Linear-by-Linear Association	15.580	1	.000		
N of Valid Cases	100				

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 21.15.

b. Computed only for a 2x2 table

جدول ۱۳ و ۱۴

Group Statistics

	jensiyat	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
	zan	25	52.2150	3.85744	.28581
	mard	22	53.0544	4.19854	.20388

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
								95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
Equal variances assumed	2.447	.119	1.521	45	.143	.84041	.20844	-.32102	0.89380
Equal variances not assumed			1.461	44.219	.141	.84041	.21566	-.32093	1.17190

جدول ۱۵ و ۱۶

Descriptives

					95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Zire diplom	5	48.7263	4.53118	.50186	48.7074	50.7451	47.60	54.84
diplom	8	48.7025	2.31202	.43022	47.6763	49.3886	39.66	52.92
Fovg diplom	4	47.4226	2.68751	.24032	46.5762	47.5291	43.47	52.39
lisans	22	46.2070	3.00830	.46187	45.2062	47.0678	43.19	50.82
Fovg lisans	8	44.9605	2.24037	.20207	43.3026	48.0983	39.66	54.84

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	408.297	4	102.074	1.676	.521
Within Groups	2557.384	42	60.890		
Total	2965.681	46			

Abstract

It seems that social networking and virtual worlds as one of the agents of socialization in the development of the modern phenomenon of divorce and marital satisfaction has a significant impact. This study examined the effects of social networks and virtual worlds on the divorce and marital satisfaction between 25 and 40 years in the city of Esfahsn in ۱۳۰۰. In the present study statistical society includes all couples ۲۵ to ۴۰ years on the effect of social networks and virtual world of divorce and marital satisfaction in the city of Esfahsn in the year ۱۳۰۰, respectively. A sample of ۱۰۰ couples of ۲۵ to ۴۰ years is selected. In this study of marital satisfaction in the two questionnaires two questionnaires of marital satisfaction study Enrich and researcher of social networks and "virtual" is used.

The research showed the extent of the use of social networks and virtual worlds on marital satisfaction? ۲۵ to ۴۰ years is a significant effect of Esfahsn. Marital satisfaction, as well as between members of social networks and virtual worlds and non-members, there is a significant difference. On the other hand, the divorce between the people and membership in the social networking and virtual world, there is a significant relationship. Marital satisfaction were identified between men and women is a member of the social network and virtual world, there is a significant difference. Marital satisfaction, as well as between members of social networks and virtual worlds, there is no significant relationship between education levels.

Keywords: social networking and virtual marital consent, divorce

Payame Noor University

Department of Psychology

Research projects for undergraduate degree

Title of Research:

**The effect of social networks and virtual world on marital satisfaction
and the divorce rate of couples of 25 to 40 years in the city of Esfahan
in the year 1400**

Supervisor:

Dr. Maryam Rouholamin

By:

Fatemeh Soltani Dehnavi

June, 2021